

Portretul lui Urmuz de pe copertă aparține Ioanei-Teodora Duță
Schmiedigen, Curtea de Argeș
Editor: Gheorghe Păun

URMUZ

**Schițe și nuvele aproape... futuriste
și alte scrieri
Schizzi e racconti quasi... futuristi
e altri scritti**

**(Traducere în italiană și studiu introductiv
de Giovanni Rotiroti)
(Traduzione italiana e studio introduttivo
di Giovanni Rotiroti)**

**Editura Zodia Fecioarei
Pitești, 2022**

**Biblioteca Revistei *Curtea de la Argeș*
Nr. 31**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Urmuz – Schițe și nuvele aproape... futuriste și alte
serieri/Schizzi e racconti quasi... futuristi e altri scritti
(Traducere în italiană și studiu introductiv/traduzione italiana e
studio introduttivo di Giovanni Rotiroti)
Pitești: Zodia Fecioarei, 2022
    Conține Bibliografie
    ISBN 978-973-9388-94-8
    I. Rotiroti, Giovanni (trad.; pref.)
821.135.1

Copyright traducere © Giovanni Rotiroti
ISBN 978-973-9388-94-8
Editura Zodia Fecioarei

Notă editorială

Volumul de față poate fi considerat și având titlul „Serieri aproape... complete”, pentru că el conține tot ce este cunoscut în acest moment dintre scrierile literare, însemnările și corespondența lui Urmuz. Sunt reproduse „schițele și nuvelele aproape... futuriste” publicate sub acest titlu în 2012 (ediția a doua – 2017) de Ion Pop la Editura Tracus Arte, București, volum care relua, în ediție critică, *Pagini bizare*, volumul din 1970 (Editura Minerva, București), realizat de Sașa Pană – în ambele cărți fiind incluse și însemnările cunoscute ale lui Urmuz, cele șapte cărți poștale către familie și o scrisoare către Arghezi.

Toate acestea sunt prezente și în volumul de față, în română și italiană, iar lor li se adaugă (din câte știm, pentru prima dată prinse într-un volum) cele trei scrisori trimise în aprilie 1922 de Urmuz „Domnișoarei Maria”, publicate de Nicolae Manolescu, mai întâi în revista *Ateneu* din aprilie 1989, apoi în *România literară* nr. 10 din martie 1993.

După cum bine se știe, Urmuz a scris mult mai mult. Este vorba în primul rând despre cele două caiete de *Cugetări* găsite în 1930 în „lădoiul de circa un metru cub” aflat la Eliza Ionescu-Buzău, mama lui Urmuz, dar din care Sașa Pană a reușit să copieze numai două cugetări (reproduse de atunci în majoritatea volumelor Urmuz), înainte ca dna Ionescu-Buzău să „le retragă din ladă, luându-le în odaia dumisale”. S-au pierdut ulterior cele două caiete, așa cum pierdute sunt și partițurile compozițiilor muzicale „care ocupau restul de jumătate al lăzii”.

Pe de altă parte, colegii de liceu și de boemă bucureșteană ai scriitorului își amintesc multe alte creații urmuziene, „miticisme” care au circulat oral – dintre care a fost recuperată una singură, celebra „fabulă” *Cronicari*.

De pildă, Vasile Voiculescu amintește în volumul *Gânduri albe* (Editura Cartea Românească, București, 1986) de o bucată care începea cu „Era o frumoasă zi de toamnă și pețitoarea nu venise încă” și se sfârșea cu „Aha, zise el în limba spaniolă, și dispăru după o perdea”.

La rândul lui, George Ciprian amintește în volumul *Măscărici și mâzgălici, Amintiri* (Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1958) de o bucată care începea astfel: „Deputatul venea într-o căruță cu cărămizi. El n-aducea vești noi, dar oferi prietenilor săi, la sosire, câteva pile Leclanché...”

Că acestea erau schițe sau nuvele – nu putem decide, dar că erau... aproape futuriste putem deja deduce din puținele rânduri rămase...

*

Volumul de față – inițiativa editării lui aparține eficientului urmuzofil/urmuzolog Giovanni Rotiroti, care deschide cartea cu un incitant eseu introductiv – este menit să marcheze „Anul Urmuz 2023”, când se împlinesc 140 de ani de la nașterea (17 martie 1883, Curtea de Argeș) și 100 de ani de la moartea (23 noiembrie 1923, București) deja legendarului scriitor. Să sperăm că vor mai fi existând pe undeva – și că vor ieși cândva la vedere – atât caietele cu însemnări, cât și partiturile...

Gheorghe Păun
Curtea de Argeș
Mai 2022

Nota editoriale

Questo volume avrebbe potuto recare anche il titolo di “Scritti quasi... completi”, perché contiene tutto quello che attualmente si conosce degli scritti letterari, delle annotazioni sparse e della corrispondenza epistolare di Urmuz. In questo libro vengono riprodotti “gli schizzi e i racconti quasi... futuristi” pubblicati con tale titolo nel 2012 (seconda edizione – 2017) da Ion Pop presso Editura Tracus Arte, Bucarest, volume che riprende, in edizione critica, le *Pagine bizzarre* già editate nel 1970 da Sașa Pană (Editura Minerva, Bucarest) – in entrambe le edizioni sono compresi i famosi appunti di Urmuz, le sette cartoline spedite alla famiglia e una lettera ad Argezei.

Tutti questi scritti sono presenti in questo libro, in romeno e in italiano, e ad essi si aggiungono (a quanto si sa, per la prima volta raccolte in un libro) le tre lettere inviate nell'aprile 1922 da Urmuz alla “Signorina Maria”, pubblicate da Nicolae Manolescu, prima sulla rivista *Ateneu* dell'aprile 1989, poi in *România literară* n. 10 del marzo 1993.

Come è noto, Urmuz scrisse molto di più. Si tratta in primo luogo dei due quaderni di *Pensieri* trovati nel 1930 nel “cassone di circa un metro cubo” rinvenuto presso Eliza Ionescu-Buzău, la madre di Urmuz, dai quali Sașa Pană era riuscito a copiare solo due pensieri (riprodotti da allora nella maggior parte delle edizioni dei testi Urmuz), prima che la signora Ionescu-Buzău “li avesse tolti dalla cassa, portandoli a casa sua”. In seguito anche i due quaderni andarono perduti, come pure gli spartiti delle composizioni musicali “che occupavano metà del baule”.

Ad ogni modo, i compagni di liceo e della bohème bucarestina dello scrittore ricordano molte altre creazioni umuziane, ovvero le cosiddette “miticisme” che circolavano oralmente – di cui soltanto una si è salvata, la celebre “favola” *Cronisti*.

Ad esempio, Vasile Voiculescu menziona nel volume *Gânduri albe* (Editura Cartea Românească, Bucurest, 1986) un pezzo che iniziava con “Era una bella giornata d’autunno e la ruffiana non era ancora arrivata” e terminava con “Aha, disse in spagnolo, e scomparve dietro una tenda”.

A sua volta, George Ciprian ricorda nel libro *Măscărici și mângălici, Amintiri* (Editura de Stat pentru Literatură și Artă, Bucurest, 1958) un pezzo che iniziava così: “Il deputato era venuto su un carro con mattoni. Non aveva portato nessuna notizia, ma al suo arrivo aveva offerto ai suoi amici alcune pile Leclanché...”

Che fossero schizzi o racconti non possiamo deciderlo, ma che fossero... quasi futuristi lo possiamo già dedurre dalle poche righe che ci sono rimaste...

*

Il presente volume – l’iniziativa della sua edizione appartiene all’efficiente urmuzofilo/urmuzologo Giovanni Rotiroti che apre il libro con un avvincente saggio introduttivo – intende celebrare l’ “Anno di Urmuz 2023”, quando si compiono i 140 anni dalla sua nascita (17 marzo 1883, Curtea de Argeș) e i 100 anni dalla morte (23 novembre 1923, Bucurest) del già leggendario scrittore. Speriamo che ci siano ancora da qualche parte – e che un bel giorno verranno finalmente alla luce – sia i taccuini che gli spartiti...

Gheorghe Păun
Curtea de Argeș
Maggio 2022

Plăcerea de-a traduce Urmuz

Giovanni Rotiroti

Traducerea italienească a textelor lui Urmuz prezentă în volumul de față se bazează pe ediția critică îngrijită de Ion Pop (Urmuz, *Schițe și nuvele aproape... futuriste*, Ediție îngrijită, studiu introductiv și note de I. Pop. Cu un cuvânt de încheiere de D. Jacono. Ilustrații de J. Perahim, Editura Tracus Arte, București, 2012). Este o ediție întocmită după manuscrisele autorului – păstrate la Biblioteca Academiei Române din București –, care diferă substanțial de textele urmuziene precedente publicate cu titlul *Pagini bizare*. Alegerea titlului *Schițe și nuvele aproape... futuriste* de către Ion Pop se justifică și prin faptul că autorul însuși pare să-l fi indicat în unele dintre caietele lui. Potrivit lui Ion Pop, titlul imaginat de Urmuz pentru publicarea cărții sale, în care termenul „futurist” apare relativizat de adverbul „aproape”, se referă fără echivoc la futurismul lui Marinetti, mai ales dacă ținem cont de faptul că, în România, traducerea primului manifest futurist apăruse în februarie 1909 și stârnise multă vâlvă în presa literară a epocii. Mai mult, ediția prezentă, după care s-a realizat și traducerea italiană a scrierilor urmuziene, respectă ordinea textelor specificată de autor în caietele lui, ordine care făcea parte din proiectul editorial pe care-l concepușe Urmuz înainte de tragica sa dispariție. Acest aspect se deduce limpede pornind de la reconstrucția filologică efectuată cu multă grijă, competență și dedicare de către Ion Pop, care a desfășurat o veritabilă muncă de reconstituire a textelor urmuziene direct pe manuscrisele „regăsite” de Domenico Jacono și pe toate variantele de autor cunoscute până în momentul de față.

După cum se știe, opera lui Urmuz, deși extrem de redusă ca dimensiuni, a exercitat o influență considerabilă, în multe privințe paradoxală, asupra a generații întregi de scriitori care merg de la

părintele dadaismului, Tristan Tzara, la avangardismul românesc, de la Eugène Ionesco, exponent incontestabil al teatrului absurd european, la poeții postmoderniști și textualiști din anii '80 în România (ca Mircea Cărtărescu și Matei Vișniec). În realitate, dacă ne uităm la contextul istorico-social în care și-a compus primele încercări literare, Urmuz reprezintă un corp străin în panorama literară a epocii, pe atunci angajată în căutarea unei specificități naționale proprii după marele gol lăsat de dispariția tragică a lui Eminescu. Însuși numele Urmuz e o invenție, un pseudonim creat de poetul Tudor Arghezi la presiunea scriitorului, care dorea să-și ascundă urmele propriei identități de teama că va fi recunoscut (și discreditat pe plan personal) ca autor al unei bufonerii literare. Pseudonimul Urmuz ascunde, de fapt, numele lui Dimitrie Dumitrescu-Buzău, născut la 17 martie 1883 la Curtea de Argeș, grefier la Înalta Curte de Casație din București. Viața autorului, ca și sinuciderea lui, survenită la București pe 23 noiembrie 1923, la un an după debutul literar, sunt învăluite într-un mister de nepătruns. În 1930, Geo Bogza, unul dintre principalii exponenți revoluționari ai poeziei de avangardă din perioada interbelică, a încercat să reconstituie etapele marcante din biografia autorului.

Crescut într-un mediu cultural dominat de estetici simboliste, publicații cu orientare marxistă și tendințe literare de inspirație rural-autohtonă, a terminat ciclul secundar de studii în 1904; după serviciul militar, la sfatul patern, viitorul scriitor s-a înscris la Facultatea de Drept, cu toate că dorințele lui îl împingeau spre studiul muzicii. La București a avut, în schimb, prilejul să urmeze cursurile de estetică ținute de Titu Maiorescu, să aprecieze gândirea lui Kant, Schopenhauer, Pascal, Nietzsche, Leibniz, să cultive lectura unor poeți ca Eminescu, Baudelaire, Verlaine și să asculte iubitele concerte de muzică simfonică. După moartea tatălui, în 1907, și-a finalizat studiile de drept, exercitând profesia de judecător în orașe de provincie, deși căuta cu orice preț să obțină un transfer mai aproape de capitală. De fapt chiar la București, între 1908 și 1909, judecătorul și-a citit public textele într-un cerc intim și familiar, la fel cum în

copilărie le povestea fraților și surorilor mai mici nuvelele pe care le compunea. Acesta este motivul pentru care, din punct de vedere cronologic, Urmuz e considerat în unanimitate precursorul absolut al tuturor avangardiștilor europeni, împreună cu Alfred Jarry în Franța. În 1913, autorul participă la Războaiele Balcanice, apoi e angajat ca grefier la București. În scurt timp pleacă din nou pe front, în Marele Război, cu gradul de subofiter, chinuit de febră recurentă. Reîntors plictisit și distrus din conflictul mondial, își continuă munca anonimă la Înalta Curte de Casație, suferind de insomnie, scriind, compunând muzică (toate aceste materiale se găseau într-o ladă azi pierdută) și făcând plimbări nocturne. O singură mare pasiune: concertele simfonice pe care le ascultă absorbit, cu fața ascunsă în mâini. În 1922 are loc debutul editorial în revista lui Arghezi *Cugetul românesc*; un an mai târziu, sinuciderea. Câteva dintre textele lui au fost regăsite și publicate în revistele avangardiste. Această operațiune culturală va face din Urmuz un mit hărăzit redescoperirii periodice și un geniu tutelar necesar acelor experiențe artistice care vor încerca să apuce pe drumul indicat de magisteriul lui poetic. Prin parodierea ludică a temelor și motivelor literare tradiționale și prin impulsul constant spre alegoreză, scriitura lui Urmuz pare să se întoarcă spre acele forme jucăușe, deziderative, disjunctive care se inspiră dintr-o ideologie a fracturii și se orientează spre strategiile ironice ale nonsensului și absurdului. Această presupusă voință de destrămare, atât pe planul textual, cât și pe cel existențial, va face din Urmuz un antecedent autohton și independent al mișcărilor românești de avangardă.

Orice scriitor năzuiește să fie citit. Deși conștient că depășește orizontul de așteptare al propriului cititor actual, aspiră totuși să-și orchestreze propria operă, iar uneori chiar propria existență, pentru un cititor viitor care va fi în stare să-l guste, să-l înțeleagă, să-l iubească. Într-un splendid eseu despre Hawthorne ca antecesor al lui Kafka, Borges observa că succesorii îi creează pe precursori și că cheia noastră de lectură la Hawthorne e condiționată iremediabil de faptul că Franz Kafka a existat. Conceptul de „precursor” e o

categorie care se aplică *a posteriori*, presupune ideea că, în realitate, conștiința istorică retrospectivă e cea care identifică într-un trecut mai mult sau mai puțin îndepărtat persoane sau curente de gândire ce par a fi anticipat sau precedat o revelație culturală sau artistică din prezent. Din nefericire, asupra scrierilor lui Urmuz apasă și în ziua de astăzi judecăți parțial contradictorii. Producția scriitoricească urmuziană – concepută ca antiteză a simbolului din perspectiva unei critici idealistice – se va recunoaște ca domeniul negativului, al arbitrarului, ca loc al nonsensului, dat fiind că legătura „naturală” dintre semnificatul și semnificantul semnului lingvistic e considerată completamente vidă, divizată în interior din cauza elementelor diferențiale ale limbajului: accentul creativ și inventiv la Urmuz se pune, așadar, pe elementul material al discursului, adică pe latura sonoră sau pe aspectul muzical al cuvântului, pe semnificatele materiale ale cuvântului, pornind de la nuanțe și de la variante, pe aspectele intonației, emoționale și volitive și, mai ales, pe polivalența semantică a sunetului semnificant. Drept confirmare a celor spuse, vom citi un fragment de scriitură extras din *Fuchsiada*, fragment care înfățișează concret originalul dispozitiv „alegoric” pus în scenă de autor:

După aceea Fuchs se duse direct la Conservator... Aci luă forma de acord perfect și după ce, din modestie de artist, stătu mai întâi trei ani ascuns în fundul unui pian, fără să îl știe nimeni, ieși la suprafață și în câteva minute termină de studiat armonia și contrapunctul și absolvi cursul de piano... Apoi se dete jos, dar, în contra tuturor așteptărilor sale, constată cu regret că două din sunetele ce îl compuneau, alterându-se prin trecere de timp, degeneraseră: unul, în o pereche de mustăți cu ochelari după ureche, iar altul, în o umbrelă – cari, împreună cu un sol diez ce îi mai rămase, dădură lui Fuchs forma precisă, alegorică și definitivă...

După descrierea nașterii mitice a eroului dintr-o ureche muzicală a bunicii – la fel ca strămoșul său rabelaisian Gargantua –, Fuchs ia forma pură a unui „acord perfect” și timp de trei ani rămâne ascuns „în fundul unui pian”. Această perioadă de latență, pe care textul o trece sub tăcere, ar presupune o experiență inițiativă, o catabază. În aparență, totul e gata pentru asceza spirituală ce ar trebui să-l ducă pe erou la executarea unei simfonii celeste pentru zeii olimpici. Din păcate, procesul de incorporare, în loc să se orienteze în sus, se precipită în jos, iar ipostaza transcendentă e negată. Fuchs suferă o metamorfoză care provoacă transformarea elementelor scripturale care-l alcătuiesc. Acordul perfect, care constituie realitatea fizică a lui Fuchs, se antropomorfizează „degenerând” din semn grafico-muzical pe foaia cu portative într-un semn de scriitură pe pagina povestirii. Ca prin farmec, cheia do se transformă într-o pereche de mustăți cu ochelari, cheile fa devin urechile, iar celălalt element muzical – mai precis cheia sol, cheia viorii – se preschimbă într-o umbrelă. Sol diez completează întreaga orchestrație a scriiturii, reînnoind, în narațiunea parodistică, aventura numelui propriu al lui Fuchs, vicisitudinile sunetului care, de la apartenența sa originală la armoniile cerești, la muzica sferelor, e constrâns să mimeze labirintica traiectorie erotică și magică a cuvântului scris, înțeles în forma precisă, alegorică, definitivă a semnelor grafice, emblemele heraldice ale alfabetului personal al autorului.

Metoda alegoriei utilizate de Urmuz demonstrează gravitatea conștiinței a asumării teoretice și practice a actului creativ al scriiturii. Sensul acestor proze nu se lasă niciodată captat întru totul, se arată doar pentru a se ascunde, e enigmă care nu se vrea dezlegată, devenind astfel obiect de interogare continuă destinată inexorabil eșecului. Asta se datorează în parte procesului de suprapunere figurativă (*ekphrasis*) provocat de alegorii, care sunt capabile să dezlănțuie, în mod aproape ineluctabil, o derivă interpretativă *ad infinitum*. Vocea narativă căreia autorul îi deleagă modalitățile implicite ale narațiunii își revelează prezența în manieră aproape imperceptibilă: în elipse, în locuțiuni modalizante, în disponerea

ambiguă a punctuației, în alternanța timpurilor narative, iar uneori și în ambiguitatea numelor și pronumelor personale cu funcție de subiect. Acest dispozitiv naratologic face ca poziționarea cuplurilor de personaje să fie antrenată într-o intrigă textuală densă, unde scriitura pare să joace un rol opozitiv față de coerența „naturală” a discursului. Transparența enunțurilor și logica povestirii se oferă doar ca simulacre enigmatice, iar așteptările cititorului sunt înșelate în mod programatic. Urmuz se dovedește foarte conștient de ambiguitatea retorică pusă în scenă de construcția lui scriitoricească și, ca să-i vină în ajutor cititorului, adaugă o notă la povestirea *Algazy & Grummer*. Această notă reprezintă o veritabilă declarație de poetică, întrucât reia termenii problemei lăsate deschise de dialogul *Cratylus*.

În sfera teoriilor lingvistice puse în discuție de dialogul platonician, protagonistul Socrate joacă rolul de mediator între doi adversari. Unul dintre ei este Hermogenes, exponentul tezei convenționaliste, conform căreia numele rezultă pur și simplu dintr-o convenție, dintr-un pact stipulat între oameni; celălalt e Cratylus însuși, care susține teza „naturalistă” conform căreia fiecare obiect a primit o „denumire potrivită” provenită dintr-o necesitate naturală, impusă de o instanță transcendentă. Mai întâi, Socrate pare că susține cea de a doua teză contra primei, iar apoi că susține prima teză contra celei de-a doua. Poziția lui oscilantă se arată în toată ambiguitatea ei. Pe de o parte, ne face să credem că cele două teze sunt foarte complexe, iar pe de alta, că ele se pot dovedi, într-un anumit sens, suplimentare argumentației platoniciene. Documentul de poetică lăsat de Urmuz în notă ne lasă să întrezărim o poziție nu diferită de cea adoptată de Cratylus: fiecare lucru are un nume al lui, potrivit prin natură, iar această potrivire e valabilă pentru toți; cu toate acestea, Urmuz își însușește afirmația că există „o întâmplare, o soartă care mai de loc nu ține seama dacă obiectele creațiunilor ei corespund, în forma și mișcarea lor, cu numele ce li s-a hărăzit”. Pe urmele modalităților oferite de Cratylus, autorul dă impresia că, pentru a-și aduce la viață personajele literare, vrea să adopte metoda

„potrivirii” numelor proprii, metodă care se va dovedi pseudo-etimologică, aproape babelică. Răzbunându-se pe arbitraritatea naturii, Urmuz pare că vrea să se substituie legislatorului cratylc, onomaturgului, fabricând nume, instrumente de racord între cuvinte și lucruri, care să corespundă cât mai bine proprietăților obiectului și evenimentului narat. Autorul va imprima materiei lingvistice (sunete, litere, silabe) o formă ideală capabilă să dea caracterului personajului mai multă relevanță în relația dintre nume și obiectul pe care îl denotă. Astfel va face dreptate personajelor sale, adecvării „realității lor personale [...] ca formă și ca roluri, după singura estetică a numelor ce poartă”.

Alegerea numelor operată de Urmuz are deci o valoare esențialmente instrumentală, variază în raport cu funcționalitatea lor în intriga narativă și cu sonoritatea lor specifică, evocatoare a sensului sau a diverselor sensuri puse în joc de scriitură. Majoritatea numelor întrebuintate de autor au origine lingvistică străină, sunt xenonimii care permit transmiterea simultană a mai multor niveluri de discurs și a unor istorii diferite în spațiul redus al enunțurilor care formează osatura povestirilor. Dacă luăm numele Ismail, care „este compus din ochi, favoriți și rochie și se găsește astăzi cu foarte mare greutate [...] Poate fi găsit însă pe la ora 5 1/2 dimineața, rătăcind în zig-zag pe strada Arionoaiei”, vom înțelege că, după toate probabilitățile, e vorba de filozoful-teolog sufist Isma'il ibn Abdillah al-Ro'ayni care, la rândul lui, în realitatea teatralizată a literei, propune încă o dată topica numelui propriu ce se mișcă exclusiv pe ruta care îl denotă. El se prezintă *literalmente* în elementele sale compoziționale din alfabetul arab („ochi, favoriți și rochie”) și în sinuoasa mișcare în zig-zag a expresiei grafice orientale, așa cum Urmuz va fi văzut-o, poate, scrisă undeva, pe pagina unei cărți sau pe fațada vreunei clădiri. Aceeași strategie de înscenare retorică e valabilă în cazul lui Turnavitu, celălalt personaj care, mai simplu, *tourne vite* – sub semnul xenonimiei franceze –, adică se învârte repede, deoarece e angajat ca „ventilator pe la diferite cafenele murdare, grecești”. Niciunul dintre numele împrumutate de Urmuz ca

să-și construiască bizarele narațiuni nu se sustrage logicii xenonimiei, nici măcar atunci când e vorba de personaje anonime.

Algazy sau Al Ghazzali, „cu barba rasă și mătăsoasă, frumos așezată pe un grătar înșurupat sub bărbie și împrejmuit cu sârmă ghimpată...”, e alt nume de filozof islamic care, la fel ca Ismail, corespunde unei rezonanțe arabe; Stamate și Cotadi, în schimb, au o posibilă origine greacă, desfășoară diverse activități, îndeplinind și rolul de obiecte în povestirea omonimă; Dragomir are o sonoritate slavă, fiind atât toponim, cât și nume de familie foarte răspândit în România: el e prevăzut cu un „aparat care arată cele «patru puncte cardinale»”, „își lungeste gâtul cu un supliment de mucava de un metru și 20 cm, pe care se suie grațios iedera și alte plante agățătoare” și își pune și el în scenă propriul nume în caracterele scrierii paleoslave. Rapaport are o consonanță ebraică și îl găsim în „fabula” *Cronicari*. Fuchs și Grummer sunt cu siguranță de proveniență germanică, iar numele lor sunt utilizate ca *traduceri literale* în limba română ale diseminării semnificativului grafic german. Ca să dăm un exemplu, incipitul la *Emil Gayk* ne îngăduie să surprindem mai bine dispozitivul artificial al scriiturii care animă nuvelele lui Urmuz:

Gayk este singurul civil care poartă pe umărul drept un susținător de armă. El are gâtul totdeauna supt și moralul foarte ridicat. Nu poate fi ostil multă vreme cuiva, dar din privirea-i piezișă, din direcțiunea ce ia uneori nasul său ascuțit, precum și din împrejurarea că este aproape în permanență ciupit de vărsat și cu unghiile netăiate, îți face impresia că este în tot momentul gata să sară pe tine pentru a te ciuguli.

E vorba de descrierea aproape heraldică a unei păsări, personificarea unei creaturi care, în economia narațiunii, va revela intenții erotice și belicoase. În cifrul emblematic al numelui său, în xenonimul său răsună germanicul *Gauch*, cucul, care în credința

populară e simbol al geloziei și parazitismului, fiindcă își depune ouăle în cuibul altor păsări. Tot potrivit unei alte tradiții, cucul e reprezentat ca emblemă a sufletului omenesc, înainte și după încarnare. Din acest punct de vedere, corpul lui Gayk ar rămâne pentru totdeauna impur, incapabil de elevare spirituală, iar acest fapt îl face să caute o improbabilă incorporare prin intermediul unui raport intim și incestuos cu nepoata. Această tentativă de ordin inițiativ pe fond sexual se demonstrează însă falimentară și declanșează un război erotico-teritorial (în germană *Gau* înseamnă „teritoriu”) care „îi ținu angajați mai mult ca trei ani de zile și pe un front de aproape șapte sute de kilometri”.

Scriitura urmuziană teatralizează evenimentul actului de compoziție punând la punct o rețea densă de *metafore* cu un termen prin care referențialitatea mesajului scade, se diminuează sau e eludată încontinuu pe planul superficial al discursului. În plus, acest expedient permite prezența concomitentă, într-un același episod narativ, a numeroase alte scheme de intrigă care, la rândul lor, prin dilatarea metaforică a enunțurilor, trimit la diverse ipoteze și suprapuneri de lectură și traducere. Dacă luăm, spre exemplu, *Palmia* și *Stamate*, scriere care poartă subtitlul „roman în patru părți”, vom observa că, la suprafață, acest text extrem de redus ca întindere se configurează ca parodie a romanului realist de secol al XIX-lea, genul literar cel mai răspândit în societatea din vremea lui Urmuz. „Romanul” miniaturizat propus de scriitor conține aceleași ingrediente: se deschide cu descrierea fizică a locurilor în care se desfășoară acțiunea și continuă cu prezentarea personajelor, inserarea situației dramatice, iubirea, trădarea și finalul negativ.

În aceste proze autorul utilizează pe larg locuri comune, expresii de jargon, folosind și cuvinte din limbaje sectoriale provenite din domeniile dreptului, muzicii, științelor. Toate textele sale comportă amestecul a diverse sociolecte ce îndeplinesc funcția de pierdere a semnificației și de consacrare a unei valori ambigue. Acest procedeu servește, pe de o parte, la crearea unei confuzii de niveluri în stil, iar, pe de alta, la crearea unui efect comic; însă poate

fi interpretat și ca un dispozitiv rafinat de apărare psihică care, într-o anumită perioadă a vieții, l-a ferit pe autor de traumele unei existențe frământate (doliul pentru frați, experiența războiului pe front, moartea tatălui). Urmuz pare perfect conștient de componenta autobiografică (mai propriu ar fi să spunem *autobiografematică*) a textelor sale și ar fi implauzibil să ne așteptăm la inocență în scriitură din partea lui. În orice caz însă, o investigație exclusiv psihopatologică a acestor „proze poetice”, aparent absurde, ar identifica doar parțial cauzele sinuciderii și cu atât mai puțin secretul artei sale. Nu e exclus ca Urmuz să fi cunoscut deja tematicile freudiene, având în vedere vâlva pe care o stârnise în capitalele europene *Interpretarea viselor* la începutul secolului XX. Operele lui Urmuz par să dovedească o cunoaștere precisă, aproape încăpățânată, a simbologiei freudiene; mai ales când obiecte ca pâlnia, abajurul, umbrela lui Fuchs și atâtea alte semne ale invaginării sau atâtea alte locuri de juisare amânate joacă un rol de structură în narațiune și se demonstrează indispensabile pentru înțelegerea unor aluzii enciclopedice.

Memoria culturală a autorului acționează ca un mediu specular ce servește drept filtru al realității. Evenimentele autobiografice ale subiectului narator se inserează în intriga textuală pentru a se propune din nou în forma lor „autentică” și concretă a scriiturii. Orice referință autobiografică, literară sau la domenii lingvistice pur sectoriale e redusă la efect de limbaj și, așadar, din punct de vedere semiotic funcționează ca o limbă heraldică. Prezențele hieroglifice urmuziene joacă un rol de mască, de vehicul semiotic ce trimite la o corelație densă de texte aparținând lumii vaste a culturii. Artă lui Urmuz pare să evoce dimensiunea „tragică” a scriiturii, deoarece pune în scenă *opera de creație și de creație poetică* a materialului literar transmis de tradiție, în acest scop făcând recurs la un joc aluziv normat de reguli și de inspirație clar mnemotehnică. Trimiterea ironică la „Nirvana” confirmă această viziune particulară a „unei lumi ca voință de reprezentare” și arată cum un scriitor-cititor de genul lui Urmuz se mișcă cu dezinvoltură la

Pentru a excita mai mult curiozitatea D-tale și a vedea că nu sunt nici un om ursuz, nici din cei cari se complac prea mult în banalitate, îmi vei da voie să profit de apariția recentă a n-rului 3 din Revista *Cugetul Românesc*, la care fac regulat rubrica umoristică și fantezistă și să îți ofer și D-tale un exemplar...

Semnez cu pseudonim „Urmuz”. Dacă ești o persoană căreia îi plac originalitățile, cum mi-ai făcut oarecum impresia, poate că te va amuza.

Totuși, te rog să nu mă judeci, ca om, după conținutul fanteziilor mele bizare și cari sunt făcute nu numai pentru a amuza pe cititor, dar mai mult a mă amuza eu pe socoteala lui...

Dacă D-tale îți va face plăcere să faci o mică plimbare mâine, miercuri, la orele 11 pe Calea Victoriei, prin dreptul lui Riegler, sau poimâine, la aceeași oră, vom mai vorbi și de aceste chestiuni...

Primește, Domnișoară, deosebita mea considerație.

Demetrescu

(2)

18/IV/922

Signorina,

Spero che Voi non abbiate interpretato male il mio desiderio di conoscervi, e non abbiate frainteso il mio tono, forse un po' troppo scherzoso, nelle righe che vi ho mandato, e neppure la mia espansività, forse un po' troppo vivace, in quella piacevole serata in cui ci siamo conosciuti...

Mi creda, Signorina, non ho affatto la consuetudine di chiedere a nessuna rappresentante del gentil sesso un appuntamento, e men che mai desidero essere inopportuno o insistente... Non so come fare, che formula utilizzare per togliere quest'impressione di "appuntamento" tra di noi, vorrei solo farvi credere che non chiedo altro che l'occasione di vedervi per conoscerci meglio - se,

beninteso, anche a Lei fa piacere lo stesso – che so io (?)... una richiesta come quella che si fa tra colleghi, compagni o amici...

Per pungolare maggiormente la Sua curiosità e per far vedere che non sono un tipo burbero, né che faccio parte di coloro che si compiacciono nella banalità, mi darà il permesso di approfittare della recente uscita del numero 3 della Rivista *Cugetul Românesc*, su cui scrivo regolarmente la rubrica umoristica e fantasiosa, per regalargliene una copia...

Firmo con lo pseudonimo di "Urmuz". Se lei è una persona a cui piacciono le cose originali, dato che in questo senso mi ha fortemente impressionato, forse questo la diventerà.

Tuttavia, ti prego di non giudicarmi, come uomo, dal contenuto delle mie bizzarre fantasie, che sono fatte non solo per divertire il lettore, ma soprattutto per divertire me a sue spese...

Se piacesse anche a Te fare una breve passeggiata domani, mercoledì, alle 11 su Calea Victoriei, di fronte a Riegler, o dopodomani, alla stessa ora, parleremo anche di tali questioni...

Ti prego di accettare, Signorina, la mia speciale considerazione.

Demetrescu

(3)

21/IV/922

Domnișoară,

Îmi cer, mai întâi, toate scuzele mele pentru nedelicatețea ce comit încercând să mai scriu, după atât de eloquentă D-tale tăcere...

Adresându-mă aceleia din D-ta, așa cum s-a manifestat, ce i-aș mai putea adăoga, Domnișoară?!... Să fii atât de amabilă și gentilă la început; să știi să interesezi și să atragi prin felul de a fi: să accepți apoi, foarte drăguț două întâlniri (cari, de altfel, au fost cerute nu atât din dorința de pură aventură galantă – lucru ce se poate găsi ușor, oricând și ori și unde – cât din curiozitatea de a

Mai mult, această masă neverosimilă e bazată pe calcule și probabilități și ar părea că se referă la considerațiile lui Leibniz privind evaluarea probabilităților și succesiunea finită („bame uscate”) în relație cu calculul infinitezimal inventat de filozoful german. Aparent, masa susține un vas ce conține esența eternă a „lucrului în sine”. Vasul, firește, e Stamate, numele „potrivit” adecvat lucrului. În „adevărul” xenonimiei, etimonul său amintește de grecescul *stâmmos*, chiup antic piriform, antropomorf, unde în epoca antică se păstrau unguentele, se presupune că într-un context funebru. Suffixul românesc -ate atrage după sine o întreagă secvență de suplimente, o înlanțuire de metonimii extrem de sugestive și teoretic infinite. Acest vas care conține esența eternă a „lucrului în sine” are și o valență simbolică fiindcă, pe de o parte, se dă ca formă pură, *phainômenon*, iar pe de alta, ca *noîmenon*, intelect pur dincolo de experiența sensibilă. Aluzia urmuziană la concepția estetică a lui Kant – care încearcă să sintonizeze imaginea și conceptul încadrând *subiectivitatea simțirii estetice* în dispozițiile psihologice ale individului – se dovedește și ea o declarație implicită de poetică. Și celelalte obiecte care urmează în înșiruirea acestei extraordinare pagini de mnemotehnică ocupă o funcție și un loc foarte precis în memoria enciclopedică a lui Urmuz, confirmând ulterior viziunea parodistică și totodată tragică, după cum spuneam, a unei *lumi ca voință de reprezentare* schițată de un scriitor-cititor care se mișcă dezinvolt la marginile științei universale în tentativa imposibilă de a formaliza întreaga cultură occidentală.

Mai rămâne de descoperit rolul Pâlniei în economia narațiunii. Pâlnia (pe care am preferat să nu o traducem în italiană prin termenul corespondent „L'imbuto”, imitând astfel modelul furnizat de însuși Urmuz în titlul celorlalte povestiri ale sale: *Cotadi și Dragomir, Algazy & Grummer* etc.) este un „simbol” – o afirmă chiar textul la un moment dat –, adică e un *semn distinctiv*, o *punere laolaltă*, potrivit accepției tradiționale a etimologiei cuvântului. Pâlnia (în română substantiv de genul feminin), folosită ca titlu al romanului alături de Stamate, e scrisă cu majusculă, așadar

îndeplinește echivoc rolul de nume propriu. Cu toate acestea, e vorba de un nume care nu este nume, de un cuvânt necuvânt, care în limba română își trădează imediat referențialitatea făcând trimitere la obiectul pe care îl denotă. Într-adevăr, forma pâlniei s-ar adapta perfect lui Stamate, având în vedere că e vorba literalmente de un vas; dar întrucât „Ea” – cum declară textul – e un „simbol”, are mereu posibilitatea (sau capacitatea) de a suplini toate rolurile pe care pare că vrea să i le confere scriitorul onomaturg. De exemplu, pâlnia își face prima apariție în narațiune „pe o superbă cochilie de sidef”. În locul ei, cititorul lui Urmuz s-ar fi așteptat s-o vadă pe *Venus* a lui Botticelli. De fapt, Stamate se comportă, conform rolului său de filozof neoplatonician, ca și cum în realitate ar contempla extaziat *Nașterea lui Venus* „din spuma albă a mării” (*Fuchsiada*). „Confuz” de îndată ce o vede, parcă „înnebunit”, și după o scurtă perioadă de inițiere și post, se va simți „cu totul renăscut”. Cunoaște pentru prima oară „divinii fiori ai dragostei”, se eliberează de legăturile care-l țineau prins de țărșul peșterii lui platoniciene, după care va da „frâu liber dragostei sale nețărșurite”. Stamate este, așadar, „adevăratul” filozof al neoplatonismului renescentist care se pregătește să povestească *per signa* fenomenologia îndrăgostirii sale. Cvadripartiția încăperilor care alcătuiesc decorul unde se desfășoară „romanul”, inclusiv „tubul de comunicație”, sugerează, analogic, nu doar structura în formă de pâlnie a *Infermului* dantesc ilustrat de Botticelli, ci și ungherele inimii care primesc toți curenții vizuali transmiși de ochi. Ca să-și câștige traiul, Stamate ia „instantanee” în lăcașuri de cult, adică produce în minte „fantasme comprehensibile (*phantasia kataleptike*)” pe care inima, înfășurată de pneumă, le întipărește în formă de imagini ca pe o „pictură”. În același fel Stamate, prin tehnica *ekphrasis*, capturează tabloul lui Botticelli, fixându-l în pneumă, „alături și paralel cu tubul de comunicație”. Contactul are loc într-o porțiune de spațiu al cărui vârf e constituit de ochi, iar baza, de orizontul vizibil, reactualizând deci forma conică a pâlniei. De acolo, eroul urmuzian reușește să vadă „sirena cu gesturi și voce seducătoare”, zânele mării, în fine, toate acele locuri erotice

ale seducției care-și vor găsi loc în imaginația sa și care se vor traduce în limbaj fantastic sau fantasmatic.

După cum „a duhului navă” din *Purgatoriul* dantesc își va afla reprezentarea în căruciorul urmuzian „pus în mișcare cu manivelă”, la fel datele furnizate de imaginație și de rațiune vor putea fi surprinse și eventual înțelese cu ajutorul logicii fantasmelor care s-au sedimentat și stratificat în memoria culturală a lui Urmuz. Din păcate, cum anunță partea a IV-a a romanului, „Fericirile mari sunt totdeauna de scurtă durată”. Asta întrucât fiul Bufty – xenonimie cu rezonanță engleză, dar care în română voalează termenul glumet „buftea” (copil gras) sau regionalismul „buf” (burtă, pânțec de om sau animal) –, după ce s-a introdus de mai multe ori în *mediul* cognitiv și erotic, a micșorat atât de mult orificiul de ieșire al pâlniei încât orice comunicare a devenit imposibilă. Iată frângându-se astfel, la fel ca în *Fuchsiada*, un alt vis de amintire botticelliană. „Seriosul și castul filozof” nu va mai putea să „satisfacă și cerințele dragostei, și interesele superioare ale științei”. Nu-i va mai rămâne decât să se disperseze în curenții pneumatici în „căruciorul cu manivelă”, „micșorându-și mereu volumul” – în jos „la dreapta” inimii – și să se cufunde tot mai mult „spre capătul misterios al canalului”, adică în spațiul infinitezimal al abisului infernal.

Din punct de vedere tipologic, scriitura lui Urmuz e asimilabilă experiențelor estetice ale barocului și manierismului internațional din secolul XX. Arta urmuziană se poate defini ca un soi de caleidoscop mental ce produce imagini care trebuie introduse cu forța în limbă, transferând în cuvântul scris cromatismul aparenței vizuale. E vorba de un cuvânt teatralizat care face să conveargă aspectul vizual și cel sonor al semnului literar, marcat de o puternică încărcătură de memorie culturală. *Schițele și nivelele aproape... futuriste* se nasc dintr-o realitate compusă dintr-o cantitate cvasinelimitată de figuri, detalii, semne care încearcă să se măsoare cu pictura și cu muzica în încercarea de a produce senzații fantastice, rezonanțe memoriale. Spațiul literar îi permite lui Urmuz să-și exerseze abilitatea combinatorie și să mențină în permanență

tensiunea „discursului” peste tonurile obișnuite. *Poiesis* împovărează vizual enunțurile prozelor urmuziene care se teatralizează, intrând astfel în competiție cu artele figurative și cu aspectul accesoriu al muzicii. Cu multă măiestrie retorică, reglementată de *ekphrasis* și xenonimie, *Schițele și muvelele aproape... futuriste* scot la lumină compoziții continue și surprinzătoare de figuri simbolice care joacă între prezența și absența obiectului desemnat de narațiune. Mesajul lui Urmuz e hiperbolic și se oferă adesea ca o versiune alegorică și iluzionistă a realității, pentru că se produce într-o sferă metalingvistică aflată la originea unei căutări personale a „esteticii numelor” proprii. Așadar *Schițele și muvelele aproape... futuriste* sunt un pariu pe limbaj și în interiorul limbajului, un pariu ce permite exprimarea libertății creative a operei și creatorului său, dar sunt concomitent și o aventură în dimensiunea tragică a scriiturii, pentru că cel care o traversează nu pune în pericol atât „adevărul” propriilor enunțuri, cât însuși modul existenței sale.

Palaie, 1999–2022

Il piacere di tradurre Urmuz

Giovanni Rotiroti

La traduzione italiana dei testi di Urmuz, presente in questo volume, si basa sull'edizione critica curata da Ion Pop (*Urmuz, Schițe și muvele aproape... futuriste*, Edizione îngrijită, studiu introductiv și note de I. Pop. Cu un cuvânt de încheiere de D. Jacono. Ilustrații de J. Perahim, Ed. Tracus Arte, București, 2012). Si tratta di un'edizione allestita sui manoscritti dell'autore, custoditi nella Biblioteca dell'Accademia Romena di Bucarest, che sostanzialmente differiscono dai precedenti testi urmuziani pubblicati con il titolo: *Pagine bizzarre*. La scelta di questo titolo, *Schizzi e racconti quasi... futuristi*, da parte di Ion Pop, si giustifica anche per il fatto che sembra che sia stato proprio l'autore a indicarlo su alcuni dei suoi quaderni. Secondo Ion Pop, il titolo immaginato da Urmuz per la pubblicazione del suo libro, in cui appare il termine “futurista”, relativizzato dall'avverbio “quasi”, si riferisce inequivocabilmente al futurismo di Marinetti, soprattutto se si considera che la traduzione del primo manifesto futurista era apparsa in Romania nel febbraio del 1909 e aveva suscitato grande scalpore nella stampa letteraria dell'epoca. Inoltre, la presente edizione, su cui è stata eseguita la traduzione italiana dei testi di Urmuz, segue l'ordine dei testi specificato dall'autore sui propri quaderni e ciò faceva parte del progetto editoriale che aveva in mente Urmuz prima della sua tragica scomparsa. Questo aspetto lo si evince chiaramente a partire dalla ricostruzione filologica effettuata con molta cura, competenza e dedizione da parte di Ion Pop, che ha svolto un vero e proprio lavoro di restituzione dei testi urmuziani direttamente sui manoscritti “ritrovati” da Domenico Jacono e su tutte le varianti d'autore fino a questo momento conosciute.

Come è noto, l'opera di Urmuz, pur estremamente ridotta, ha esercitato una notevole influenza, per molti versi paradossale, su intere generazioni di scrittori che vanno dal padre del dadaismo, Tristan Tzara, alle avanguardie romene, da Eugène Ionesco, indiscusso esponente del teatro dell'assurdo europeo, ai poeti postmoderni e testualisti degli anni '80 in Romania (come Mircea Cărtărescu e Matei Vișniec). In realtà Urmuz, se si guarda al contesto storico-sociale durante il quale ha composto le sue prime prove di scrittura, rappresenta un corpo estraneo nel panorama letterario del suo tempo, impegnato allora nella ricerca di una propria specificità nazionale, dopo il grande vuoto lasciato dalla tragica scomparsa di Eminescu. Il suo stesso nome, Urmuz, è un'invenzione, uno pseudonimo creato dal poeta Tudor Arghezi sotto la pressione dell'autore che voleva nascondere le tracce della propria identità, nel timore di essere riconosciuto (e screditato sul piano personale) come l'artefice di una buffoneria letteraria. Urmuz è, di fatto, il nome che cela il dato anagrafico di Dimitrie Dumitrescu Buzău, nato il 17 marzo 1883 a Curtea de Argeș, cancelliere presso l'Alta Corte di Cassazione di Bucarest. La vita dell'autore, come il suo suicidio avvenuto a Bucarest il 23 novembre 1923, un anno dopo il debutto letterario, è avvolta da un enigmatico mistero. Geo Bogza, uno dei massimi esponenti rivoluzionari della poesia d'avanguardia tra le due guerre, nel 1930 tentò di ricostruire le tappe salienti della biografia dell'autore.

Cresciuto in un ambiente culturale dominato dalle estetiche simboliste, da pubblicazioni di orientamento marxista e da tendenze letterarie di ispirazione rurale-autoctona, compì gli studi secondari nel 1904; dopo il servizio militare, il futuro scrittore si iscrisse alla Facoltà di Diritto su consiglio paterno, nonostante i suoi desideri fossero rivolti allo studio della musica. A Bucarest ebbe in compenso l'opportunità di seguire i corsi di estetica tenuti da Titu Maiorescu, di apprezzare il pensiero di Kant, Schopenhauer, Pascal, Nietzsche, Leibniz, di coltivare la lettura di poeti come Eminescu, Baudelaire, Verlaine e di ascoltare gli amati concerti di musica sinfonica. Dopo

la morte del padre, portò a termine gli studi di diritto nel 1907, esercitando la professione di giudice in città di provincia, anche se cercava ad ogni costo di ottenere un avvicinamento a Bucarest. Infatti, è proprio qui, tra il 1908 e il 1909, che il giudice diede pubblica lettura dei suoi testi in un ambiente intimo e familiare, allo stesso modo con cui raccontava ai suoi fratelli e sorelle più piccoli le favole da lui composte. Questo è il motivo per il quale, dal punto di vista cronologico, Urmuz è considerato unanimemente il precursore assoluto di tutte le avanguardie europee, insieme ad Alfred Jarry in Francia. Nel 1913 l'autore partecipa alle guerre balcaniche nella campagna di Bulgaria, viene impiegato poi come cancelliere a Bucarest, dopodiché parte di nuovo per la Grande Guerra in qualità di sottufficiale, tormentato da una febbre ricorrente. Ritornato dal conflitto mondiale annoiato e distrutto, continua il suo anonimo lavoro presso l'Alta Corte di Cassazione, soffrendo d'insonnia, scrivendo, componendo musica (tutto questo materiale era contenuto in un baule oggi disperso) e facendo passeggiate notturne. Una sola grande passione: i concerti sinfonici che ascolta assorto, con il viso nascosto tra le mani. Nel 1922 avviene il debutto editoriale sulla rivista di Arghezi *Cugetul românesc*: un anno dopo il suicidio. Alcuni suoi testi vennero ritrovati e pubblicati sulle riviste di avanguardia. Questa operazione culturale farà di Urmuz un mito destinato a essere periodicamente riscoperto e un genio tutelare necessario per le esperienze artistiche che proveranno ad intraprendere la strada segnata dal suo magistero poetico. Nella ludica parodia dei temi e dei motivi letterari della tradizione e nel costante impulso all'allegoresi, la scrittura di Urmuz sembra volgersi a quelle forme giocose, desiderative, disgiuntive, che si richiamano a una ideologia della frattura e che si orientano verso le strategie ironiche del non senso e dell'assurdo. Questa presunta volontà di disfaccimento, sia sul piano testuale che su quello dell'esistenza, farà di Urmuz un antecedente autoctono e indipendente dei movimenti di avanguardia romena.

Ogni scrittore ambisce ad essere letto. Seppure cosciente di andare oltre l'orizzonte d'attesa del proprio lettore attuale, aspira comunque a orchestrare la propria opera, e talvolta anche la propria esistenza, per un lettore futuro che sia in grado di gustarlo, capirlo, amarlo. In uno splendido saggio su Hawthorne antesignano di Kafka, Borges notava come siano i successori a creare i precursori, e come la nostra chiave di lettura su Hawthorne sia irrimediabilmente condizionata dal fatto che è esistito Kafka. Il concetto di "precursore" è una categoria che si applica a posteriori, presume l'idea che sia la coscienza storica retrospettiva a identificare in un passato, più o meno remoto, uomini o correnti di pensiero che sembrano avere anticipato o percorso una rivelazione culturale o artistica che appartiene al presente. Purtroppo, sugli scritti di Urmuz gravano ancora oggi giudizi parzialmente contraddittori. La produzione scrittoria di Urmuz – concepita come antitesi del simbolo secondo la prospettiva di una critica idealistica – verrà a riconoscersi come il campo del negativo, dell'arbitrario, il luogo del non senso, visto che il legame "naturale" tra il significato e il significante del segno linguistico viene considerato totalmente vuoto, diviso al suo interno a causa degli elementi differenziali del linguaggio: l'accento creativo e inventivo di Urmuz viene posto dunque sull'elemento materiale del discorso, ossia sul versante sonoro o sull'aspetto musicale della parola, sui significati materiali della parola a partire dalle sfumature e dalle varianti, sugli aspetti intonativi, emozionali e volitivi e, soprattutto, sulla polivalenza semantica del suono significante. A conferma di ciò, si legga un frammento di scrittura tratto dalla *Fuchsiade*, che presenta nella sua concretezza l'originale dispositivo "allegorico" messo in scena dall'autore:

In seguito Fuchs si recò direttamente al Conservatorio... Qui prese la forma di un accordo perfetto e, dopo essere rimasto, per modestia di artista, tre anni nascosto in fondo a un pianoforte, senza che nessuno lo venisse a sapere, uscì in superficie e in pochi minuti concluse gli studi di armonia e

contrappunto, portando a compimento il corso di pianoforte... Poi, tuttavia, scese giù, e contrariamente a tutte le sue aspettative, constatò con rammarico che due dei suoni che lo componevano, alterandosi col passare del tempo, erano degenerati: uno, in un paio di baffi con gli occhiali sulle orecchie e l'altro, in un ombrello – essi diedero a Fuchs, insieme al sol diesis che gli era rimasto, una forma precisa, allegorica e definitiva...

Dopo la descrizione della nascita mitica dell'eroe da un orecchio musicale della nonna – allo stesso modo del suo antenato rabelaisiano, Gargantua –, Fuchs prende la forma pura di un "accordo perfetto" e rimane per tre anni nascosto nel fondo di un pianoforte. Questo periodo di latenza, che il testo passa sotto silenzio, presupporrebbe un'esperienza iniziatica, una catabasi. In apparenza tutto è pronto per l'ascesi spirituale che dovrebbe portare l'eroe all'esecuzione di una sinfonia celeste per gli dèi dell'Olimpo. Purtroppo, il processo di incorporazione, invece di dirigersi verso l'alto, precipita verso il basso e l'ipostasi trascendente è negata. Fuchs subisce una metamorfosi che provoca la trasformazione degli elementi scritturali che lo compongono. L'accordo perfetto, che costituisce la realtà fisica di Fuchs, si antropomorfizza "degenerando" da segno grafico-musicale della carta penta-grammata a segno di scrittura nella pagina del racconto. Come d'incanto, la chiave di do si tramuta in un paio di baffi con gli occhiali, le chiavi di fa diventano le orecchie, e l'altro elemento musicale diventa un ombrello, cioè la chiave di sol, la chiave di violino. Il sol diesis completa l'intera orchestrazione di scrittura per rinnovare, nella narrazione parodistica, l'avventura del nome proprio di Fuchs, le vicissitudini del suono che, dalla sua originaria appartenenza alle armonie celesti, alla musica di sfere, è costretto a mimare il labirintico percorso erotico e magico della parola scritta, intesa nella forma precisa, allegorica, definitiva dei segni grafici, gli emblemi araldici dell'alfabeto personale dell'autore.

Il metodo dell'allegoria utilizzato da Urmuz dimostra la consapevole gravità dell'assunzione teorica e pratica dell'atto creativo della scrittura. Il senso di queste prose non si lascia mai completamente catturare, si mostra solo per nascondersi, è enigma che non vuole essere sciolto, diventando così oggetto di interrogazione continua destinata inesorabilmente a fallire. Ciò è dovuto in parte al processo di sovrapposizione figurativa (*èkphrasis*) innescato dalle allegorie, che sono in grado di scatenare in maniera quasi ineludibile una deriva interpretativa *ad infinitum*. La voce narrativa a cui l'autore delega le modalità implicite della narrazione rivela la sua presenza in maniera quasi impercettibile: nelle ellissi, nelle locuzioni modalizzanti, nella disposizione ambigua della punteggiatura, nell'alternanza dei tempi narrativi e talvolta anche nell'ambiguità dei nomi e dei pronomi personali soggetto. Questo dispositivo narratologico fa in modo che la collocazione delle coppie dei personaggi venga coinvolta in una fitta trama testuale ove la scrittura sembra giocare un ruolo oppositivo rispetto alla coerenza "naturale" del discorso. La trasparenza degli enunciati e la logica del racconto si offrono solo come enigmatici simulacri, e le aspettative del lettore vengono programmaticamente disattese. Urmuz si dimostra ben consapevole dell'ambiguità retorica che la sua costruzione scrittoria mette in scena e per venire incontro al suo lettore appone una Nota al racconto *Algazy & Grummer*. Questa nota rappresenta una vera e propria dichiarazione di poetica perché riprende i termini del problema lasciato aperto dal *Cratilo*.

Nell'ambito delle teorie linguistiche messe in discussione nel dialogo platonico, il protagonista Socrate gioca il ruolo di mediatore tra due avversari. Uno è Ermogene, il portavoce della tesi convenzionalista, secondo cui i nomi risultano semplicemente da una convenzione, da un accordo stipulato tra gli uomini; l'altro è lo stesso Cratilo, che sostiene la tesi "naturalista", secondo cui ogni oggetto ha ricevuto una "denominazione giusta" che proviene da un'esigenza naturale, imposta da un'istanza trascendente. Socrate sembra prima sostenere la seconda tesi contro la prima e poi la prima

contro la seconda. La sua posizione oscillante si mostra in tutta la sua ambiguità. Da un lato, fa pensare che le due tesi siano molto complesse e, dall'altro, che possano risultare, in un certo qual senso, supplementari all'argomentazione platonica. Il documento di poetica lasciato in nota da Urmuz lascia presagire una posizione non dissimile da quella di Cratilo: ciascuna cosa ha un suo nome, giusto per natura, e tale giustezza vale per tutti; tuttavia Urmuz fa propria la denuncia che esiste "un caso, un evento, una sorte che non si preoccupa affatto di sapere se gli oggetti delle sue creazioni corrispondano, nella loro forma e nel loro movimento, al nome che è loro destinato". Seguendo le modalità offerte da Cratilo, l'autore dà l'impressione di voler adottare il metodo "giusto" – che risulterà pseudoetimologico, quasi babelico – dei nomi propri per dar vita ai suoi personaggi di inchiostro. Vendicandosi dell'arbitrarietà della natura, Urmuz sembra volersi sostituire al legislatore cratilico, all'onomaturgo, fabbricando dei nomi, strumenti di raccordo tra le parole e le cose che meglio rispondano alle proprietà dell'oggetto e dell'evento narrato. L'autore imprimerà una forma ideale alla materia linguistica (suoni, lettere, sillabe) che sia in grado di rendere il carattere del personaggio più pertinente alla relazione tra il nome e l'oggetto che lo designa. In questo modo farà giustizia ai suoi personaggi, all'adeguatezza della "propria realtà personale [...] per forma e per ruolo, secondo la sola estetica dei nomi che portano".

La scelta dei nomi, operata da Urmuz, ha un valore quindi essenzialmente strumentale, varia a seconda della loro funzionalità nella trama narrativa e della loro specifica sonorità evocatrice del senso o dei vari sensi messi in gioco dalla scrittura. La maggior parte dei nomi impiegati dall'autore hanno un'origine linguistica straniera, sono xenonimie che permettono di far passare contemporaneamente diversi livelli di discorso e differenti storie, nello spazio ridotto degli enunciati che costituiscono l'intelaiatura dei racconti. Se prendiamo il nome di Ismaïl, che "è composto di occhi, favoriti e una veste, e solo con molta difficoltà oggi lo si può rintracciare [...]. È possibile comunque reperirlo verso le 5 e 1/2 del mattino nel suo errabondo

zigzagare sulla via Arionoia", comprenderemo che si tratta, con ogni probabilità, del filosofo-teologo sufista di nome Isma'il ibn Abdillāh al-Ro'ayni, che nella realtà teatralizzata della lettera ripropone la topica del nome proprio che si muove esclusivamente sulla via che lo designa. Esso si presenta *letteralmente* nei suoi elementi compositivi dell'alfabeto arabo ("occhi, favoriti e una veste") e nel sinuoso movimento zigzagante dell'espressione grafica orientale, come Urmuz aveva forse visto scritto da qualche parte, sulla pagina di un libro o sull'insegna di qualche edificio. La stessa strategia di inscenamento retorico vale per Turnavitu, l'altro personaggio, che, più semplicemente, *tourne vite* – nel segno della xenonimia francese – cioè gira veloce, perché impiegato come "ventilatore di stato in diversi luridi caffè greci". Nessun nome preso in prestito da Urmuz per costruire le sue narrazioni bizzarre sfugge alla logica della xenonimia anche quando si tratta di personaggi anonimi.

Algazy o Al Ghazzali, con una "barba curata e setacea, bellamente disposta su una graticola avvitata sotto il mento e ricinta di filo spinato...", è un altro nome di filosofo islamico che, come Isma'il, risponde a una risonanza araba; Stamate e Cotadi hanno invece una possibile origine greca, svolgono diverse attività ricoprendo anche il ruolo di oggetti nel medesimo racconto; Dragomir ha una sonorità slava, è sia toponimo che cognome molto diffuso in Romania: risulta provvisto di "apparecchiatura che indica i quattro punti cardinali" ha un "collo con un supplemento di cartapesta di un metro e 20 cm., su cui si inerpicano graziosamente l'edera e altre piante rampicanti", e anch'esso mette in scena il proprio nome nei caratteri della scrittura paleoslava. Rapaport ha una consonanza ebraica e lo si trova nella "favola" dei *Cronisti*. Fuchs e Grummer hanno una sicura provenienza germanica e i loro nomi vengono utilizzati come *traduzioni letterali* nella lingua romena della disseminazione del significante grafico tedesco. Per fare un esempio, l'incipit di *Emil Gayk* permette di cogliere meglio l'artificioso dispositivo di scrittura che anima le novelle di Urmuz:

Gayk è il solo civile che porti sulla spalla destra un sostegno per arma. Ha sempre il gozzo fiacco e il morale parecchio alto. Non può essere ostile per molto tempo a qualcuno, tuttavia, a causa del suo sguardo bieco, per la direzione che talvolta prende il suo naso aguzzo, come anche per la circostanza di essere quasi in permanenza pizzicato dal vaiolo e di avere le unghie non tagliate, ti dà l'impressione che sia a ogni momento pronto a saltarti addosso e beccarti.

Si tratta della descrizione quasi araldica di un uccello, la personificazione di una creatura che rivelerà, nell'economia della narrazione, propositi erotici e bellicosi. Nella cifra emblemizzata del suo nome, nel suo xenonimo, risuona il germanico *Gauch*, il cuculo, simbolo nella credenza popolare della gelosia e del parassitismo perché depone le sue uova nei nidi di altri uccelli. Sempre secondo un'altra tradizione, il cuculo viene raffigurato come l'emblema dell'anima umana, prima e dopo l'incarnazione. Da questo punto di vista il corpo di Gayk rimarrebbe per sempre impuro, incapace di qualsiasi elevazione spirituale, e ciò lo porta a ricercare un'improbabile incorporazione mediante un rapporto intimo e incestuoso con la nipote. Questo tentativo di ordine iniziatico a sfondo sessuale si dimostra tuttavia fallimentare e scatena una guerra erotico-territoriale (territorio in tedesco si dice *Gau*) che vedrà i protagonisti "impegnati per più di tre anni, su un fronte di quasi settecento chilometri".

La scrittura di Urmuz teatralizza l'evento dell'atto compositivo allestendo una fitta rete di *metafore a termine primo* attraverso cui la referenzialità del messaggio viene meno, si deprime, o è continuamente elusa sul piano superficiale del discorso. Questo espediente permette, inoltre, nel medesimo episodio narrativo, la compresenza di numerosi altri intrecci che, a loro volta, rimandano, mediante la dilatazione metaforica degli enunciati, a differenti ipotesi e sovrapposizioni di lettura e di traduzione. Se prendiamo ad esempio

Pálnia e Stamate, che reca come sottotitolo "romanzo in quattro parti", osserveremo che, a livello di superficie, questo testo di estensione estremamente ridotta viene a configurarsi come la parodia del romanzo realista ottocentesco, il genere letterario socialmente più diffuso al tempo di Urmuz. Il "romanzo" miniaturizzato proposto dallo scrittore esibisce i medesimi ingredienti: si apre con la descrizione degli ambienti, segue la presentazione dei personaggi, l'inserimento della situazione drammatica, l'amore, il tradimento, e il finale negativo.

In queste prose l'autore fa largo uso di luoghi comuni, espressioni gergali, attingendo anche a linguaggi settoriali provenienti dai campi del diritto, della musica, delle scienze. Tutti i suoi testi comportano la mescolanza di vari socioletti che hanno la funzione di perdita di significato e di consacrazione di un valore ambiguo. Questo procedimento serve da un lato a creare una confusione di livelli nello stile e dall'altro un effetto comico; ma si può leggere anche come un raffinato dispositivo di difesa psichica che, per un certo periodo della sua vita, ha salvaguardato l'autore dai traumi di un'esistenza travagliata (il lutto dei fratelli, l'esperienza della guerra sul fronte, la morte del padre). Urmuz sembra perfettamente consapevole della componente autobiografica (diremmo più propriamente *autobiografematica*) dei suoi testi, e sarebbe improbabile aspettarsi da lui una certa innocenza nella scrittura. Un'indagine esclusivamente psicopatologica di queste "prose poetiche", apparentemente assurde, coglierebbe comunque solo in maniera parziale le cause del suicidio e ancor menò il segreto della sua arte. E non è da escludere che a Urmuz fossero già note le tematiche freudiane, considerato lo scalpore che aveva suscitato ai primi del Novecento *L'interpretazione dei sogni* nelle capitali europee. Le opere di Urmuz sembrano mostrare una precisa, quasi ostinata, conoscenza della simbologia freudiana; in particolare, quando oggetti come l'imbuto, l'abat-jour, l'ombrello di Fuchs e tanti altri segni dell'invaginazione o luoghi di godimento differito,

giocano un ruolo di struttura nella narrazione, e si dimostrano indispensabili per comprendere alcune allusioni enciclopediche.

La memoria culturale dell'autore agisce come medium speculare che funge da filtro della realtà. Gli eventi autobiografici del soggetto narrante si inseriscono nella trama testuale per riproporsi nella loro forma "autentica" e concreta della scrittura. Qualsiasi riferimento autobiografico, letterario o ad ambiti linguistici puramente settoriali, viene ridotto a effetto di linguaggio, e funziona, pertanto, semioticamente come una lingua araldica. Le presenze geroglifiche urmuziane giocano un ruolo di maschera, di veicolo segnico, che rimanda a una fitta correlazione di testi appartenenti al vasto mondo della cultura. L'arte di Urmuz sembra evocare la dimensione "tragica" della scrittura, perché mette in scena l'*opera di creazione e di decreazione poetica* nei confronti del materiale letterario consegnato dalla tradizione, attraverso un regolato gioco allusivo di chiara ispirazione mnemotecnica. Il richiamo ironico al "Nirvana" conferma questa particolare visione di "un mondo come volontà di rappresentazione" e mostra come uno scrittore-lettore, del genere di Urmuz, si muova disinvoltamente ai margini del sapere "enciclopedico" nel tentativo di una sua impossibile formalizzazione.

La lezione di scrittura di Urmuz, tuttavia, è solo apparentemente platonica. Egli aspira sì a costruire una memoria artificiale basata sulla "verità", suggerendone una visione ermetica intesa fondamentalmente come una scrittura interiore, *autobiografematica*, dai significati misteriosi, ma sul piano ermeneutico emerge una potente carica nichilistica che impedisce qualsiasi conciliazione con la "realtà" descritta. La "forma è senza fondo" per il lettore, non rinvia ad alcun contenuto trascendente se non a quello dell'orizzonte tragico della scrittura da cui sembra essere originata. La formazione classica dello scrittore e i suoi studi forensi lo avevano senza dubbio spinto a prestare particolare attenzione alla mnemotecnica. Seguendo la prospettiva combinatoria offerta dalle lettere dell'alfabeto, Urmuz cerca quindi di orientare l'arte della memoria allo scopo di sintetizzare nelle forme tutti gli svariati contenuti del sapere e le sue

personali insorgenze di vissuto. L'organizzazione di questo eterogeneo materiale, fatto di ricordi e di letture, si precisa in accordo ai principi generali stabiliti dall'autore nella Nota ad *Algazy & Grummer*. Una complessa rete di rapporti irreggimenta le sue creature di inchiostro che nascono da un ripetuto lavoro di riscrittura e trascrizione su quaderni. Malauguratamente, oggi tutto questo patrimonio manoscritto è andato quasi interamente perduto. La struttura formale degli *Schizzi e racconti quasi... futuristi* si è prestata, nel corso degli anni, a essere riempita di contenuti mentali di straordinaria natura. Urmuz ha fatto ricorso a immagini speciali che dovevano simboleggiare, in maniera adeguata e duratura nel tempo, le cose che voleva ricordare. L'arbitrarietà della loro scelta è stata regolata dalla xenonimia, che per il suo carattere evocativo ne permetteva la collocazione in precisi luoghi delimitati dalla spazialità stessa della narrazione. Questa passione per l'enciclopedismo e per la combinatoria portò l'autore a misurarsi con l'ermetismo e con il neoplatonismo rinascimentale offrendogli la possibilità di adoperare una tecnica parallela e formale rispetto alla magia, all'esperienza erotica e mistica.

Pâlnia e Stamate, come già ricordato, reca la dicitura "romanzo in quattro parti". Le quattro parti fanno riferimento, forse, all'arte mnemotecnica che ha nella sua retorica la definizione dei luoghi, delle immagini e dell'ordine, che favoriscono la memoria degli oggetti e delle nozioni. Nella prima parte si assiste alla descrizione dettagliata dello spazio dove sono inventariati gli elementi costitutivi del romanzo che daranno il via allo sviluppo drammatico del racconto. La descrizione iniziale mette in risalto soprattutto l'aspetto visivo del luogo della narrazione. Si apre con il salone sontuoso, composto di forme ellittiche e sinuose, simili alle artificiose prospettive barocche: all'interno del salone, una biblioteca di quercia massiccia avvolta in lenzuola fradice. Lo spazio interno suggerisce la struttura di una monade senza porte né finestre; la biblioteca si presenta come la forma assoluta dell'infinito, metafora del mondo in cui sono custoditi gelosamente i saperi dell'umanità ed

è forse per evitare eventuali incendi che viene sempre ricoperta da lenzuola bagnate. Il riferimento al "pope (di Transilvania) che tiene in mano una sintassi e... 20 soldi di mancia" è forse un richiamo ironico al parroco erudito, di origine aristocratica, Petru Maior, formatosi al collegio romano "De Propaganda Fide", il quale con le sue opere ha dato un contributo essenziale alla "Scuola latinista di Transilvania". Influenzata dallo spirito illuminista e dal risveglio nazionale, essa ha avuto lo scopo di dimostrare, non senza qualche esagerazione, la continuità dell'elemento latino sul territorio della Dacia e l'unità etnico-linguistica del popolo romeno su basi storiche e filologiche. È inoltre evidente la parodia del pensiero filosofico-economico-storico e scientifico nelle costanti allusioni ad Aristotele ("i sette emisferi di Tolomeo"), Leibniz ("camera-monade senza porte né finestre"), Kant e Schopenhauer ("la cosa in sé"), Marx (il "tavolo" spettrale "senza gambe" del *Capitale*), Darwin ("due uomini discendere dalla scimmia") in uno scenario onirico, di straordinaria densità simbolica, che sembra derivare direttamente dalla lettura di Urmuz dell'*Interpretazione dei sogni*, dove il vero segreto del sogno per Freud non è il suo contenuto onirico latente, ma la forma stessa.

Inoltre, questo tavolo inverosimile è basato su calcoli e probabilità e sembra rimandare alle considerazioni di Leibniz sulla valutazione delle probabilità e sulla successione finita (di "semi secchi") in relazione al calcolo infinitesimale di cui fu l'iniziatore. Il tavolo sembra sorreggere un vaso che contiene l'essenza eterna della "cosa in sé". Il vaso, naturalmente, è Stamate, il nome "giusto" adeguato alla cosa. Il suo etimo, nella "verità" della xenonimia, richiama il greco *stàmmos*, un antico orcio piriforme antropomorfo, ove in epoca antica venivano conservati gli unguenti in un contesto presumibilmente funebre. Il suffisso -ate in romeno trascina con sé tutta una sequenza di supplementi, una catena di metonimie, estremamente suggestive e teoricamente infinite. Questo vaso che contiene l'essenza eterna della "cosa in sé" ha anche una valenza simbolica perché da una parte si dà come forma pura, *phainòmenon*, e dall'altra come *noùmenon*, puro intelletto al di là dell'esperienza

sensibile. L'allusione urmuziana alla concezione estetica di Kant – che cerca di mettere in accordo l'immagine e il concetto facendo rientrare la *soggettività del sentire estetico* nelle disposizioni psicologiche dell'individuo – si mostra anch'essa come una dichiarazione implicita di poetica. Anche gli altri oggetti, che seguono nell'elencazione di questa straordinaria pagina di mnemotecnica, occupano una funzione e un luogo ben preciso nella memoria enciclopedica di Urmuz e confermano la visione parodistica e insieme tragica, come si è detto, di un *mondo come volontà di rappresentazione* ad opera di uno scrittore-lettore che si muove disinvoltamente ai margini del sapere universale nel tentativo impossibile di formalizzare tutta la cultura occidentale.

Resta ancora da scoprire il ruolo di Pálnia nell'economia della narrazione. Pálnia (che abbiamo preferito non tradurre in italiano con il suo corrispettivo "L'imbuto", ricalcando così il modello fornito dallo stesso Urmuz per gli altri suoi racconti: *Cotadi e Dragomir, Algazy & Grummer*, ecc.) è un "simbolo" – si legge a un certo punto nel testo – ossia è un *contrassegno*, un *mettere insieme*, secondo l'accezione tradizionale della sua etimologia. L'imbuto (in romeno, sostantivo di genere femminile), posto come titolo del romanzo accanto a Stamate, è scritto con la lettera maiuscola, quindi riveste equivocamente il ruolo di nome proprio. Tuttavia, si tratta di un nome che non è un nome, di una parola non parola, che nella lingua romena tradisce subito la sua referenzialità rinviando all'oggetto che lo designa. Infatti, la sua forma si adatterebbe perfettamente a Stamate, visto che letteralmente si tratta di un vaso; ma poiché "Essa" – come dichiara il testo – è un "simbolo", ha sempre la possibilità (o la capacità) di supplire a tutti i ruoli che lo scrittore-onomaturgo sembra volerle conferire. Ad esempio, essa fa la sua comparsa per la prima volta nella narrazione "su una superba conchiglia di madreperla". Al suo posto, il lettore di Urmuz si sarebbe aspettato di vedere la *Venere* di Botticelli. Infatti, Stamate si comporta, conformemente al suo ruolo di filosofo neoplatonico, come se in realtà stesse contemplando estasiato, *La*

nascita di Venere, "dalle bianche spume del mare" (*La Fuchsiade*). "Confuso", appena la vede, è come "impazzito", e dopo un breve periodo di iniziazione e di digiuno, si sentirà "completamente rinato". Per la prima volta conosce "i divini brividi dell'amore", si libera dai vincoli che lo tenevano attaccato al palo della caverna platonica e darà poi liberamente "sfogo al suo amore illimitato". Stamate è dunque il "vero" filosofo del neoplatonismo rinascimentale che si appresta a raccontare *per signa* la fenomenologia del suo innamoramento. La quadripartizione delle camere che compongono l'ambientazione del "romanzo", compreso "il tubo di comunicazione", suggerisce, analogicamente, non solo la struttura a imbuto dell'*Inferno* dantesco raffigurato da Botticelli, ma anche le celle del cuore che ricevono tutte le correnti visive trasmesse dall'occhio. Stamate per guadagnarsi da vivere "scatta delle istantanee" nei luoghi di culto, cioè produce nella mente dei "fantasmi comprensibili (*phantasia kataleptike*)" che il cuore, avvolto dallo pneuma, imprime in forma di immagini come una "pintura". Allo stesso modo Stamate, mediante la tecnica dell'*ekphrasis*, cattura il quadro di Botticelli fissandolo nello pneuma, "vicino e parallelamente al tubo di comunicazione". Il contatto avviene in una porzione di spazio che ha come vertice l'occhio e come base l'orizzonte visibile, riattualizzando quindi la forma conica dell'imbuto. Da lì, l'eroe urmuziano riesce a vedere "la sirena seducente e perversa", "le fate del mare", insomma tutti quei luoghi erotici della seduzione che troveranno spazio nella sua immaginazione e che si tradurranno in linguaggio fantastico o fantasmatico.

Come la "navicella dell'ingegno" del *Purgatorio* di Dante troverà la sua rappresentazione nel "carrozzino a manovella" urmuziano, così i dati forniti dall'immaginazione e dalla ragione si potranno cogliere e forse intendere attraverso la logica dei fantasmi che si sono sedimentati e stratificati nella memoria culturale di Urmuz. Purtroppo, come recita la "IV parte del romanzo": "le grandi felicità sono sempre di breve durata", poiché il figlio Bufty –

xenonimia di risonanza inglese, come si è visto, che cela in romeno il termine scherzoso di *buflea* ("bambino grasso"), oppure il regionalismo *bufi* ("pancia, ventre di uomo o animale") – introducendosi più volte nel *medium* conoscitivo ed erotico, ha ridotto così tanto l'orifizio d'uscita dell'imbuto, da rendere impossibile ogni comunicazione. Ecco così infrangersi, come nella *Fuchsiade* un altro sogno di memoria botticelliana. "Il casto e serio filosofo" non potrà più "soddisfare insieme le richieste dell'amore e gli interessi superiori della scienza". Non gli resterà altro che disperdersi nelle correnti pneumatiche col suo "carrozzino a manovella", "ridursi di volume" – giù "alla destra" del cuore – e sprofondare sempre più "verso l'estremità misteriosa del canale", cioè nello spazio infinitesimale dell'abisso infernale.

La tecnica di scrittura di Urmuz è tipologicamente assimilabile alle esperienze estetiche del barocco e del manierismo internazionale del XX secolo. L'arte urmuziana si può definire come una sorta di caleidoscopio mentale che produce immagini da immettere con forza nella lingua, trasferendo nella parola scritta il cromatismo dell'apparenza visiva. Si tratta di una parola teatralizzata che fa convergere l'aspetto visivo e quello sonoro del segno letterario, marcato da un forte carico di memoria culturale. *Gli schizzi e i racconti quasi... futuristi* nascono da una realtà composta di una quantità quasi illimitata di figure, dettagli, segni, che cercano di misurarsi con la pittura e con la musica nel tentativo di produrre sensazioni fantastiche, risonanze memoriali. Lo spazio letterario permette a Urmuz di esercitare la sua abilità combinatoria e di mantenere la tensione del "discorso" sempre al di sopra dei toni usuali. La *poiesis* grava visivamente sugli enunciati delle sue prose che si teatralizzano entrando così in competizione con le arti figurative e con l'aspetto accessorio della musica. Attraverso una grande perizia retorica, regolata dall'*èkphrasis* e dalla xenonimia, *Gli schizzi e i racconti quasi... futuristi* fanno emergere continue e sorprendenti composizioni di figure simboliche che giocano tra la presenza e l'assenza dell'oggetto designato dalla narrazione. Il

messaggio di Urmuz è iperbolico e si offre sovente come una versione allegorica e illusionistica della realtà perché si produce in una sfera metalinguistica che sta all'origine di una personale ricerca dell'"estetica dei nomi" propri. *Gli schizzi e i racconti quasi... futuristi* sono dunque una scommessa sul linguaggio e dentro il linguaggio, che permette di esprimere la libertà creativa dell'opera e del suo creatore, ma sono anche un'avventura nella dimensione tragica della scrittura, perché colui che la attraversa non tanto mette a repentaglio la "verità" dei propri enunciati quanto il modo stesso del suo esistere.

Palaie, 1999-2022

După furtună

Ploaia încetase și ultimele rămășițe de nouri se împrăstiaseră cu totul... Cu vestmintele ude și părul în dezordine, rățacea în întunericul nopții, căutând un locaș de adăpost...

Ajunse, fără să știe, lângă cripta învechită și roasă de vremuri a mănăstirii, de care, apropiindu-se mai cu atenție, o mirosi și o linse de vreo 5-6 ori în șir, fără să obțină niciun rezultat.

Contrariat, își scoase atunci spada și năvăli în curtea mănăstirii... Fu însă repede înduișat de privirea blândă a unei găini ce îi ieșise întru întâmpinare și care, cu un gest timid, dar plin de caritate creștină, îl pofti să aștepte câteva momente în cancelarie...

Calmat puțin câte puțin, apoi emoționat până la lacrimi și cuprins de fiorii pocăinței, renunță el pentru totdeauna la orice planuri de răzbunare și, după ce sărută găina pe frunte și o puse la păstrare la loc sigur, se apucă de mătură toate chiliile și frecă scândurile cu moloz.

După aceea își numără gologanii și se sui într-un copac spre a aștepta sosirea dimineții. „Ce splendoare! Ce măreție!” exclamă el în extaz în fața naturii, tușind uneori semnificativ și sărind din cracă în cracă, în vreme ce, pe sub ascuns, avea grijă să dea regulat drumul în văzduh unor muște cărora le introducea sub coadă lungi fâșii de hârtie velină...

Fericirea nu îi fu însă de lungă durată... Trei drumeți, care la început i se dădură drept prieteni și care în cele din urmă pretextară sosirea lor acolo ca fiind trimeși din partea Fiscului, se apucară să-i facă tot felul de mizerii, începând prin a-i contesta mai întâi însuși dreptul de a sta urcat în copac...

Pentru a se arăta însă binecrescuți și a nu uza direct de rigorile ce legea le pune la îndemână, încercară atunci prin tot felul de mijloace piezișe să îl silească să părăsească copacul... mai întâi prin promisiunea de a-i face regulat spălături stomacale,

oferindu-i în cele din urmă saci cu chirie, aforisme și rumegătură de lemn.

El rămase însă indiferent și rece la toate aceste ademeniri, mulțumindu-se să scoată pur și simplu actul său de paupertate, pe care întâmplarea îl făcuse să îl aibă în acea zi la sine și care, printre alte scutiri și avantagii, îi conferea și dreptul de a sta pe vine deasupra crengii unui copac, în mod absolut gratuit și oricât timp ar fi voit...

Totuși, pentru a arăta că nu le poartă ranchiună și ca să le dea în același timp o lecție fină, de tact și urbanitate, se dete jos, își scoase spada și intră de bunăvoie în lacul mocirlos și infect din vecinătate, unde înotă iepurește timp de aproape o oră; după care Comisiunea fiscală, umilită și rușinată, o rupse pe loc la fugă, răspândind pretutindeni, prin sate și prin orașe, prin munți și prin câmpii, un miros pestilențial fiscal.

El însuși, îndurerat și decepționat de pe urma atâtor încercări rele prin cari trecuse, își numără gologanii și se sui din nou în copac, de unde de astă dată se găinăță asupra întregului teren, zâmbind cu perversitate...

După aceea, regretând sincer ceea ce făcuse, dar totuși cu mult profitat moralmente, se dete jos, se scurtă cu un centimetru și, intonând cântecul libertății, vârf găina sub gheroc și dispăru cu ea în întuneric...

Se crede că ar fi apucat drumul spre orașul său natal, unde, sătul de burlăcie, s-ar fi hotărât ca împreună cu dânsa să întemeieze un cămin și să devină folositor semenilor săi, învățându-i arta moșitului.

Dopo il fortunale

La pioggia era cessata e gli ultimi sprazzi di nuvole si erano ormai completamente dissolti... Coi vestiti fradici e i capelli in disordine, vagava nella notte buia in cerca di riparo...

Senza avvedersene, arrivò nei pressi della vecchia cripta del monastero ormai corrosa dal tempo; avvicinandosi con più attenzione si mise a fiutarla e la leccò 5-6 volte di fila, senza ottenere alcun risultato.

Allora, contrariato, sguainò la spada e fece irruzione nel cortile del monastero... Fu tuttavia subito impietosito dal tenero sguardo di una gallina uscitagli incontro che, con timido gesto, ma pienamente segnato di carità cristiana, lo pregò di attendere qualche istante in cancelleria...

A poco a poco calmatosi, poi commosso sino alle lacrime e trafitto dai brividi del pentimento, egli rinunciò per sempre a tutti i piani di vendetta e, una volta che ebbe baciato la gallina sulla fronte e averla messa da parte in un luogo più sicuro, prese a spazzare tutte le celle ed a strofinarne con i calcinacci gli intavolati.

Dopodiché contò i suoi denari e salì su un albero per aspettare l'avvento del mattino. "Splendido! Magnifico!" in estasi levò un grido di fronte alla natura, tossicchiando talvolta in maniera ostentativa e saltando di ramo in ramo, mentre s'ingegnava, di nascosto, a liberare via via nell'etere delle mosche alle quali aveva inserito sotto la coda lunghe strisce di carta velina...

La felicità tuttavia non fu per lui di lunga durata... Tre viandanti, che all'inizio gli si erano presentati come amici ma che alla fine giustificavano il loro arrivo in quel posto come inviati dal Fisco, cominciarono a fargli ogni sorta di angherie, contestandogli in primo luogo perfino il diritto di starsene arrampicato sull'albero...

Tuttavia, per manifestare la loro rettitudine e per non ricorrere direttamente ai rigori messi a loro disposizione dalla legge, tentarono allora di usare qualsiasi mezzo diversivo per costringerlo a lasciare

l'albero... innanzi tutto promettendo di fargli regolarmente delle lavande gastriche e, infine, offrendogli sacchi in affitto, aforismi e trucioli di legno.

Egli, però, restò impassibile e freddo di fronte a tutti questi allettamenti, accontentandosi semplicemente di tirar fuori il suo certificato di indigenza che quel giorno il caso volle avesse su di sé e che, tra le altre esenzioni e prerogative, gli riconosceva anche il diritto di starsene accovacciato sui rami di un albero, assolutamente gratis e per tutto il tempo che avesse voluto...

Tuttavia, per mostrar loro che non serbava rancore e per dare anche una raffinata lezione di tatto e di urbanità, scese giù, sguainò la spada ed entrò di buon grado nel lago melmoso e infetto delle vicinanze, dove nuotò come un coniglio per circa un'ora; dopodiché, la Commissione fiscale, umiliata e colma di vergogna, se la diede a gambe levate, diffondendo in ogni dove, nei villaggi e nelle città, sui monti e nelle pianure, un puzzo pestilenziale di fisco.

Egli stesso, addolorato e deluso per le tante terribili prove che aveva dovuto affrontare, raccontò i denari e si arrampicò nuovamente sull'albero, da dove, questa volta, si mise a scacazzare su tutto il terreno, ghignando perversamente...

Poi, sinceramente rammaricatosi per quello che aveva fatto, ma moralmente più arricchito, ridiscese, si rimpicciolì di un centimetro e, intonando l'inno della libertà, s'infilò la gallina sotto la redingotta per scomparire con lei nelle tenebre...

Alcuni credono che abbia preso la via per la sua città natale dove, pago di tanto celibato, avrebbe con lei deciso di crearsi un focolare e di rendersi utile ai propri simili, iniziandoli all'arte della maieutica.

Ismaïl și Turnavitu

Ismaïl este compus din ochi, favoriți și rochie și se găsește astăzi cu foarte mare greutate.

Înainte vreme creștea și în Grădina Botanică, iar mai târziu, grație progresului științei moderne, s-a reușit să se fabrice unul pe cale chimică, prin sinteză.

Ismaïl nu umblă niciodată singur. Poate fi găsit însă pe la ora 5 1/2 dimineața, rătăcind în zig-zag pe strada Arionoaiei, însoțit fiind de un viezure de care se află strâns legat cu odgon de vapor și pe care în timpul nopții îl mănâncă crud și viu, după ce mai întâi i-a rupt urechile și a stors pe el puțină lămâie... Alți viezuri mai cultivă Ismaïl în o pepinieră situată în fundul unei gropi din Dobrogea, unde îi întreține până ce au împlinit vârsta de 16 ani și au căpătat forme mai pline, când, la adăpost de orice răspundere penală, îi necinstește rând pe rând și fără pic de muștrare de cuget.

Cea mai mare parte din an, Ismaïl nu se știe unde locuiește. Se crede că stă conservat într-un borcan situat în podul locuinței iubitului său tată, un bătrân simpatic cu nasul tras la presă și împrejmuit cu un mic gard de nuiele. Acesta, din prea multă dragoste părintească, se zice că îl ține astfel sechestrat pentru a-l feri de pișcăturile albinelor și de corupția moravurilor noastre electorale. Totuși, Ismaïl reușește să scape de acolo câte trei luni pe an, în timpul iernii, când cea mai mare plăcere a lui este să se îmbrace cu o rochie de gală, făcută din ștofă de macat de pat cu flori mari cărămizii și apoi să se agațe de grinzi pe la diferite binale, în ziua când se serbează tencuitul, cu scopul unic de a fi oferit de proprietar ca recompensă și împărțit la lucrători... În acest mod speră el că va contribui într-o însemnată măsură la rezolvarea chestiunii muncitorești... Ismaïl primește și audiențe, însă numai în vârful dealului de lângă pepiniera cu viezuri. Sute de solicitori de posturi, ajutoare bănești și lemne sunt mai întâi introduși sub un abat-jour enorm, unde sunt obligați să clocească fiecare câte patru ouă. Sunt apoi suiți

în câte un vagonet de gunoi de-al primăriei și cărați cu o iuțeală vertiginoasă până sus la Ismaïl, de către un prieten al acestuia, care îi servă și de salam, numit Turnavitu, personaj ciudat, care, în timpul ascensiunii, are urâtul obicei de a cere solicitorilor să i se promită corespondență amoroasă, contrar amenință cu răsturnarea.

Turnavitu nu a fost multă vreme decât un simplu ventilator pe la diferite cafenele murdare, grecești, de pe strada Covaci și Gabroveni. Nemaiputând suporta mirosul ce era silit să aspire acolo, Turnavitu făcu mai multă vreme politică și reuși astfel să fie numit ventilator de stat, anume la bucătăria postului de pompieri „Radu-Vodă”.

La o serată dansantă făcu cunoștința lui Ismaïl. Expunându-i acestuia mizera situație în care a ajuns din cauza atâtor învârtituri, Ismaïl, inimă caritabilă, îl luă sub protecțiunea sa. I se promise să i se servească de îndată câte 50 de bani pe zi și tain, cu singura obligațiune pentru Turnavitu de a-i servi de șambelan la viezuri; asemenea, să-i iasă înainte, în fiecare dimineață, pe strada Arionoaiei și, prefăcându-se că nu-l observă, să calce viezurele pe coadă spre a-i cere apoi mii de scuze pentru neatenție, iar pe Ismaïl să-l măgulească pe rochie cu un pământuf muiat în ulei de rapiță, urându-i prosperitate și fericire...

Tot spre a place bunului său prieten și protector, Turnavitu ia o dată pe an formă de bidon, iar dacă este umplut cu gaz, până sus, întreprinde o călătorie îndepărtată, de obicei la insulele Majorca și Minorca: mai toate aceste călătorii se compun din dus, din spânzurarea unei șopârle de clanța ușii Căpităniei portului și apoi reîntoarcerea în patrie...

În una din aceste călătorii, Turnavitu, contractând un guturai nesuferit, molipsi la înapoiere, în așa hal, pe toți viezurii, încât, din cauza deselor lor strănuturi, Ismaïl nu îi mai putea avea la discreție oricum. Fu imediat concediat din serviciu.

Fire afară din cale sensibilă și neputând suporta o atare umilință, disperat, Turnavitu își puse atunci în aplicare funestul plan

al sinuciderii, după ce avu însă mai întâi grijă să își scoată cei patru dinți canini din gură...

Înainte de moarte se răzbună grozav pe Ismaïl, căci, punând să i se fure acestuia toate rochiile, cu gaz dintr-însul, le dădu foc pe un maidan. Redus astfel la mizerabila situație de a rămâne compus numai din ochi și din favoriți, Ismaïl abia mai avu puterea să se mai târască până la marginea pepinierii cu viezuri; acolo căzu el în stare de decrepitudine și în această stare a rămas până în ziua de azi...

Ismaïl e Turnavitu

Ismaïl è composto di occhi, favoriti e una veste, e solo con molta difficoltà oggi lo si può rintracciare.

Tempo fa cresceva anche nell'Orto Botanico e più tardi, grazie al progresso della scienza moderna, si è riusciti a fabbricarne uno per via chimica, mediante sintesi.

Ismaïl non si muove mai da solo. È possibile comunque reperirlo verso le 5 e 1/2 del mattino nel suo errabondo zigzagare sulla via Arionoaia, accompagnato da un tasso, a cui è strettamente legato da un canapo di bastimento. Quando arriva la notte, Ismaïl, una volta che gli ha strappato le orecchie, se lo mangia interamente crudo e ancora vivo, spremendovi sopra un po' di limone... Altri tassi Ismaïl li alleva in una pepiniera situata nel fondo di una grotta della Dobrugia. In questo luogo egli provvede al loro sostentamento fino al compimento del sedicesimo anno, età in cui le loro forme si sono fatte più piene; soltanto a partire da allora, ormai al riparo da ogni responsabilità di ordine penale, li svergina uno a uno, senza manifestare un benché minimo rimorso.

Dove abiti Ismaïl la più parte dell'anno non è dato saperlo. Si suppone che venga tenuto in conserva dentro un barattolo riposto in soffitta nella dimora dell'amorevole padre, un simpatico vecchietto, il cui naso, tirato alla pressa, era ricinto da una piccola palizzata fatta di assicelle di legno. Si dice che questi, spinto da un eccessivo amore paterno, lo tenga così sequestrato per meglio proteggerlo dalle punture delle api e dalla corruzione dei nostri costumi elettorali. Tuttavia, durante l'inverno, Ismaïl riesce a fuggire da questo luogo per tre mesi l'anno, allorché il suo più grande piacere consiste nell'indossare prima una veste di gala, ricavata dal drappeggio d'una trapunta a grossi fiorami rosso mattone, e poi arrampicarsi sulle impalcature di diversi cantieri, quando si festeggia il giorno dell'intonacatura, al solo scopo di vedersi offerto dal proprietario come ricompensa ed essere diviso tra i lavoratori... In questo modo

egli spera di contribuire in rilevante misura alla soluzione della questione operaia... Ismaïl si concede anche alle udienze, ma solo sulla cima della collina che domina la pepiniera dei tassi. Centinaia di postulanti che richiedono, chi un posto, chi aiuti in denaro e legna da ardere, vengono prima introdotti sotto un enorme abat-jour, dove sono costretti a covare quattro uova ciascuno. Poi sono fatti salire su un vagoncino della spazzatura municipale, con cui vengono spinti su, a velocità vertiginosa, fino in cima, al cospetto di Ismaïl, per opera di un suo amico, di nome Turnavitu, che gli funge anche da salame. Questo strano personaggio, durante l'ascesa, ha la cattiva abitudine di pretendere dai postulanti la promessa di una corrispondenza amorosa, altrimenti minaccia di ribaltarli giù.

Per lungo tempo, Turnavitu non era stato che un semplice ventilatore in diversi luridi caffè greci nella via Covaci e Gabroveni. Non potendo più sopportare i cattivi odori che era costretto ad aspirare in questi luoghi, si era dedicato per molto tempo alla politica e riuscì in questo modo a farsi dare la nomina di ventilatore di stato presso la cucina della stazione dei pompieri "Radu Voda".

Durante una serata danzante fece la conoscenza di Ismaïl. Dopo avergli esposto la misera condizione nella quale egli versava dopo tanto girare, Ismaïl, che aveva un cuore caritatevole, lo prese sotto la sua protezione. Questi gli promise una remunerazione immediata di 50 soldi al giorno, più il vitto, alla sola condizione che accettasse l'obbligo di ricoprire la carica di ciambellano, presso la grotta dei tassi. Turnavitu aveva il compito, inoltre, di andargli incontro ogni mattina in via Arionaia e, fingendo di non accorgersi di lui, doveva pestare la coda al tasso in modo da potergli chiedere per la sua distrazione mille volte scusa; in quel modo Turnavitu avrebbe soddisfatto la vanità di Ismaïl facendo scorrere sulla sua veste un pennello intinto nell'olio di colza, augurandogli tutta la prosperità e felicità di questo mondo...

Sempre per far piacere al suo buon amico e protettore, Turnavitu una volta l'anno prende la forma di un bidone, e, se lo riempi di petrolio fino all'orlo, intraprende un lungo viaggio, di

solito alle isole Maiorca e Minorca: il più delle volte questi viaggi consistono nell'andare, nell'impiccare una lucertola alla maniglia della porta della Capitaneria del porto, poi nel tornare in patria...

In uno di questi viaggi, Turnavitu contrasse un insopportabile raffreddore e, al suo ritorno, contagiò a tal punto tutti i tassi che questi si misero a starnutire senza tregua. Ismaïl, non potendoli più avere a suo piacere, rimosse immediatamente Turnavitu dalla sua funzione.

Natura estremamente sensibile, non potendo sopportare una così grande umiliazione, Turnavitu, in preda alla disperazione, mise in atto allora il suo funesto piano di suicidio, non senza aver preso, innanzitutto, la precauzione di strapparsi dalla bocca i quattro denti canini...

Prima di morire, si vendicò atrocemente di Ismaïl: lo fece derubare di tutte le sue vesti che poi bruciò col suo petrolio interiore su un terreno abbandonato. Ridotto così alla sua miserabile condizione di esser composto solo di occhi e favoriti, Ismaïl ebbe appena la forza di trascinarsi fino alla soglia della pepiniera dei tassi; lì cadde in uno stato di decrepitezza e in questa condizione vi giace ancora al giorno d'oggi...

Emil Gayk

Gayk este singurul civil care poartă pe umărul drept un susținător de armă. El are gâttelejul totdeauna supt și moralul foarte ridicat. Nu poate fi ostil multă vreme cuiva, dar din privirea-i piezișe, din direcțiunea ce ia uneori nasul său ascuțit, precum și din împrejurarea că este aproape în permanență ciupit de vărsat și cu unghiile netăiate, îți face impresia că este în tot momentul gata să sară pe tine pentru a te ciuguli.

Ascuțit bine la ambele capete și încovoiat ca un arc, Gayk stă totdeauna puțin aplecat înainte, astfel că poate ușor domina împrejurimile. Ține să fie bine pregătit pentru orice eventualitate, și de aceea doarme numai în frac și mănuși albe, păstrând ascunse sub pernă o notă diplomatică, o cantitate respectabilă de pesmeți și... o mitralieră.

În timpul zilei, Gayk nu poate suferi însă altă îmbrăcăminte decât o perdeluță cu brizbizuri, una în față și alta în spate, și cari se pot foarte ușor da în lături de oricine, cu permisiunea sa.

Timpul și-l petrece înotând continuu 23 de ore, însă numai în direcțiunea nord-sud, de teamă de a nu ieși din neutralitate. În ora liberă ce îi mai rămâne se inspiră de la muze cu bocanci.

A reușit în curând să ne dea o nouă îndrumare în politica noastră externă, emițând cel dintâi și cu multă autoritate părerea că trebuie să luăm pe transilvăneni fără Transilvania; susține însă că trebuie cu orice preț să obținem prin intervenția Vaticanului Năsăudul cu trei kilometri, kilometri situați nu însă împrejur, ci aliniați unul lângă altul, în lungime, alături de oraș și cu direcția spre ducatul de Luxemburg, ca semn de admonestare pentru că a permis să i se violeze neutralitatea de armatele germane.

Emil Gayk nu are copii. A adoptat însă, pe când era încă elev în gimnaziu, pe o nepoată a sa, în momentul în care aceasta lucra la gherghet. Nu s-a dat înapoi de la niciun sacrificiu pentru a-i da o educație aleasă – având grijă să-i trimeată în fiecare zi, la institutul

unde o internase, câte un chelner care să o roage din partea sa să se spele în fiecare sâmbătă pe cap și să-și formeze neapărat o cultură generală.

Foarte sânguitoare și conștiincioasă, această nepoată a sa ajunse în scurt timp la maturitate și, observând într-una din zile că a reușit să dobândească o cultură generală, a cerut iubitului său unchi să o libereze din pension și să fie scoasă... la câmp. Încurajată că a fost atât de ușor satisfăcută, ea nu pregetă mai târziu să ceară să i se garanteze și accesul la mare. Gayk atunci, drept orice răspuns, sări brusc asupra ei și o ciuguli de nenumărate ori; ceea ce dânsa găsimd că i s-a făcut contra oricărui uz internațional și fără niciun aviz prealabil, se consideră în stare de război, război care îi ținu angajați mai mult ca trei ani de zile și pe un front de aproape șapte sute de kilometri. Amândoi luptară având hrana în bani și cu foarte mult eroism, însă în cele din urmă Gayk, fiind avansat mareșal pe câmpul de luptă și negăsimd acolo niciun ceaprazar militar pentru a-și pune galoanele noului său grad, renunță de a se mai bate și ceru pace. Aceasta conveni de altfel de minune și nepoatei sale, care tocmai atunci căpătase un furuncul și căreia, rămasă cu retragerea tăiată, nu i se mai trimetea de neutri nici fasole și nici benzină.

Primul schimb de prizonieri îl făcură la casa Teatrului de operațiuni, obținând pentru el prețuri ridicate. După aceea conveniră să încheie o pace rușinoasă. Gayk își luă angajamentul să renunțe pentru totdeauna de a mai ciuguli pe cineva, mărginindu-se de aci înainte numai la câte o litră de grăunțe ce se obliga nepoata să-i aducă zilnic sub garanția și controlul Marilor Puteri; iar nepoata sa obținu în sfârșit o fâșie lată de doi centimetri până la mare, însă fără dreptul de a se dispensa de pantaloni de baie. Totuși, în cele din urmă, amândoi rămaseră pe deplin satisfăcuți, căci o clauză secretă a tratatului le dădea dreptul să-și poată ridica fiecare pe viitor cât va putea mai sus moralul.

Emil Gayk

Gayk è il solo civile che porti sulla spalla destra un sostegno per arma. Ha sempre il gozzo fiacco e il morale parecchio alto. Non può essere ostile per molto tempo a qualcuno, tuttavia, a causa del suo sguardo bieco, per la direzione che talvolta prende il suo naso aguzzo, come anche per la circostanza di essere quasi in permanenza pizzicato dal vaiolo e di avere le unghie non tagliate, ti dà l'impressione che sia a ogni momento pronto a saltarti addosso e beccarti.

Ben affilato alle due estremità e curvo come un arco, Gayk sta sempre un po' piegato in avanti, così può dominare facilmente i paraggi. Ci tiene ad essere ben preparato per ogni eventualità, e per questa ragione dorme solo in frac e guanti bianchi, conservando nascosti sotto il cuscino una nota diplomatica, una quantità rispettabile di pangrattato e... una mitragliatrice.

Durante il giorno, Gayk non può sopportare altro indumento se non una tendina con ricami, una davanti e una dietro, che chiunque può, col suo permesso, sollevare con estrema facilità.

Impiega il suo tempo nuotando senza posa per 23 ore, ma solo in direzione nord-sud, per timore di uscire dalla neutralità. Nell'ora libera che gli resta si ispira alle muse con gli scarponi.

Di recente è riuscito a darci un nuovo orientamento per la nostra politica estera, è stato il primo ad esprimere con molta autorità il parere che bisogna prendere i transilvani senza la Transilvania; tuttavia, sostiene che dobbiamo ottenere ad ogni costo, mediante l'intervento del Vaticano, la città di Nāsāud più tre chilometri, chilometri che non sono situati nei dintorni, ma allineati uno dopo l'altro, in lunghezza, a fianco della città e in direzione del ducato del Lussemburgo, come segno di monito per il fatto di aver permesso che la sua neutralità fosse violata dalle truppe tedesche.

Emil Gayk non ha figli. Però aveva adottato, fin da quando era studente al ginnasio, una sua nipote, nel momento in cui stava

lavorando di ricamo al tamburello. Egli non si sottrasse ad alcun sacrificio per procurarle un'eccellente educazione – aveva cura di mandarle ogni giorno un cameriere, presso l'istituto ove lei era internata, che la pregasse a suo nome di accettare di lavarsi ogni sabato la testa e di farsi indiscutibilmente una cultura generale.

Questa nipote, molto diligente e coscienziosa, aveva raggiunto in breve tempo la maturità e constatando un giorno che era riuscita a farsi una cultura generale, aveva chiesto all'amato zio di liberarla dalla pensione e di farla uscire... nei campi. Incoraggiata dal fatto di essere stata così facilmente soddisfatta, non esitò più tardi a richiedere che le fosse garantito l'accesso al mare. Allora Gayk, per tutta risposta, le salì bruscamente sopra e la beccò innumerevoli volte; a quel punto lei, constatando che ciò era stato attuato a dispetto di tutte le convenzioni internazionali, e senza alcun preavviso, si considerò in stato di guerra; una guerra che li tenne impegnati per più di tre anni, su un fronte di quasi settecento chilometri. I due lottarono molto eroicamente avendo anche il vitto assicurato in denaro. Ma successivamente Gayk, che era stato promosso maresciallo sul campo di battaglia, non trovando nessun gallonaio militare che gli cucisse i galloni del suo nuovo grado, rinunciò a battersi ancora e chiese la pace. La pace convenne a meraviglia anche a sua nipote, alla quale era spuntato un foruncolo, che le aveva sbarrato la ritirata, per cui non poteva più ricevere dai neutrali né fagioli né benzina.

Fecero il primo scambio di prigionieri alla cassa valute del Teatro delle operazioni, ottenendo per questa ragione dei prezzi alti. In seguito si accordarono a concludere una pace vergognosa. Gayk si prese l'impegno di rinunciare per sempre a beccare ancora qualcuno, limitandosi ormai a qualche libbra di granaglie che sua nipote si obbligava a portargli ogni giorno, con la garanzia e sotto il controllo delle Grandi Potenze; mentre la nipote ottenne finalmente una striscia di accesso al mare larga due centimetri, ma tale diritto non la dispensò dall'indossare le mutande da bagno. Alla fine, comunque, entrambi rimasero pienamente soddisfatti, perché una clausola

segreta del trattato dava il diritto a ciascuno per il futuro di tenere il morale il più alto possibile.

Cotadi și Dragomir

Cotadi este scurt și pântecos, cu musculatura proeminentă, cu picioarele îndoite de două ori în afară și o dată înăuntru și veșnic neras. Părul negru ca pana corbului îi e plin de mătreacă și încărcat cu sclipitori și scumpi piepteni de bagă.

Cotadi nu are mai niciodată pozițiune verticală, din cauza unei îmbrăcăminte de șită ce-i formează un fel de cuitasă, și care, deși îl jenează teribil, o poartă însă cu o desăvârșită abnegație direct pe piele, pe sub cămașa țărănească cu ciucuri, de care nu se desparte niciodată. O particularitate a lui Cotadi este că, fără să vrea, devine de două ori mai lat și cu totul străveziu, dar aceasta numai de două ori pe an, și anume, când soarele ajunge la solstițiu.

Cea mai mare plăcere a lui Cotadi – în afară de aceea de a-și lipi cu gumă arabică diferiți nasturi și insecte moarte pe pielea fină și catifelată a gușei sale – mai este și aceea ca, din dosul tejghelei unde șade, să caute să atragă cu șiretenie pe câte un client al său în discuții, la început cât se poate de plăcute și din ce în ce mai animate, până ce reușește, iuțind tonul, să facă să fie cel puțin o dată contrazis – pentru a răspunde interlocutorului său prin mai multe lovituri puternice ce le dă în dușumea cu muchea unui capac de pian, pe care îl are înșurupat la spate, deasupra feselor, și pe care îl pune totdeauna în mișcare în asemenea ocazii, punând în nedumerire pe clienții săi și băgând în sperietți pe cei mai slabi de înger.

Acest capac mai servă lui Cotadi și ca perete pe care se urinează mai ales iarna, când e frig afară și nu poate ieși din prăvălie, deși trebuie să-i fie destul de dezagreabil aceasta, capacul fiind atașat la spate, iar nu în față. De asemenea, el servă la nevoie de urinar și pentru ceilalți clienți mai vechi ai magazinului și pentru intimii casei, deși, încă de la început, Cotadi, cu ocazia instalării mecanismului, nu era dispus să facă nicio concesie, probă că pusese pe un zugrav de firme să-i scrie pe acel capac: „Murdăria oprită”.

Se mai știe despre Cotadi că se hrănește numai cu ouă de furnici, pe care le introduce pe o pâlnie, dând în schimb afară sifon și că este astupat timp de șase luni pe an cu un dop de sticlă de șampanie, pe care de câte ori îl trage afară, se încearcă să îl împartă în loturi inalienabile și să-l distribuie populației rurale, sperând că va putea rezolva în acest mod, cu totul empiric și primitiv, delicata și complicata chestiune agrară...

Despre originea și rudeniile lui Cotadi nu se știe aproape nimic precis. Se crede că purcede dintr-o familie nobilă, al cărui ultim descendent a rămas o mătușă a lui bătrână, care șade la mahala și care zilnic îi trimete scrisori pline cu epigrame spirituale compuse în dialectul macedonean, precum și pachetele mici cu tărâte, sperând prin aceasta să-l abrutizeze și să-l facă să renunțe de bunăvoie la partea de moștenire ce i s-ar cuveni după moartea ei. Toate acestea ea i le trimete prin un băiat foarte deștept, cu urechile nichelate și cu pantalonii vărgați, numit Tudose.

Cotadi, care este însă un om cu judecată, știe să rabde toate aceste curiozități ale bătrânei și se consolează de mizeriile vieții cu sincera prietenie ce i-o arată Dragomir, vechi camarad de școală și totdeauna cel mai bun prieten.

Dragomir este foarte lung, cârn, cu ochi rotunzi și foarte mobili, având gâtul subțire de culoarea cafelei cu lapte și fasonat ca la strung, și purtând două smocuri fine de păr, lustruite și negre ca pana corbului, care-i atârnă ca un decimetru pe ceafa-i rotunjită și lăsând să se scurgă din ele la vârfuri câte două picături limpezi de untdelemn franțuzesc.

Dragomir are o inimă foarte bună. Când vede pe iubitul său Cotadi că, cu toate pocniturele pe care le dă în dușumea cu muchea capacului de pian, nu a putut reuși încă să pună în nedumerire pe naivul care a avut imprudența să-l contrazică, atunci Dragomir, bănuind cât de delicioasă trebuie să fie senzația artistică și rafinată ce o urmărește prietenul său, îi sare în ajutor și, spre a da învins pe clientul său atât de tare de inger, își lungește gâtul cu un supliment de mucava de un metru și 20 cm, pe care se suie grațios iedera și alte

plante agățătoare și care are în partea de sus un aparat care arată cele „patru puncte cardinale”.

Pentru toate aceste importante servicii, precum și pentru acele că ține contabilitatea prăvăliei, că dă în fiecare zi grăunțe la păsări și că-l reprezintă pe Cotadi ca procurator mai în toate procesele ce le are, Dragomir este răsplătit cu vârf și îndesat, putând să ia orișicând la Cotadi masa de seară, ce se compune din piciorușe de caracatiță și pâine; pe lângă aceasta se mai adaugă în fiecare duminică și sărbători bisericești câte un lighean mare plin cu scorușe, în care de multe ori se ascunde câte un bobinaș de arnici pentru dres ciorapii, ceea ce face lui Dragomir o surpriză din cele mai plăcute. În plus, Dragomir mai are dreptul ca, de câte ori va fi timp de ploaie, să poată, împreună cu întreaga sa familie, petrece noaptea în jumătatea din stânga unei firide situată în zidul de la poarta locuinței lui Cotadi; cealaltă fiind rezervată pentru vardistul de zi.

De multă vreme nu se mai aude vorbindu-se nimic de cei doi mari eroi. Ultima veste ce se mai știe despre dânsii este că, om practic, Cotadi, și conștient pe ce amic prețios și excepțional a pus mâna, spre a putea acapara pentru totdeauna sursa eternă a bogățiilor din capul lui Dragomir, a lăsat prin testament ca să fie îngropat în aceeași groapă cu acesta, în speranța că din câte două picături de untdelemn franțuzesc, de cea mai fină calitate, ce se scurg la fiecare secundă din smocurile de păr ale acestuia, vor răsări, cu timpul, livezi întregi de măslini deasupra, livezi care, împreună cu terenul devenind de drept proprietatea familiei sale, aceasta va avea astfel la îndemână destul untdelemn gratuit spre a întreține candela după obiceiul creștinesc.

Cotadi e Dragomir

Cotadi è corto e panciuto, ha la muscolatura prominente, le gambe arcuate due volte in fuori e una in dentro ed è perennemente non rasato. La chioma, nera come la penna del corvo, è piena di forfora e carica di brillanti e costosi pettini di tartaruga.

Cotadi non tiene quasi mai la posizione verticale, a causa di un indumento composto di fuscelli di giunco che gli funge da corazza, e che porta, sebbene gli sia terribilmente d'impaccio, con assoluta abnegazione direttamente sulla pelle, sotto la camicia contadina a nappe, dalla quale non si separa mai. Una particolarità di Cotadi è di diventare, senza volerlo, due volte più largo e interamente trasparente, ma ciò accade soltanto due volte all'anno, ovvero quando il sole arriva al solstizio.

Il più grande piacere di Cotadi – oltre a quello di appiccicarsi con la gomma arabica ogni sorta di bottoni e di insetti morti sulla pellicina soffice e vellutata del gozzo – è anche quello, da dietro il banco ove siede, di cercare di attirare con astuzia qualche suo cliente in discussioni, possibilmente piacevoli all'inizio, ma poi sempre più animate, fino al punto che riesce, alzando il tono, a farsi contraddire almeno una volta – per poi rispondere all'interlocutore con parecchi potenti colpi battuti sul pavimento di legno con lo spigolo di un coperchio da pianoforte che tiene avvitato sulla schiena, sopra le natiche, e che in simili occasioni mette sempre in movimento, provocando lo stupore dei suoi clienti e spaventando a morte i più timorosi.

Questo coperchio serve anche a Cotadi da parete su cui urinare specialmente d'inverno, quando fuori fa freddo e non può uscire dalla bottega; ma ciò gli deve risultare piuttosto sgradevole, visto che il coperchio è attaccato alle spalle, e non davanti a lui. Parimenti, esso funge all'occorrenza da orinatoio anche per gli altri clienti del negozio, quelli più vecchi, e per gli intimi della casa, anche se Cotadi, all'inizio, quando fu il momento dell'installazione

di questo marchingegno, non era disposto a fare alcuna concessione, lo prova il fatto che aveva ordinato a un pittore d'insegne di far scrivere sopra a quel coperchio: "Divieto di scarico".

Sappiamo inoltre che Cotadi si nutre solo di uova di formica, che introduce mediante un imbuto, cacciando fuori per contro acqua gassata, si sa anche che egli rimane tappato per sei mesi l'anno con un turacciolo proveniente da una bottiglia di Champagne, e che, ogni volta che lo tira fuori, cerca di ripartirlo in lotti inalienabili e di distribuirlo alla popolazione rurale, nella speranza di poter risolvere in questo modo, totalmente empirico e primitivo, la delicata e complessa questione agraria...

Delle origini e del lignaggio di Cotadi non si sa quasi niente di preciso. Lo si crede discendere da una nobile famiglia, di cui, come ultimo discendente, pare sia rimasta una sua vecchia zia che abita in periferia e che ogni giorno gli spedisce lettere piene di arguti epigrammi spirituali composti in dialetto macedone accompagnati anche da pacchettini di segatura; lei spera così di rimbecillirlo e di fargli rinunciare volontariamente alla parte di eredità che gli spetterebbe dopo la sua morte. Tutte queste cose gliele manda per mezzo di un ragazzo molto in gamba, che ha le orecchie nichelate e i pantaloni a righe, il suo nome è Tudose.

Cotadi, che è pur sempre un uomo di giudizio, sa sopportare con pazienza tutte queste stravaganze della vecchia e si consola delle miserie della vita con la sincera amicizia che gli dimostra Dragomir, vecchio compagno di scuola e suo migliore amico.

Dragomir è molto lungo, ha il naso all'insù, gli occhi rotondi e mobilissimi, il collo sottile di color caffelatte e pare modellato al tornio, porta anche due fini ciuffi di capelli lucidi e neri, come la penna del corvo, che gli spiovono sulla nuca arrotondata, come un righello di dieci centimetri, e lasciano sgorgare, anche dalle punte, due limpide gocce di olio francese.

Ha un cuore generoso Dragomir. Quando vede che il suo amato Cotadi, malgrado i colpi battuti sul pavimento con lo spigolo del pianoforte, non è ancora stato in grado di mettere in imbarazzo

l'ingenuo interlocutore che ha avuto l'imprudenza di contraddirlo, Dragomir proprio allora, immaginandosi quanto deliziosa e raffinata dovrà pur essere la sensazione artistica che persegue il suo amico, salta fuori in suo soccorso, per mettere in scacco il cliente così ardimentoso, allungandosi il collo con un supplemento di cartapesta di un metro e 20 cm, su cui si inerpicano graziosamente l'edera e altre piante rampicanti, avendo anche in dotazione, nella parte superiore, un'apparecchiatura che indica i «quattro punti cardinali».

Per tutti questi importanti servigi, oltre a tenere la contabilità in bottega, dare tutti i giorni granaglie agli uccelli, rappresentare Cotadi per procura in tutti i processi che ha, Dragomir viene remunerato in maniera più che onorevole, e può, quando vuole, cenare da Cotadi a base di tentacoli di polpo e pane; non solo, ma a ciò va aggiunto, durante tutte le domeniche e i giorni di festa della Chiesa, anche un grande bacile di pieno di sorbe, in cui molte volte si nasconde un rocchetto di filo che serve a rammendare le calze, la qual cosa procura a Dragomir una piacevolissima sorpresa. In più, Dragomir ha anche il diritto, ogni volta che il tempo minaccia pioggia, di poter trascorrere la notte, insieme a tutta la sua famiglia, nella metà sinistra di una nicchia, situata nel muro, a fianco della porta della dimora di Cotadi; l'altra metà invece è riservata al guardiano diurno.

Ormai da tempo non si sente più parlare di questi due grandi eroi. Dalle ultime notizie che si hanno di loro risulta che Cotadi, uomo pratico, e ben consapevole di aver messo le mani su un amico prezioso ed eccezionale, al fine di potersi accaparrare per sempre la fonte eterna di ricchezze dalla testa di Dragomir, dispose nel suo testamento di essere sotterrato nella stessa fossa di quest'ultimo, nella speranza che dalle due gocce d'olio francese, della più fine essenza, che colano ogni secondo dai ciuffi di capelli di costui, possano col tempo prosperare in superficie estese piantagioni di ulivi, oliveti che, insieme al terreno, sarebbero diventati poi di diritto proprietà della sua famiglia, la quale avrebbe a disposizione,

gratuitamente, sufficiente olio per mantenere il lume acceso secondo la consuetudine cristiana.

Pâlnia și Stamate

Roman în patru părți

I

Un apartament bine aerisit, compus din trei încăperi principale, având terasă cu geamlâc și sonerie.

În față, salonul somptuos, al cărui perete din fund este ocupat de o bibliotecă de stejar masiv, totdeauna strâns înfășurată în cearșafuri ude... O masă fără picioare, la mijloc, bazată pe calcule și probabilități, suportă un vas ce conține esența eternă a „lucrului în sine”, un câțel de usturoi, o statueta ce reprezintă un popă (ardelenesc) ținând în mână o sintaxă și... 20 de bani bacșiș... Restul nu prezintă nicio importanță. Trebuiește însă reținut că această cameră, vecinic pătrunsă de întunec, nu are nici uși, nici ferestre și nu comunică cu lumea din afară decât prin ajutorul unui tub, prin care uneori iese fum și prin care se poate vedea, în toiul nopții, cele șapte emisfere ale lui Ptolemeu, iar în timpul zilei doi oameni cum coboară din maimuță și un șir finit de bame uscate, alături de Auto-Kosmosul infinit și inutil...

A doua încăpere, care formează un interior turc, este decorată cu mult fast și conține tot ceea ce luxul oriental are mai rar și mai fantastic... Nenumărate covoare de preț, sute de arme vechi, încă pătate de sânge eroic, căptușesc colonadele sălii, iar imenșii ei pereți sunt, conform obiceiului oriental, sulemenți în fiecare dimineață, alteori mășurați, între timp, cu compasul pentru a nu scădea la întâmplare.

De aici, printr-o trapă făcută în dușumea, se ajunge, din partea stângă, în o subtpământă ce formează sala de recepție, iar din partea dreaptă, prin ajutorul unui cărucior pus în mișcare cu manivelă, se pătrunde într-un canal răcoros, al căruia unul din capete nu se știe unde se termină, iar celălalt, la partea opusă, într-o

încăpere scundă, cu pământ pe jos și în mijlocul căreia se află bătut un țăruș, de care se află legată întreaga familie Stamate...

II

Acest om demn, unsuros și de formă aproape eliptică, din cauza nervozității excesive la care a ajuns de pe urma ocupațiilor ce le avea în consiliul comunal, este silit să mestece, mai toată ziua, celuloid brut, pe care apoi îl dă afară, fărâmițat și insalivat, asupra unicului său copil, gras, blazat și în etate de patru ani, numit Bufty... Micul băiat, din prea multă pietate filială, prefăcându-se însă că nu observă nimic, târăște o mică targă, pe uscat, în vreme ce mama sa, soția tunsă și legitimă a lui Stamate, ia parte la bucuria comună, compunând madrigale, semnate prin punere de deget.

Aceste ocupațiuni îndeajuns de obositoare îi fac, cu drept cuvânt, să se amuzeze, și atunci, ajungând uneori cu îndrăzneala până la inconștientă, se uită tustrei cu benoclul, printr-o spărtură a canalului, în Nirvana (care se află situată în aceeași circumscripție cu dâșii, începând lângă băcănia din colț), și aruncă în ea cu cocoloașe făcute din miez de pâine sau cu coceni de porumb. Alteori, pătrund în sala de recepție și dau drumul unor robinete expres construite acolo, până ce apa, revărsându-se, le-a ajuns în dreptul ochilor, când cu toții trag atunci, de bucurie, focuri de pistol în aer.

În ce privește personal pe Stamate, o ocupație care îl preocupă în gradul cel mai înalt este ca să ia seara, prin biserici, instantanee de pe sfinții mai în vârstă, pe cari le vinde apoi cu preț redus credulei sale soții și mai ales copilului Bufty, care are avere personală. Acest negoț nepermis nu l-ar fi exercitat pentru nimic în lume Stamate dacă nu ar fi dus lipsă aproape completă de mijloace, fiind silit chiar să facă armata când era abia în vârstă de un an, numai ca să poată ajuta, cât de curând, pe doi frațiori nevoiași ai săi, cu șoldurile scoase prea mult în afară, cauză pentru care fuseseră dați afară din slujbă.

III

Într-una din zile, lui Stamate, ocupat fiind cu obicinuitele sale cercetări filozofice, i se păru, o clipită, că a pus mâna și pe cealaltă jumătate a „lucrului în sine”, când fu distras de o voce femeiască, o voce de sirenă, ce mergea drept la inimă și se auzea în depărtare, pierzându-se ca un ecou.

Alergând de urgență la tubul de comunicație, Stamate, spre marea lui înmărmurire, văzu cum, în aerul cald și îmbălsămat al serii, o sirenă cu gesturi și voce seducătoare își întindea corpul lasciv pe nisipul fierbinte al mării... În luptă puternică cu sine, pentru a putea să nu cadă pradă tentației, Stamate închirie atunci în grabă o corabie și, pornind în larg, își astupă urechile cu ceară împreună cu toți matrozii...

Sirena deveni însă tot mai provocatoare... Ea îl urmări pe întinsul apelor, cu cântări și gesturi perverse, până ce o duzină de Driade, Nereide și Tritoni avură tot timpul să se adune din larguri și adâncuri și să aducă pe o superbă cochilie de sidex o inocentă și decentă pâlnie ruginită.

Planul de seducțiune al seriosului și castului filozof putea fi astfel considerat ca reușit. Abia avu el timpul să se furișeze la tubul de comunicație, când zânele mării îi și depuseră, grațios, pâlnia în preajma locuinței sale, apoi, ușoare, zglobii, în râsete și chiote bune, dispărură cu toate pe întinsul apelor.

Confuz, înnebunit, dezagregat, Stamate abia putu să apară cu căruciorul prin canal... Fără a-și pierde însă cu totul sângele rece, azvârli el de câteva ori cu țărână asupra pâlniei și, după ce se ospătă cu puțină fiertură de ștevie, se aruncă, din diplomație, cu fața la pământ, rămânând astfel în nesimțire timp de opt zile libere, termenul necesar ce, după procedura civilă, credea dânsul că trebuia să treacă pentru a putea fi pus în posesiunea obiectului.

După această trecere de timp, reluându-și ocupațiunile cotidiene și pozițiunea verticală, Stamate se simți cu totul renăscut. Niciodată nu cunoscuse el până atunci divinii fiori ai dragostei. Se simțea acum mai bun, mai îngăduitor, și turburarea ce o încerca la

vederea acestei pâlnii îl făcea să se bucure și totodată să sufere și să plângă ca un copil...

O scutură cu un otrep și, după ce îi unse găurile mai principale cu tinctură de iod, o luă cu sine și, cu legături de flori și dantele, o fixă alături și paralel cu tubul de comunicație, și, tot atunci, pentru prima oară, istovit de emoție, trecu o dată printr-însa, ca fulgerul, și îi fură o sărutare.

Pentru Stamate, pâlnia deveni de atunci un simbol. Era singura ființă de sex femeiesc cu un tub de comunicație ce i-ar fi permis să satisfacă și cerințele dragostei, și interesele superioare ale științei. Uitându-și cu totul sacrele îndatoriri de tată și de soț, Stamate începu să-și taie în fiecare noapte, cu foarfeca, legăturile ce-l țineau atașat de țărură și, spre a putea da frâu liber dragostei sale nețărurite, începu să treacă din ce în ce mai des prin interiorul pâlniei, făcându-și vânt în ea de pe o trambulină construită expres și coborându-se apoi în mâini, cu o iuțeală vertiginoasă, pe o scară mobilă de lemn, la capătul căreia își rezuma rezultatul observărilor sale în afară.

IV

Fericirile mari sunt totdeauna de scurtă durată... Într-una din nopți, Stamate, venind spre a-și face obișnuita-i datorie sentimentală, constată cu uimire și dezamăgire că, din cauze încă nepătrunse, oficiul de ieșire al pâlniei se strâmtase într-atâta, încât orice comunicație prin el era imposibilă. Nedumerit și totuși bănuitor, se puse la pândă, și a doua noapte, necrezându-și ochilor, văzu cu groază cum Bufty, urcat sus, gâfâind, fusese lăsat să intre și să treacă. Pietrificat, Stamate abia avu puterea să se ducă să se lege singur la țărură; a doua zi luă însă o hotărâre supremă.

Mai întâi își îmbrățișa soția devotată și, după ce-i dădu în grabă o vopsea, o cusu într-un sac impermeabil, în scopul de a păstra mai departe, intactă, tradițiunea culturală a familiei. După aceea, în mijlocul unei nopți reci și întunecoase, luă el pâlnia și pe Bufty și,

aruncându-i într-un tramcar, ce tocmai trecea la întâmplare, le făcu vânt cu dispreț în Nirvana. Totuși, mai târziu, sentimentul patern învinse, și Stamate, grație calculelor și combinațiilor sale chimice, reuși să facă cu timpul, prin puterea științei, ca Bufty să ocupe acolo un post de subșef de birou.

Cât despre eroul nostru, Stamate, pentru ultima oară cătând prin tubul de comunicație, mai privi o dată Kosmosul cu ironie și indulgență.

Suindu-se apoi pentru totdeauna în căruciorul cu manivelă, luă direcția spre capătul misterios al canalului și, mișcând manivela cu o stăruință crescândă, aleargă și astăzi, nebun, micșorându-și mereu volumul, cu scopul de a putea odată pătrunde și dispărea în infinitul mic.

vederea acestei pâlnii îl făcea să se bucure și totodată să sufere și să plângă ca un copil...

O scutură cu un otrep și, după ce îi unse găurile mai principale cu tinctură de iod, o luă cu sine și, cu legături de flori și dantele, o fixă alături și paralel cu tubul de comunicație, și, tot atunci, pentru prima oară, istovit de emoție, trecu o dată printr-însa, ca fulgerul, și îi fură o sărutare.

Pentru Stamate, pâlnia deveni de atunci un simbol. Era singura ființă de sex femeiesc cu un tub de comunicație ce i-ar fi permis să satisfacă și cerințele dragostei, și interesele superioare ale științei. Uitându-și cu totul sacrele îndatoriri de tată și de soț, Stamate începu să-și taie în fiecare noapte, cu foarfeca, legăturile ce-l țineau atașat de țărș și, spre a putea da frâu liber dragostei sale nețărșurite, începu să treacă din ce în ce mai des prin interiorul pâlniei, făcându-și vânt în ea de pe o trambulină construită expres și coborându-se apoi în mâini, cu o iuțeală vertiginoasă, pe o scară mobilă de lemn, la capătul căreia își rezuma rezultatul observărilor sale în afară.

IV

Fericirile mari sunt totdeauna de scurtă durată... Într-una din nopți, Stamate, venind spre a-și face obișnuita-i datorie sentimentală, constată cu uimire și dezamăgire că, din cauze încă nepătrunse, orificiul de ieșire al pâlniei se strâmtase într-atâta, încât orice comunicație prin el era imposibilă. Nedumerit și totuși bănuitor, se puse la pândă, și a doua noapte, necrezându-și ochilor, văzu cu groază cum Bufty, urcat sus, gâfâind, fusese lăsat să intre și să treacă. Pietrificat, Stamate abia avu puterea să se ducă să se lege singur la țărș; a doua zi luă însă o hotărșare supremă.

Mai întâi își îmbrățișă soția devotată și, după ce-i dădu în grabă o vopsea, o cusu într-un sac impermeabil, în scopul de a păstra mai departe, intactă, tradițiunea culturală a familiei. După aceea, în mijlocul unei nopți reci și întunecoase, luă el pâlnia și pe Bufty și,

aruncându-i într-un tramcar, ce tocmai trecea la întâmplare, le făcu vânt cu dispreț în Nirvana. Totuși, mai târziu, sentimentul patern învinse, și Stamate, grație calculelor și combinațiilor sale chimice, reuși să facă cu timpul, prin puterea științei, ca Bufty să ocupe acolo un post de subșef de birou.

Cât despre eroul nostru, Stamate, pentru ultima oară câțând prin tubul de comunicație, mai privi o dată Kosmosul cu ironie și indulgență.

Suindu-se apoi pentru totdeauna în căruciorul cu manivelă, luă direcția spre capătul misterios al canalului și, mișcând manivela cu o stăruință crescândă, aleargă și astăzi, nebun, micșorându-și mereu volumul, cu scopul de a putea odată pătrunde și dispărea în infinitul mic.

Pálnia e Stamate

Romanzo in quattro parti

I

Un appartamento ben aerato, composto di tre vani principali, più una terrazza a vetri munita di campanello.

Davanti, il salone sontuoso, la cui parete di fondo è occupata da una biblioteca in quercia massiccia, sempre strettamente avvolta in lenzuola fradice... In mezzo, basato su calcoli e probabilità, un tavolo senza gambe sorregge un vaso che contiene l'essenza eterna della "cosa in sé", uno spicchio d'aglio, una statuetta raffigurante un pope (di Transilvania) che tiene in mano una sintassi e... 20 soldi di mancia... Il resto non presenta alcuna importanza. Bisogna tuttavia tenere presente che questa camera, eternamente penetrata dalle tenebre, non ha né porte né finestre e comunica con il mondo esterno solo per mezzo di un tubo, che lascia talvolta uscire del fumo, attraverso cui si possono vedere, nel cuore della notte, i sette emisferi di Tolomeo, e, durante il giorno, due uomini discendere dalla scimmia e una successione finita di semi secchi, accanto all'Auto-Cosmo infinito e inutile...

Il secondo vano, che forma un interno alla turca, è decorato con molto fasto e contiene tutto ciò che il lusso orientale ha di più raro e di più fantastico... Innumerevoli tappeti pregiati e centinaia di armi antiche, ancora macchiate di sangue eroico, addobbano i colonnati della sala; e le sue immense pareti, in conformità all'usanza orientale, ogni mattina vengono imbellettate e, allo stesso tempo misurate, talvolta col compasso, evitando così il rischio di possibili rimpicciolimenti.

Di qui, per via di un trabocchetto ricavato nel pavimento, si giunge a sinistra in un sotterraneo che forma la sala di ricevimento, mentre sulla destra, grazie a un carrozzino azionato da una manovella, si penetra in un fresco canale di cui una delle estremità

non si sa dove finisce, mentre l'altra, dalla parte opposta, porta giù, in un vano basso fatto di terra battuta, in mezzo al quale si trova piantato un palo, al quale sta legata tutta la famiglia Stamate...

II

Questo degno individuo, untuoso e di forma quasi ellittica, spinto dall'eccessivo nervosismo dovuto alle attività che un tempo svolgeva nell'ambito del consiglio comunale, è costretto, quasi tutto il tempo, a masticare cellulose grezza che poi, ben sminuzzata e insalivata, vomita sul suo unico figlio, grasso, di quattro anni, annoiato di tutto, il cui nome è Bufty... Tuttavia il ragazzino, spinto da un'eccessiva pietà per il padre, fa finta di nulla, trascina a terra una piccola barella, e non ha neanche gli occhi per piangere, mentre sua madre, la sposa tosata e legittima di Stamate, prende parte alla felicità comune componendo madrigali, che firma con l'impronta digitale.

A dire il vero, queste occupazioni piuttosto estenuanti li fanno divertire molto e allora tutti e tre, spinti talvolta dall'ardire che fa loro toccare le soglie dell'incoscienza, arrivano, attraverso una spaccatura del canale, a vedere col binocolo il Nirvana (che è situato proprio nella stessa loro circoscrizione, a partire dalla drogheria all'angolo), che viene bombardato con pallottoline di mollica di pane o torsoli di granoturco. Altre volte, invece, penetrano nella sala di ricevimento e aprono certi rubinetti appositamente costruiti, fino a quando l'acqua, riversandosi, giunge all'altezza dei loro occhi, e allora tutti insieme, colmi di felicità, sparano colpi di pistola in aria.

Per quanto riguarda la situazione personale di Stamate, un'attività che lo impegna al massimo grado è quella di scattare la sera, nelle chiese, delle istantanee dei santi più attempati, per poi rivenderle a prezzo ridotto alla credula moglie e soprattutto al piccolo Bufty, che sembra possedere un patrimonio personale. Per nulla al mondo Stamate avrebbe esercitato questo illecito commercio se non fosse stato quasi completamente privo di mezzi; anzi, fu

costretto persino ad ottemperare gli obblighi della leva fin dalla tenera età di appena un anno, solamente per poter sovvenire, al più presto, ai bisogni dei suoi due poveri fratellini, che, per la semplice ragione di avere i fianchi un po' troppo sporgenti, erano stati sbattuti fuori dal lavoro.

III

Un giorno, a Stamate, mentre era dedito alle sue consuete ricerche filosofiche, parve, per un istante, di aver messo la mano sull'altra metà della "cosa in sé", quando all'improvviso venne distratto da una voce femminile, una voce di sirena che puntava dritto al cuore e si sentiva in lontananza, prima di perdersi come un'eco.

Precipitandosi con urgenza al tubo di comunicazione, Stamate vide, con sua grande meraviglia, nell'aria calda e imbalsamata della sera, una sirena dalla voce e dai gesti seducenti distendere il suo corpo lascivo sulla sabbia rovente del mare... Ingaggiando allora una lotta furibonda con se stesso per non cadere facile preda della tentazione, Stamate noleggiò in tutta fretta un battello e, nel prendere il largo, si tappò le orecchie di cera insieme a quelle di tutti i marinai...

Ma la sirena divenne sempre più provocante... Si mise a inseguirlo sulla distesa delle acque, con canti e gesti perversi, tant'è che una dozzina di Driadi, Nereidi e Tritoni ebbero tutto il tempo di venirsene dal largo e risalire insieme dagli abissi marini per portare, su una superba conchiglia di madreperla un innocente e decente imbuto arrugginito.

Il piano di seduzione del casto e serio filosofo poteva dunque considerarsi riuscito. Ebbe giusto il tempo di infilarsi furtivamente nel tubo di comunicazione per accorgersi che le fate del mare gli avevano già deposto con grazia l'imbuto vicino alla sua dimora, e

poi di vederle tutte insieme, leggiadre, vivaci, sparire tra strilli e folli scoppi di risa nell'immensità delle acque.

Confuso, impazzito, ridotto a pezzi, Stamate ebbe appena la forza di riapparire col carrozino sul canale... E senza perdere il sangue freddo, si mise a gettare qualche manciata di terra sull'imbuto e una volta rinvigorito con un po' di decotto di erba pazienza, si prosternò diplomaticamente con la faccia a terra, rimanendo così in uno stato totale di incoscienza, tempo otto giorni festivi, termine necessario, come egli credeva, per entrare in possesso dell'oggetto, secondo la procedura civile.

Dopo che fu decorso questo lasso di tempo, Stamate riprese le sue attività quotidiane e la posizione verticale, sentendosi come completamente rinato. Mai prima di allora aveva conosciuto i divini brividi dell'amore. Si sentiva ora migliore, più tollerante, e il turbamento che provava alla vista di quest'imbuto lo faceva gioire, e allo stesso tempo piangere e soffrire come un bambino...

Lo lucidò con un cencio e, dopo aver unto i suoi fori principali con tintura di iodio, lo prese con sé e lo fissò con ghirlande di fiori e merletti, vicino e parallelamente al tubo di comunicazione; e fu allora che, per la prima volta, affranto dall'emozione, lo traversò una volta come un fulmine, e gli carpì un bacio.

Per Stamate, l'imbuto divenne da allora in poi un simbolo. Era il solo essere di sesso femminile che gli avrebbe consentito di soddisfare insieme le richieste dell'amore e gli interessi superiori della scienza. Ormai completamente dimentico dei sacri doveri di padre e di marito, Stamate iniziò ogni notte a recidere, con le forbici, i vincoli che lo tenevano attaccato al palo e, per poter dare libero sfogo al suo amore illimitato, incominciò a passare sempre più spesso all'interno dell'imbuto, prendendo lo slancio da un trampolino lì appositamente costruito; poi si mandava giù, a velocità vertiginosa, con le mani, su una scala di legno mobile, ai piedi della quale riassumeva il risultato delle sue osservazioni.

IV

Le grandi felicità sono sempre di breve durata... Una notte, Stamate, venuto per compiere il suo consueto dovere sentimentale, constatò con stupore e delusione che, per ragioni ancora impenetrabili, l'orifizio d'uscita dell'imbuto si era ristretto a tal punto, che ogni sua comunicazione era diventata impossibile. Perplesso, e non di meno sospettoso, si mise in agguato, e la notte seguente, non credendo ai suoi occhi, con orrore vide come Bufty, ansimante, issatosi su, aveva ricevuto il permesso di entrare e di passarvi. Impietrito, Stamate ebbe appena la forza di andare da solo a legarsi al palo; ma, il giorno dopo, prese una suprema decisione.

La prima cosa che fece, fu di abbracciare la moglie devota e, dopo averle dato in fretta e furia una mano di vernice, la cucì all'interno di un sacco impermeabile per serbare più intatta nel tempo la tradizione culturale della famiglia. Poi, nel cuore della notte fredda e tenebrosa, prese l'imbuto e Bufty e, gettandoli in un tram che proprio lì, per caso, in quell'istante stava passando, li scaraventò con disprezzo nel Nirvana. Purtroppo, più tardi, il sentimento paterno prevalse, e Stamate, grazie ai suoi calcoli e alle sue combinazioni chimiche, riuscì ad ottenere che nel tempo, grazie ai prodigi della scienza, Bufty occupasse laggiù un posto di vicecapo ufficio.

Quanto al nostro eroe, Stamate, interrogando con lo sguardo per l'ultima volta il tubo di comunicazione, guardò di nuovo il Cosmo con ironia e indulgenza.

Poi, salendo per sempre sul carrozino a manovella, si diresse verso l'estremità misteriosa del canale e, girando la manovella con crescente ostinazione — ancora oggi lo si vede correre follemente —, riduce senza posa il suo volume, nella speranza di poter finalmente penetrare e scomparire nell'infinitamente piccolo.

Plecarea în străinătate

Din toate preparativele voiajului, cea mai mare parte erau îndeplinite. În cele din urmă, reuși să plătească și chiria, ajutat fiind de cele două bătrâne rațe ale sale, și care nici de astă dată nu îl lăsară să alerge la mila străinilor. Singurul lucru ce îi cereau în schimb era ca să fie și ele primite, cel puțin o oră pe zi, în camera sa de lucru, care exala un așa dulce și îmbătător miros de ciurciuvele.

Se sui în corabie. Sentimentul puternic și neînvins de tată îl trase însă înapoi la țarm, unde, cu o mișcare distrată și nervoasă și în mijlocul poporului iubit, își cusu două tampoane de sugătoare pe căptușala mucegăită a smokingului său, și imediat după aceasta, fără a mai pierde timpul, se furișă, neobservat de nimeni, în camera scundă din fundul curții, trecând la religiunea mozaică.

Nu mai avea niciun moment de pierdut. Intrase în al șaptezecilea an al existenței sale, lăsând în urmă un trecut glorios, și acum zilele îi erau numărâte. Singura dorință ce mai avea era să-și serbeze nunta de argint. În acest scop chemă pe toți argații și, după ce îi invită mai întâi să ciugulească din niște sămânță de cânepă, îi aruncă în o cistelniță cu var. Urmară după aceea trei impiegați definitiv de clasa a treia și un arhiereu! El însuși, ca să poată liniști mulțimea, care începuse să cârtească, își ciunti trei degete de la mâna stângă și se sui apoi pe un scaun de cizmărie cu trei picioare, de unde, în sfârșit, spre satisfacția tuturor, ciocul său mătăsos putea să atârne, plutind liber și nesupărat de nimeni pe apa rece și proaspătă a pâraiașului cristalin.

După aceea, se sui din nou în corabie. Bătrâna sa soție refuză însă să-l urmeze, roasă fiind de viermele geloziei din cauza legăturilor de inimă ce bănuia că el ar fi avut cu o focă. Totuși, conștientă de îndatoririle ei de soție și pentru a nu se arăta prost crescută, îi oferă la plecare două lipii, un caiet de desen de Borgovanu și un zmeu cu speteze „din patru”, pe care el le refuză, cu indignare, scuturând niște alune într-un sac.

Ambițioasă ca orice femeie și neputând suporta afrontul unui asemenea refuz, netrebnica soție îl legă atunci cu o frânghie de umerii obrazului și, după ce îl târî în mod barbar până la marginea corăbiei, îl luă și îl depuse fără nicio formalitate pe uscat.

Încărcat de glorie și de ani, dar dezgustat de viață, bătrânul își scoase căciula și luă tot atunci ultimele dispozițiuni, care erau și ultima sa voință. Renunță la toate titlurile și la întreaga sa avere, se dezbracă în pielea goală, rămânând încins numai cu o funie de tei și, după ce în această stare mai privi încă o dată marea nemărginită, se sui în prima căruță cu arcuri ce întâlnește în cale și, ajungând în goana cailor la orașul cel mai populat din apropiere, merse de se înscrisă în barou...

CONCLUZIUNE ȘI MORALĂ

*De vreți cu toți, în timpul nopții, un somn în tihnă să gustați,
Nu faceți schimb de ilustrate cu cel primar din Cârligați.*

Partenza per l'estero

Quasi tutti i preparativi del viaggio erano in gran parte ultimati. Finalmente, riuscì anche a pagare l'affitto, grazie all'aiuto delle sue vecchie anatre, che neanche questa volta lo lasciarono ricorrere alla pietà degli estranei. L'unica cosa che gli chiesero in cambio fu di essere anch'esse ricevute, per almeno un'ora al giorno, nella sua stanza di lavoro, che esalava una così dolce e inebriante fragranza di telai.

Salì sulla nave. Tuttavia il potente e invincibile sentimento paterno lo rigettò sulla riva, dove, con un movimento distratto e nervoso, in mezzo al suo amato popolo, si cucì due tamponi di carta assorbente sulla fodera ammuffita dello smoking, e subito dopo, senza perdere tempo, sgattaiolò, lontano dagli occhi di tutti, nella stanza bassa in fondo al cortile, convertendosi alla religione mosaica.

Non aveva più un momento da perdere. Era entrato nel settantesimo anno della sua esistenza, lasciando dietro di sé un passato glorioso, e ora i suoi giorni erano contati. Il solo desiderio che ancora gli rimaneva era quello di festeggiare le sue nozze d'argento. A questo scopo chiamò tutti i domestici e, dopo averli prima invitati a becchettare qualche seme di canapa, li scaraventò in una fonte battesimale di calce. Poi fu la volta di tre impiegati titolari di terza classe e di un prelato! Egli stesso, per poter placare la folla che aveva cominciato a mormorare, si troncò tre dita della mano sinistra e salì in seguito su un treppiedi da calzolaio, da dove, con l'approvazione di tutti, il suo becco setaceo poteva finalmente ricadere, aleggiando liberamente e non scomodato da nessuno, sull'acqua fresca e pura del ruscelletto cristallino.

Poi salì di nuovo sulla nave. La sua vecchia moglie invece non volle seguirlo, rōsa com'era dal verme della gelosia a causa dei legami sentimentali che sospettava avesse avuto con una foca. Nonostante tutto, consapevole dei suoi doveri di moglie e per non farsi vedere maleducata, gli offrì alla partenza due focacce, un

quaderno da disegno di Borgovanu e un aquilone "a quattro" bacchette, che egli rifiutò, con indignazione, scuotendo delle noccioline in un sacco.

Ambiziosa come lo sono tutte le donne e non potendo sopportare l'affronto di un simile rifiuto, la miserabile sposa lo legò allora per gli zigomi con una corda e, dopo averlo trascinato barbaramente fino al bordo della nave, lo prese e lo depose sulla terraferma senza alcuna formalità.

Carico di gloria e di anni, ma disgustato della vita, il vecchio si tolse il cappello e proprio allora diede le ultime disposizioni che indicavano anche le sue ultima volontà. Rinunciò a tutti i suoi titoli e averi, si spogliò fino alla pelle restando tutto nudo, cinto solamente di una fune di tiglio e, dopo che in questo stato ebbe sospinto lo sguardo un'ultima volta verso l'immensità del mare, salì sulla prima carrozza a molle che incontrò per la via e, arrivando al galoppo nella città più popolosa delle vicinanze, andò a iscriversi al fōro...

CONCLUSIONE E MORALE

*Se tutti volete, durante la notte, un sonno tranquillo gustare,
Col sindaco di Cărligăți cartoline illustrate non dovete
scambiare.*

Algazy & Grummer¹

Algazy este un bătrân simpatic, știrb, zâmbitor și cu barba rasă și mătăsoasă, frumos așezată pe un grătar înșurupat sub bărbie și împrejmuț cu sârmă ghimpată...

Algazy nu vorbește nicio limbă europeană... Dacă însă îl aștepți în zori de zi, în faptul dimineții, și îi zici: „Bună ziua, Algazy!” insistând mai mult pe sunetul z, Algazy zâmbește, iar spre a-și manifesta gratitudinea, bagă mâna în buzunar și trage de capătul unei sfori, făcând să-i tresalte de bucuria barba un sfert de oră... Deșurupat, grătarul îi servea să rezolve orice probleme mai grele, referitoare la curățirea și liniștea casei...

Algazy nu ia mită... O singură dată s-a pretat la asemenea faptă, când era copist la Casa Bisericii; dar nu a luat atunci bani, ci

---

¹ E fosta firmă a unui cunoscut magazin de geamantane, portmoneuri etc. din capitală, rămasă astăzi sub un singur nume. În tot cazul, ne permitem a crede că numele de Algazy sau Grummer, după imaginile ce trezesc prin muzicalitatea lor specifică – rezultat al impresiunii sonore ce produc în ureche – nu par a corespunde aspectului, dinamicii și conținutului acestor doi simpatici și distinși cetățeni așa cum îi știm noi din realitate...

Ne permitem a arăta mai sus cititorilor cum ar fi trebuit și cum ar fi putut să fie un Algazy sau un Grummer „in abstracto”, dacă dâșii nu ar fi fost creați de o întâmplare, o soartă care mai de loc nu ține seama dacă obiectele creațiunilor ei corespund, în forma și mișcarea lor, cu numele ce li s-a hărăzit.

Cerem scuze d-lor Algazy & Grummer pentru observările ce ne permiserăm mai sus; o facem însă și din dorința de a-i servi, deșteptându-i din vreme asupra măsurilor mai nimerite de îndreptare în această privință.

Se pare că remediul nu ar putea fi decât unul și singur: sau să-și găsească fiecare alt nume, în adevăr adecvat realității lor personale, sau să se modifice ei înșiși, cât mai e timpul, ca formă și ca roluri, după singura estetică a numelor ce poartă, dacă vor să le mai păstreze...

numai câteva cioburi de străchini, din dorința de a face dotă unor surori ale sale sărace, cari trebuiau să se mărite toate a doua zi...

Cea mai mare plăcere a lui Algazy – în afară de obișnuitele-i ocupații la prăvălie – este să se înhame de bunăvoie la o roabă și urmat cam doi metri de coasociatul său Grummer – să alerge, în goana mare, prin praf și arșița soarelui, străbătând comunele rurale, în scopul unic de a aduna cârpe vechi, tinichele de untdelemn găurite și în special arșice, pe cari apoi le mănâncă împreună, după miezul nopții, în tăcerea cea mai sinistă...

Grummer are și un cioc de lemn aromatic...

Fire închisă și temperament bilios, stă toată ziua lungit sub tejghea, cu ciocul vârat printr-o gaură sub podea...

Cum intri la ei în magazin, un miros delicios îți gădilă nările... Ești întâmpinat la scară de un băiat cinstit, care, pe cap, în loc de păr, are fire de arnici verde; apoi ești salutat cu multă amabilitate de Algazy și poftit să stai jos pe un taburel.

Grummer stă și pândește... Perfid, cu privirea piezișă, scoțând, mai întâi numai ciocul, pe care ostentativ îl prelinge în sus și în jos pe un jgheab anume făcut la muchea tejghelei, apare la urmă în întregime... Face prin tot felul de manopere pe Algazy să părăsească localul, apoi, insinuant, te atrage pe nesimțite în tot soiul de discuții – mai ales de sport și literatură – până ce, când îi vine bine, te plesnește de două ori cu ciocul peste burtă, de te face să alergi afară în stradă, urlând de durere.

Algazy, care are mai totdeauna neplăceri și discuții cu clienții, din cauza acestui procedeu nepermis al lui Grummer, iese în goană după tine, te poștește înapoi și, spre a-ți lua meritata satisfacție, îți dă dreptul – dacă ai cumpărat un obiect mai scump ca 15 bani – să... miroși puțin ciocul lui Grummer și, dacă vrei, să-l strângi cât de tare de o bășică cenușie de cauciuc, pe care o are înșurupată la spate, puțin deasupra feselor, ceea ce îl face să sară prin magazin fără să miște din genunchi, scoțând și sunete nearticulate...

Într-una din zile, Grummer, fără a anunța pe Algazy, luă roaba și porni singur în căutare de cârpe și arșice, dar la înapoiere,

găsind din întâmplare și câteva resturi de poeme, se prefăcu bolnav și, sub plapomă, le mănca singur pe furiș... Algazy, simțind, intră după el acolo cu intenția sinceră de a-i face numai o ușoară morală, dar cu groază observă în stomacul lui Grummer că tot ce rămăsese bun în literatură fusese consumat și digerat.

Lipsit astfel pe viitor de orice hrană a lui mai aleasă, Algazy, drept compensație, mănca toată bășica lui Grummer, în timp ce acesta dormea...

Dezesperat, a doua zi, Grummer – rămas fără bașică singur pe lume – luă pe bătrân în cioc și, după apusul soarelui, îl urcă cu furie pe vârful unui munte înalt... O luptă uriașă se încinse acolo între ei și ținu toată noaptea, până când, înspre ziuă, Grummer, învins, se oferă se restituie toată literatura înghițită.

El o vomită în mâinile lui Algazy... Dar bătrânul, în pântecul căruia fermentii bășicii înghițite începuse să trezească florii literaturii viitorului, găsi că tot ce i se oferă este prea puțin și învechit...

Înfomețați și nefiind în stare să găsească prin întunec hrana ideală de care amândoi aveau atâta nevoie, reluară atunci lupta cu puteri îndoite și, sub pretext că se gustă numai pentru a se completa și cunoaște mai bine, începură să se muște cu furie mereu crescândă, până ce, consumându-se treptat unul pe altul, ajunseră ambii la ultimul os... Algazy termină mai întâi...

EPILOG

A doua zi, la poalele muntelui, trecătorii putură vedea într-un șanț, aruncate de ploaie, un grătar cu sârmă ghimpată și un mirositor plisc de lemn... Autoritățile fură anunțate, dar mai înainte ca ele să fi sosit la fața locului, una din soțiile lui Algazy, care avea formă de mătură, apără pe neașteptate și... dând de două-trei ori, în dreapta și în stânga, mătură tot ce găsi, la gunoi...

Algazy & Grummer²

Algazy è un vegliardo simpatico, sdentato, sorridente, ha anche una barba curata e setacea, bellamente disposta su una graticola avvitata sotto il mento e ricinta di filo spinato...

Algazy non parla alcuna lingua europea... Se però lo aspetti alle luci dell'alba, di primo mattino, e gli dici "Buon dì, Algazy!", insistendo soprattutto sul suono z, Algazy sorride, e per manifestare la sua gratitudine, infila la mano in tasca e tira un cordino che fa sussultare di felicità la barba per un quarto d'ora... La graticola, una

---

² È l'antica insegna di un rinomato negozio di valigie, portamonete, ecc. della capitale, che oggi porta un solo nome. In ogni caso, ci permettiamo di credere che i nomi Algazy o Grummer, per le immagini che destano con la loro specifica musicalità – risultato dell'impressione sonora che si produce nell'orecchio – non sembrano corrispondere all'aspetto, alla dinamica e al contenuto di questi due simpatici e distinti cittadini così come noi li conosciamo dalla realtà...

Ci permettiamo di mostrare più oltre ai lettori, come avrebbero dovuto o come avrebbero potuto essere un Algazy e un Grummer "in abstracto", se essi non fossero stati creati da un caso, un evento, una sorte che non si preoccupa affatto di sapere se gli oggetti delle sue creazioni corrispondano, nella loro forma e nel loro movimento, al nome che è loro destinato.

Chiediamo scusa a lor signori Algazy & Grummer per le osservazioni che ci siamo permessi precedentemente; lo facciamo tuttavia anche per desiderio di rendere loro un servizio, richiamandoli per tempo sulle misure correttive più adatte che si potrebbero prendere a questo riguardo.

Pare che il rimedio non possa essere che uno solo: o che ognuno di loro si trovi un altro nome, veramente adeguato alla propria realtà personale, o, finché sono ancora in tempo, che si modifichino da soli per forma e per ruolo, secondo la sola estetica dei nomi che portano, sempre che li vogliano ancora mantenere...

volta svitata, gli serviva per risolvere ogni più difficile problema, attinente la pulizia e la quiete della casa...

Algazy non accetta compensi illeciti... Solo in un'occasione si prestò ad una simile azione, quand'era copista alla Casa della Chiesa; ma allora non aveva preso denaro, bensì soltanto alcuni cocci di ciotole, spinto dal desiderio di far la dote a certe sue sorelle povere, che avrebbero dovuto tutte sposarsi il giorno dopo...

Il più grande piacere di Algazy – oltre alle consuete occupazioni di bottega – è quello di attaccarsi di sua propria volontà a una carriola e, seguito a poco meno di due metri dal suo socio Grummer, di correre, di gran carriera, nella polvere e sotto l'arsura del sole, attraversando i comuni rurali, all'unico scopo di raccogliere stracci vecchi, taniche d'olio vegetale forate e in modo speciale aliossi, che in seguito, dopo la mezzanotte, mangiano insieme nel silenzio più sinistro...

Grummer ha anche un becco di legno aromatico...

Di indole chiusa e di temperamento bilioso, sta tutto il giorno sotto il banco, allungato, con il becco ficcato in un buco sotto il pavimento di legno...

Come entri da loro nel negozio, un odore delizioso ti solletica le narici... Sei accolto sulla scala da un ragazzo a modo, che, sulla testa, al posto dei capelli, ha dei fili da ricamo verdi; poi vieni salutato molto amabilmente da Algazy e pregato di accomodarti su uno sgabello.

Grummer è là, sta in agguato... Perfido, dallo sguardo bieco, tira fuori prima solo il becco, che con ostentazione fa gocciolare su e giù sopra una specie di scanalatura costruita sul bordo del bancone, e poi appare, finalmente, in tutta la sua interezza... Si adopera in ogni sorta di manovre per costringere Algazy a lasciare il locale, poi, insinuante, ti attira impercettibilmente nelle più svariate discussioni – in genere riguardano soprattutto lo sport e la letteratura – finché, quando gli sei venuto a tiro, ti colpisce due volte sul ventre col becco, così duramente, da farti scappare fuori sulla strada, urlando di dolore.

A causa di questo procedimento illegale di Grummer, Algazy, che ha quasi sempre dispiaceri e discussioni con i clienti, ti corre dietro pregandoti di rientrare per prenderti la meritata soddisfazione, e ti dà il diritto – se hai comprato un oggetto più caro di 15 soldi – di... annusare per un po' il becco di Grummer e, se ne hai la voglia, di stringergli il più forte possibile una vescica grigia di caucciù, che porta avvitata sulla schiena, poco sopra le natiche, il che lo induce a saltare per il negozio senza muovere le ginocchia ed emettere grida e suoni inarticolati...

Un giorno Grummer, senza avvertire Algazy, prese la carriola e partì alla solitaria ricerca di stracci e aliossi, tuttavia al ritorno, avendo trovato casualmente anche taluni resti di poemi, si finse malato e, sotto la coperta, si mise furtivamente a mangiarli da solo... Algazy, presentando qualcosa, entrò lì dopo di lui col sincero proposito di fargli soltanto una blanda morale, ma orripilato notò nello stomaco di Grummer che tutto ciò che era rimasto di buono in letteratura era stato consumato e digerito.

Privato così per l'avvenire di ogni suo eletto nutrimento, Algazy, come giusta compensazione, divorò tutta la vescica di Grummer, mentre questi dormiva...

Disperato, il giorno seguente, Grummer – rimasto senza vescica, solo al mondo – afferrò il vecchio con il becco e, dopo il tramonto del sole, lo issò furiosamente sulla vetta di un'alta montagna... Lassù, si accese tra loro una titanica lotta che durò per tutta la notte fin quando le luci dell'alba non videro Grummer sconfitto. Solo allora egli si offrì di restituire tutta la letteratura ingurgitata.

Egli la vomitò sulle mani di Algazy... Ma il vecchio, nel cui ventre i fermenti della vescica ingoiata avevano iniziato a destare i brividi della letteratura del futuro, trovò che tutto ciò che gli veniva offerto era troppo poco e alquanto invecchiato...

Affamati e non in grado di trovare nel buio delle tenebre il nutrimento ideale di cui entrambi avevano bisogno, ripresero allora la lotta con forze raddoppiate e, col pretesto di assaggiarsi solo per

completarsi e conoscersi meglio, cominciarono a mordersi con furia sempre crescente, finché, consumandosi l'un l'altro, arrivarono tutti e due all'ultimo osso... Algazy fu il primo a finire...

EPILOGO

Il giorno seguente, alle falde della montagna, i passanti ebbero modo di vedere in una cunetta, sospinti dalla pioggia, una graticola con filo spinato e un odoroso becco di legno... Le Autorità furono avvertite ma, prima che giungessero sul luogo, una delle mogli di Algazy, che aveva forma di scopa, comparve inaspettatamente e... con due o tre colpi a destra e a sinistra spazzando tutto quel che trovò, li depose nella spazzatura...

Fuchsiada

Poem eroico-erotic și muzical, în proză

I

Fuchs nu a fost făcut chiar de mama sa... La început, când a luat ființă, nu a fost nici văzut, nici simțit, ci a fost numai auzit, căci Fuchs când a luat naștere a preferat să iasă prin una din urechile bunicei sale, mama sa neavând deloc ureche muzicală...

După aceea Fuchs se duse direct la Conservator... Aci luă forma de acord perfect și după ce, din modestie de artist, stătu mai întâi trei ani ascuns în fundul unui pian, fără să îl știe nimeni, ieși la suprafață și în câteva minute termină de studiat armonia și contrapunctul și absolvi cursul de piano... Apoi se dete jos, dar, în contra tuturor așteptărilor sale, constată cu regret că două din sunetele ce îl compuneau, alterându-se prin trecere de timp, degeneraseră: unul, în o pereche de mustăți cu ochelari după ureche, iar altul, în o umbrelă – cari, împreună cu un sol diez ce îi mai rămase, dădură lui Fuchs forma precisă, alegorică și definitivă...

Mai târziu, la pubertate – zice-se – îi mai crescui lui Fuchs și un fel de organe genitale cari erau numai o tânără și exuberantă frunză de viță, căci era din firea lui afară din cale de rușinos și nu ar fi permis, în ruptul capului, decât cel mult o frunză sau o floare...

Această frunză îi mai servește și ca hrană cotidiană – se crede. Artistul o absoarbe în fiecare seară înainte de culcare, apoi intră liniștit în fundul umbrelei sale și, după ce se încuie bine cu două chei muzicale, adoarme dus pe portative și legănat pe aripi de armonii angelice, acaparată de visuri auzite până a doua zi, când – rușinos cum este – nu iese din umbrelă până nu i-a crescut altă frunză în loc...

II

Într-una din zile, Fuchs, dându-și umbrela la reparat, fu silit să petreacă noaptea sub cerul liber. Farmecul misterios al nopții, cu armoniile sale ciudate, cu acele șoapte, parcă venite din altă lume, cari dau visarea și melancolia, îl impresionară pe Fuchs într-atâta încât – în extaz – după ce pedală trei ore la piano, fără însă a cânta, de teamă de a nu turbura liniștea nopții, ajunse, grație acestui mijloc bizar de locomoțiune, până în un cartier întunecos, înspre care, fără voia lui, o putere tainică îl atrăgea – gurile rele spun că în chiar acea stradă celebră pe care bunul împărat *Trajan*, după consiliul tatălui său *Nerva*, a indicat-o naivului păstor Bucur să o așeze cea dintâi, când a întemeiat orașul ce îi poartă numele...

Deodată mai multe slujitoare terestre ale Venerei, servitoare umile la altarul amorului, îmbrăcate în alb-străveziu, cu buzele încarminate și ochii umbriți, înconjurară pe Fuchs din toate părțile. Era o superbă noapte de vară. Împrejur, cântece și veselie, șoapte dulci și armonie... Vestalele plăcerii îl primiră pe artist cu flori, cu șervete artistic brodate și cu interesante ibrice și lighene antice de bronz pline cu apă aromatizată. Toate strigau, care mai de care: „Dragă Fuchs, dă-mi dragostea ta imaterială!” „O, Fuchs, tu ești singurul care știi să ne iubești curat!”; iar parcă mâunate de unul și același gând terminară în cor: „Dragă Fuchs, cântă o sonată!”...

Fuchs, din modestie, se strecură în pian. În zadar fură orice efortări de a-l face să apară. Artistul consimți abia să lase să i se tragă afară numai mâinile și execută în chip magistral ca o duzină de concerte, fantezii, etude și sonate, iar apoi trei ore în șir făcu game și felurite exerciții de „legato”, de „staccato” și „Schule der Geläufigkeit”...

Cum însă chiar zeița Venus, însăși Venera născută din spuma albă a mării, fu fermecată – poate mai ales de studiile de „legato”, ale căror sonorități eterice ajunseseră până și la dânsa în Olymp, turburată în liniștea ei de Zee, ea care nu mai fusese a nimănui de la Vulcan și Adonis – păcătui acum cu gândul și, învinsă de patimă,

nemaiputând rezista tentației la audierea lui Fuchs, se hotărî să îl aibă la sine o noapte...

În acest scop trimise mai întâi pe Cupidon de îi săgetă inima, pe vârful săgeții fiind pus un bilețel prin care era invitat în Olymp.

III

La ora fixată, „Cele trei grații” apărură...

Ele luară ușor pe Fuchs și îl purtară ușor pe brațe moi și voluptuoase, până la capătul unei scări de mătase, făcută din portative, scară ce fusese agățată de balconul Olympului, unde Venera îl aștepta...

Întâmplarea făcu însă ca Vulcan-Ephaistos să prindă de veste și, gelos, o ploaie puternică făcu el să se dezlănțuie atunci, ca răzbunare, prin mijlocirea lui Zeus...

Fuchs, deși cu umbrela la reparat, nu se dădu însă învins. Știind să umble foarte ușor cu portativele și ajutat de aripile puternice ale inspirației lui de compozitor, el se înalță tot mai sus, bravând elementele naturii.

În sfârșit, ajunse plouat în Olymp. Aphrodita îl primi ca pe un erou. Ea îl îmbrățișă, îl sărută cu patimă și apoi îl trimise la o uscătorie de prune sistematică.

Fuchs fu introdus noaptea în alcov. Împrejur, numai cântece și flori. Grațiile și celelalte slujitoare olimpiene ale Venerei, dansând înaintea lui, îl acoperiră cu flori și-l stropiră cu miresme îmbătătoare, pe când în depărtare nenumărați amorași nevăzuți, sub bagheta măiastră a lui Orpheu, intonau cântece de slavă iubirii...

Peste puțin, „cele nouă muze” apărură. Prin glasul melodios al Euterpei grăiră ele astfel lui Fuchs de întâmpinare:

– Fii binevenit, o, muritor ales, tu, care prin arta-ți divină apropii pe oameni de zei! Venus te așteaptă! Facă Júpiter ca arta și amorul tău să fie demne de Zeița – stăpâna noastră – și facă el ca o nouă și superioară seminție să zămislească din iubirea ce vă unește, seminție care va să populeze de acum nu numai pământul, ce nu e în

stare să aspire decât la Olymp, ci și Olympul – ca și pământul – supus, vai, decadenței!!...

Ziseră, și corurile de amorași nevăzuți intonară iarăși slavă iubirii, iar Aezii Olympului, instrumentându-și lyrele, preamăriră în versuri momentul nemuritor.

Dar nu trecu mult, și totul reintră în tăcere... împrejur nu mai era nimeni...

O semiobscuritate albăstrie se făcu în alcov. Venus era goală. Albă, cu mâinile după cap împreunate sub păru-i de aur despletit, cu un gest de delicioasă abandonare și de supremă voluptate, își întinse ea superbu-i corp de lapte pe patul de perne moi și de flori. În aer, căldură și arome ațâțătoare. Fuchs, de rușine și de teamă, ar fi vrut să intre undeva într-o crăpătură. Cum însă așa ceva nu există în Olymp, se văzu nevoit să-și facă singur curaj.

Parcă ar fi vrut să alerge întâi puțin prin cameră, dar Aphrodita, cu mâna ei fină, cu degetele de trandafiri parfumați, îl scoaseră din încurcătură... Ea îl culese ușor de jos, îl mângâie, îl ridică de două-trei ori până în tavan ca pe un copilaș și, privindu-l lung, îl sărută de o mie de ori și îl așeză ușor între sâni.

Fuchs începu să tremure de bucurie, și de teamă ar fi voit să sară jos undeva ca un purice. Cum însă acei sâni calzi și parfumați îl amețise și îl zăpăcise, începu să alerge ca un mormoloc ieșit din minți în toate părțile, circulând în zig-zag pe corpul Zeiței, iute și nervos, trecând nebun peste vârfurile roze ale sânilor, peste șoldurile mătăsoase, strecurându-se printre pulpele-i rotunde și arzătoare...

Fuchs nu mai era de recunoscut. Ochelarii lui aruncau acum luciri perverse, mustățile îi deveniră lubrice și libidinoase. Trecu astfel o bună bucată de vreme, dar artistul nu știa, în definitiv, ce îi mai rămâne de făcut, și nici Zeița nu ar mai fi putut să aștepte mult.

Auzise el cândva, undeva, că: „în dragoste, spre deosebire de muzică, totul sfârșește printr-o uvertură”. Ei bine, Fuchs nu o găsea, nu... o auzea nicăieri...

Deodată îi veni o idee. Își zise că, cum Uvertura, ca muzică, nu se poate raporta decât numai la ureche și cum urechea este cea

mai nobilă Uvertură a corpului (din cele pe care le cunoștea Fuchs) – organul muzicii divine și prin care el, apărând pe lume, văzuse întâia oară lumina zilei – atunci bucuria supremă nu poate fi căutată decât... în ureche...

Fuchs, acum înviorat, se reculese, se încordă și, de pe vârful picioarelor Zeiței, cu o frenezie de nespus, se repezi printr-un „sforzando” și pătrunse în găurica lobului urechii drepte a Zeiței, pe unde ea de obicei își introducea cerceii, dispărând înăuntru cu totul.

Din nou corurile de amorași nevăzuți și de muze intonară în depărtare cântece de slavă iubirii și din nou Aezii Olympului inspirați instrunindu-și lyrele preamăriră în versuri momentul nemuritor...

Dar după aproape o oră de ședere, în care timp își verificase frunza de viță și schițase o romanță pentru piano, Fuchs apără în sfârșit pe lobul urechii, îmbrăcat în frac și cravată albă, satisfăcut și radios, mulțumind și complimentând în dreapta și în stânga mulțimea care îl așteptase înfrigurată, întocmai cum știa să facă pe pământ când da câte un Concert de gală. El înaintă și oferă grațios Venerei romanța dedicată.

Dar cu surprindere și cu amărăciune constată artistul că niciun aplauz nu sosea de nicăieri. Într-adevăr, toți locatarii Olympului se priveau nedumeriți. Zeița, întâi mirată, apoi contrariată și grav ofensată, văzând că Fuchs își considera misiunea sa ca definitiv terminată, ea – care nu primise vreodată nici de la Zei un asemenea afront – se sculă brusc în picioare și, roșie ca floarea macului, înciudată, scutură o dată capul cu grație, dar cu putere, făcând pe Fuchs să cadă la pământ.

Deodată, ca la un semn nevăzut, tot Olympul fu în picioare... O ploaie de strigăte și amenințări din toate părțile. Toți turbau de ofensa adusă Olympului de către un muritor nedibaci... O mână viguroasă din ordinul lui Apollon și Marte îi smulse lui Fuchs frunza de viță, anexându-i în loc obiectele la care avea dreptul. Ordin sever fu dat ca pe viitor frunza să nu fie acordată decât numai la statui... Iar o mână grațioasă, însăși mâna de trandafiri a Zeiței, îl luă pe

artist ușor de o ureche și, cu un gest nobil, dar energic, îl azvârli în Haos.

IV

O ploaie de strigăte și de amenințări. O ploaie de disonanțe de acorduri răsturnate și nerezolvate, de cadențe evitate, de false relațiuni, de triluri și mai ales de pauze cădea din toate părțile asupra artistului izgonit. O grindină de dieji și de becarî ascuțiți îl lovea neconținut în spinare, o pauză mai lungă îi sfărâma ochelarii. Alți Zei mai răutăcioși aruncară asupra lui cu tibii, cu harpe eoliene, cu lyre și cu cimbale, și culmea răzbunării cu „Acteon”, cu „Polyeucte” și cu „Simfonia III-a” a lui Enescu, a căror muzică inspirată venea, de astă dată în adevăr, chiar din Olymp.

În sfârșit, soarta lui Fuchs era hotărâtă. El avea să rătăcească mai întâi prin Haos cu o iuțeală nemaipomenită, în circuituri de câte cinci minute în jurul planetei Venus, după aceea, pentru a expia pe deplin afrontul adus Zeiței, avea să fie exilat de unul singur pe planeta nelocuită, cu obligațiunea de a lăsa numai din el și prin el însuși, acolo, progenitura, acea superioară seminție de artiști, care ar fi trebuit să iasă din Olymp din amorul lui cu Venus.

Fuchs începuse tocmai săvârșirea osândeii, când Pallas-Athena, îndurătoare, interveni (pe neașteptate) pentru dânsul...

I se admise să cadă tot pe pământ, însă cu o singură condițiune... Este în adevăr acolo atâta *progenitură inutilă*, artistică și neartistică, încât nu mai era deloc nevoie de a se mai crea alta... I se impuse însă lui Fuchs obligația de a distruge snobismul și lașitatea cugetării în artă de pe meleagurile pământene.

Pus, astfel, în o teribilă dilemă, după o lungă și matură chibzuință, găsi artistul că această din urmă condițiune ar fi cu mult mai greu de îndeplinit decât chiar aceea de a face progenitură pe planeta Venus...

O deciziune eroică luă atunci eroul în rătăcirea lui prin Haos. Declară că primește favoarea Athenei cu condițiunea ce i se impuse;

însă, când simți că este aproape de pământ, făcu ce făcu și, urnindu-se puțin spre dreapta, căzu tot în acel cartier, puțin cam suspect, de unde plecase, și care îl atrăgea îndeosebi.

Știindu-se acuma bine pregătit, ar fi vrut să învețe și să pună în practică aci ceea ce nu știuse până atunci, pentru ca apoi, pe deplin inițiat, să ceară audiență Venerei și să încerce să se reabiliteze cum va ști pentru tot ceea ce lăsase de dorit. În chipul acesta, își zicea el, se va putea face cu puțină creațiunea noii seminții de supraoameni, și astfel va fi dispensat de a mai îndeplini pe pământ imposibila corvoadă ce i se impune.

Dar slujitoarele plăcerii, care îl primiră răsând, aflând de intențiile cu care acum venise, îl înconjurară toate din toate părțile, îl opriră brusc de a mai înainta și contrariate, mahnite, agitând în aer brațele în semn de protestare, îl excomunicară din cartier, exclamând cu toate în cor:

– Vai ție, Fuchs, te-am pierdut și nu te mai recunoaștem, căci tu erai altădată singurul care de la epoca lui Platon mai știai să iubești curat... Cu ce gând vii și pășești acum printre noi! Vai nouă de acum fără estetica sonatelor tale, vai ție fără inspirația din amorul nostru înalt! Rușine și maledicțiune aceleia care, deși stăpâna noastră, a Olympului și a lumii, nu a știut să te înțeleagă și, refuzându-ți iubirea și arta, te-a făcut să cazi atât de sus!... Fugi, Fuchs, căci nedemn ești acum de noi!

Fugi, Fuchs, satir murdar! Să nu respecti tu cel mai nobil organ, urechea?! Fugi, Fuchs, căci compromiți cartierul!!...

Fugi, Fuchs, și zeli să te proteagă!

Excomunicat și sub temerea vreunei eventuale descărcări a supărării lor lichide, Fuchs se așeză în grabă la piano și, pedalând energic și neîntrerupt, ajunse în sfârșit la căminul său liniștit, cu moralul deprimat, deconcertat, scârbit de oameni ca și de Zei, de amor ca și de Muze...

Alergă de își scoase umbrela de la reparat și, luând pianul cu sine, dispărură pentru totdeauna în mijlocul naturei mărețe și nemărginite...

De acolo muzica sa radiază cu egală putere în toate direcțiunile, făcând astfel să se îplinească în parte cuvântul Destinului recunoscător, care îi hărăzi ca prin gamele, concertele și etudele sale de staccato, să ducă departe acel cuvânt, și grație lor, prin forța educației, să facă să apară cu timpul pe această planetă o rasă mai bună și superioară de oameni, spre gloria sa, a pianului și a eternității...

La Fuchsiade

Poema eroico-erotico e musicale, in prosa

I

Fuchs non fu concepito propriamente da sua madre... Al principio, quando prese esistenza, non fu visto né sentito, ma soltanto udito, perché Fuchs, nascendo, preferì uscire da un orecchio di sua nonna, poiché la madre non aveva affatto orecchio musicale...

In seguito Fuchs si recò direttamente al Conservatorio... Qui prese la forma di un accordo perfetto e, dopo essere rimasto, per modestia di artista, tre anni nascosto in fondo a un pianoforte, senza che nessuno lo venisse a sapere, uscì in superficie e in pochi minuti concluse gli studi di armonia e contrappunto, portando a compimento il corso di pianoforte... Poi, tuttavia, scese giù, e contrariamente a tutte le sue aspettative, constatò con rammarico che due dei suoni che lo componevano, alterandosi col passare del tempo, erano degenerati: uno, in un paio di baffi con gli occhiali sulle orecchie e l'altro, in un ombrello – essi diedero a Fuchs, insieme al sol diesis che gli era rimasto, una forma precisa, allegorica e definitiva...

Più tardi, alla pubertà, cominciarono a spuntare a Fuchs – almeno così si dice – anche delle sorte di organi genitali che altro non erano se non una tenera ed esuberante foglia di vite; del resto, foglia o fiore, la sua natura straordinariamente pudica più di tanto non gli avrebbe consentito...

Questa foglia gli funge anche da nutrimento quotidiano – almeno così si crede. L'artista la sorbisce ogni sera prima di andare a dormire, poi entra tranquillamente in fondo al suo ombrello e, dopo essersi per bene serrato con due chiavi musicali, si addormenta sui pentagrammi, cullato sulle ali di angeliche armonie, catturato dai sogni uditivi fino al giorno seguente, allorché – vergognoso com'è –

non esce dall'ombrello fin quando non gli è rispuntata sul posto un'altra foglia...

II

Un giorno, Fuchs, avendo portato il suo ombrello a riparare, fu costretto a passare la notte sotto le libere stelle del cielo.

Il fascino misterioso della notte, le sue strane armonie, quei sussurri che insieme paiono venire da un altro mondo concedendo il sogno e la melanconia, fecero impressione a tal punto su Fuchs che – in estasi – dopo aver pedalato per tre ore al pianoforte, senza tuttavia suonare per timore di turbare la quiete della notte, giunse, grazie a questo bizzarro mezzo di locomozione, fino a un quartiere buio, verso il quale una forza misteriosa lo attraeva incurante della sua volontà – le malelingue dicono che si tratta proprio di quella celebre via che il buon imperatore *Traiano*, seguendo il consiglio di suo padre *Nerva*, aveva indicato all'ingenuo pastore Bucur perché la tracciasse per prima, al momento della fondazione della città che porta oggi il suo nome...

Come d'incanto, all'improvviso tantissime ancelle terrestri di Venere, umili sacerdotesse all'altare dell'amore, velate d'un bianco lucente, dalle labbra carminate e dagli occhi ombreggianti, si fecero intorno a Fuchs da ogni dove. Era una superba notte d'estate. In giro, canti e allegria, dolci sussurri e armonia... Le vestali del piacere accolsero l'artista con fiori, teli virtuosamente ricamati, brocche particolari e antichi bacili di bronzo colmi d'acqua aromatizzata. Tutte gridavano, superandosi l'un l'altra con la voce: "Adorato Fuchs, dammi il tuo amore immateriale!", "Oh, Fuchs, tu sei il solo che sappia amarci d'un amore puro!"; e come menate da un solo e medesimo pensiero finirono in coro: "Caro Fuchs, intona una sonata!"...

Fuchs, per modestia, si cacciò dentro il pianoforte. Vani furono tutti gli sforzi per farlo riapparire. L'artista acconsentì appena di lasciarsi tirar fuori le mani e si mise ad eseguire magistralmente

una dozzina di concerti, fantasie, studi e sonate, esibendosi, poi, per tre ore di fila, in scale ed in altri esercizi di "legato", di "staccato" e di "Schule der Geläufigkeit"...

Ma siccome proprio la dea Venere, la stessa Afrodite nata dalla bianca spuma del mare, ne fu affascinata – forse soprattutto dagli studi di "legato", le cui eteree sonorità erano giunte sino a lei sull'Olimpo, sconvolta nella sua serenità di Dea, lei, che non era più stata di nessuno dal tempo di Vulcano e di Adone – si trovò adesso a peccare col pensiero e, ormai vinta dalla passione, non potendo più resistere alla tentazione di ascoltare Fuchs, decise di averlo presso di sé una notte...

A questo scopo inviò per primo Cupido a saettargli il cuore; sulla punta della freccia vi era apposto un bigliettino con cui lo si invitava sull'Olimpo.

III

All'ora stabilita, "Le tre Grazie" fecero la loro comparsa...

Prelevarono Fuchs e lo portarono dolcemente sulle loro braccia morbide e voluttuose, fino ai piedi di una scala di seta, fatta di pentagrammi, una scala che era stata attaccata al balcone dell'Olimpo, ove Venere lo aspettava...

Il caso volle, tuttavia, che Vulcano-Efesto apprendesse la notizia e, spinto dalla gelosia tanto fece che, con la mediazione di Zeus, scatenò per vendetta una pioggia impetuosa...

Ma Fuchs, nonostante avesse l'ombrello in riparazione, non si diede per vinto, e poiché sapeva destreggiarsi abilmente sui pentagrammi, aiutato dalle possenti ali della sua ispirazione di compositore, s'innalzò sempre più in alto, sfidando la furia naturale degli elementi.

Alla fine, arrivò fradicio sull'Olimpo. Afrodite lo accolse come un eroe. Ella lo abbracciò appassionatamente e poi lo inviò verso un seccatoio di prugne sistematico.

A notte Fuchs fu introdotto nell'alcova. Tutt'intorno, solo canti e fiori. Le Grazie e le altre ancelle olimpiche di Venere, danzando davanti a lui, lo coprono di fiori e lo aspersero di profumi inebrianti, mentre in lontananza innumerevoli amorini invisibili, sotto la magistrale bacchetta di Orfeo, intonavano canti inneggianti all'amore...

Poco dopo, "le nove muse" apparvero. E dalla voce melodiosa di Euterpe si rivolsero a Fuchs con queste vive parole:

— Sii il benvenuto, oh eletto mortale, tu, che con la tua divina arte avvicini gli uomini agli Dei! Venere ti attende! Conceda Giove che la tua arte e il tuo amore siano degni della Dea — nostra signora — e faccia sì che un nuovo e superiore seme prenda vita dall'amore che vi unisce, un seme destinato a germogliare d'ora in poi non soltanto sulla terra, che è in condizione di aspirare unicamente all'Olimpo, ma sull'Olimpo stesso sottoposto, ahimé! — come la terra — a decadenza!!!...

Così dissero, e i cori di amorini invisibili inneggiarono di nuovo all'amore, mentre gli aedi dell'Olimpo, accordate le lire, glorificarono in versi il momento immortale.

Ma non passò molto, e tutto rientrò nel silenzio... intorno non vi era più nessuno...

Si fece nell'alcova una semioscurità azzurrina. Venere era tutta nuda. Bianca, le mani ormai poggiate dietro la nuca, sparse le chiome d'oro con delizioso accenno d'abbandono e di suprema voluttà, lasciò scivolare il superbo corpo latteo su morbidi guanciali e fiori appena colti. Nell'aria tepore e aromi aizzanti. Fuchs, per vergogna e per timidezza, avrebbe voluto sprofondare in qualche crepa. Ma poiché qualcosa di simile non esiste sull'Olimpo, si vide costretto a farsi coraggio da solo.

Forse in un primo momento avrebbe preferito correre un po' per la camera, ma Afrodite, con la sua mano delicata, con le dita profumate di rosa, lo tolse dall'imbarazzo... Ella lo colse dolcemente da laggiù, lo innalzò due, tre volte fino al soffitto come un bambino

e, fissandolo a lungo con lo sguardo, di mille baci lo coprì e se lo pose dolcemente tra i seni.

Fuchs cominciò a fremere di felicità, e preso dal timore avrebbe voluto saltar giù come una pulce. Ma siccome quei seni caldi e profumati l'avevano stordito e confuso si mise a correre zigzagando veloce e nervoso, come un girino impazzito da tutte le parti, sul corpo della Dea, passando come un folle sulle punte rosate dei seni, sui morbidi fianchi di seta e insinuandosi tra le sue cosce tondeggianti e ardenti...

Fuchs era ormai irriconoscibile. I suoi occhiali emettevano ora bagliori perversi, i suoi baffi erano diventati lubrichi e libidinosi. In questa condizione l'artista trascorse un bel po' di tempo senza sapere, in definitiva, che cosa gli restasse da fare, e neanche la Dea d'altronde avrebbe più potuto aspettare ancora molto.

Una volta egli aveva sentito dire da qualche parte che: "In amore, a differenza della musica, tutto finisce in un'ouverture". Insomma, Fuchs non la trovava, non... la udiva in nessun luogo...

Ad un tratto gli venne un'idea. L'Overture — si disse — essendo musica, può solo riferirsi all'orecchio, e considerato che l'orecchio è la più nobile Apertura del corpo (ben inteso, tra quelle che Fuchs conosceva) — l'organo della musica divina, attraverso cui egli, facendo la sua comparsa nel mondo, aveva per la prima volta visto la luce del giorno — allora, pensò, la suprema felicità non può essere ricercata che... nell'orecchio...

Fuchs, ormai ravvivato, si concentrò, si tese, e una volta trovato l'accordo, con frenesia indicibile, dalla punta dei piedi della Dea, si avventò in uno "sforzando" e penetrò nel forellino del lobo dell'orecchio destro della Dea, adibito abitualmente a luogo per appendervi gli orecchini, finendo per scomparire completamente lì dentro.

Di nuovo cori di amorini invisibili e di muse intonarono in lontananza canti inneggianti l'amore e di nuovo gli Aedi ispirati dell'Olimpo accordarono le loro lire per celebrare in versi il momento immortale...

Ma dopo quasi un'ora che era rimasto lì, periodo che gli aveva permesso di verificare la consistenza della foglia di vite e di abbozzare una romanza, Fuchs riapparve finalmente dal lobo dell'orecchio, vestito in frac e cravatta bianca, soddisfatto e radioso, per ringraziare e salutare a destra e a manca la folla che febbrilmente lo aveva atteso impaziente, proprio come sapeva fare sulla terra quando dava di tanto in tanto un concerto di gala. Egli si fece avanti e offrì graziosamente a Venere la dedica della romanza.

Ma con sorpresa e amarezza l'artista constatò che non giungevano applausi da nessuna parte. In verità, tutti gli inquilini dell'Olimpo si guardavano stupiti. La Dea, dapprima meravigliata, poi contrariata e, infine, gravemente offesa, vedendo che Fuchs considerava la sua missione come definitivamente compiuta — ella, che mai aveva ricevuto neppure dagli Dèi un simile affronto — balzò bruscamente in piedi e, rossa come il fiore del papavero, indispettita, scosse una volta la testa con grazia, ma anche con forza, facendo cadere Fuchs a terra.

Improvvisamente, come ad un segnale invisibile, tutto l'Olimpo fu in piedi... Da ogni dove una pioggia di grida e di minacce. Tutti erano in collera per l'offesa arrecata all'Olimpo da un mortale incompetente... Una mano vigorosa su comando di Apollo e di Marte strappò a Fuchs la foglia di vite, allegandovi gli oggetti cui aveva diritto. Fu emesso l'ordine severo secondo cui la foglia in avvenire venisse accordata soltanto alle statue... Mentre una mano leggiadra, proprio quella mano di rose della Dea, prese dolcemente l'artista per l'orecchio e con nobile, ma energico gesto lo scaraventò nel Caos.

IV

Una pioggia di grida e minacce. Una pioggia di dissonanze, di accordi rivoltati e sospesi, di cadenze evitate, di falsi rapporti, di trilli e soprattutto di pause cadeva da ogni dove sull'artista scacciato. Una grandine di diesis e di bequadri appuntiti gli martellava senza

tregua la schiena e una pausa più lunga gli frantumò gli occhiali. Altri Dèi più maligni gli diedero addosso con tibie, arpe eoliche, lire e cembali, e, al culmine della vendetta, gli lanciarono "l'Atteone", "il Poliuto" e "la III Sinfonia" di Enescu, la cui musica ispirata, questa volta veramente, proveniva dall'Olimpo.

Insomma, la sorte di Fuchs era decisa. In un primo tempo egli avrebbe vagato a velocità vertiginosa nel Caos con orbite di cinque minuti attorno al pianeta Venere; in seguito, per espiare appieno l'affronto arrecato alla Dea, sarebbe stato esiliato in solitudine sul pianeta disabitato, con l'obbligo di lasciarvi e generare soltanto da sé la progenie, cioè quel seme superiore di artisti che sarebbe dovuto nascere sull'Olimpo dal suo amore con Venere.

Fuchs stava per l'appunto cominciando a scontare la pena, quando Pallade-Atena, mossa a compassione, intervenne (inaspettatamente) in suo favore...

Gli fu concesso di ricadere sulla terra, ma ad una sola condizione... In verità, c'è lì sulla terra così tanta *progenie inutile*, artistica e non artistica, che non vi era alcun bisogno di crearne un'altra... A Fuchs fu imposto comunque l'obbligo di distruggere dalle contrade terrestri lo snobismo e la viltà del pensiero nell'arte.

Posto, così, di fronte ad un terribile dilemma, dopo una lunga e matura riflessione, l'artista trovò che quest'ultima condizione sarebbe stata di gran lunga più difficile da realizzare di quella che stabiliva di lasciare da solo una progenie sul pianeta Venere...

Il nostro eroe mentre vagava smarrito nel Caos prese allora una decisione eroica. Dichiarò di accogliere il favore di Atena secondo la condizione che gli era stata imposta; tuttavia, quando si accorse di essere vicino alla terra, tanto fece che virò un po' sulla destra, cadendo proprio in quel quartiere, piuttosto sospetto, donde era partito, e dal quale si sentiva particolarmente attratto.

Sentendosi ormai pronto, avrebbe voluto apprendere e mettere in pratica qui quello che fino ad allora non aveva saputo adempiere, per poi richiedere, una volta completamente iniziato, udienza a Venere e tentare di riabilitarsi al meglio in merito alle

faccende per le quali aveva molto lasciato a desiderare. In tal modo, si diceva, si renderà possibile la creazione di una nuova stirpe di superuomini e sarebbe stato così anche dispensato di fare sulla terra quell'impossibile corvée che gli si imponeva.

Ma le vestali del piacere, che lo accolsero in un primo momento ridendo, venute a conoscenza dei propositi da cui era mosso, si misero ad attorniarlo da tutte le parti, gli impedirono bruscamente di farsi avanti e contrariate, intristite, e agitando in aria le braccia in segno di protesta, lo scomunicarono dal quartiere, esclamando tutte in coro:

– Guai a te, Fuchs! Ti abbiamo perduto e non ti riconosciamo più, perché tu eri il solo che dal tempo di Platone sapesse amare di amore puro... Con quale pensiero vieni e ti muovi ora in mezzo a noi! Povere noi, prive d'ora in poi dell'estetica delle tue sonate! Povero te, senza l'ispirazione del nostro amore così elevato! E vergogna a colei che non ha saputo comprenderti e – benché sia nostra padrona e signora dell'Olimpo e del mondo – ha rifiutato il tuo amore e la tua arte, e ti ha fatto cadere da così in alto!... Vattene, Fuchs, perché ora non sei più degno di noi!

Vattene, Fuchs, sporco satiro! Proprio tu non rispetti l'organo più nobile, l'orecchio?! Vattene, Fuchs, perché comprometti il quartiere!!...

Vattene, Fuchs, e che gli dèi ti proteggano!

Scomunicato e oramai sotto la minaccia di qualche eventuale scarica della loro liquida rabbia, Fuchs si sedette di tutta fretta al pianoforte e, pedalando energicamente e ininterrottamente, giunse finalmente al suo quieto focolare, col morale a terra, sconcertato, schifato sia dagli uomini che dagli Dèi, sia dall'amore che dalle Muse...

Andò di corsa a ritirare l'ombrello in riparazione e, prendendo anche il pianoforte con sé, scomparve per sempre in mezzo alla natura grandiosa e sconfinata...

Da lì, la musica si irradia in tutte le direzioni con eguale forza, facendo sì che si compia in parte la parola del Destino

riconoscente che gli concesse di diffondere quel verbo, con le sue scale, i suoi concerti, i suoi studi di staccato, e di far apparire nel tempo su questo pianeta, grazie al potere dell'educazione, una razza migliore e superiore di uomini, per la gloria sua, del pianoforte e dell'eternità...

Puțină metafizică și astronomie

La început — ziseră toți comesenii laolaltă — nu este adevărat că: „Cuvântul a fost la Dumnezeu și că D-zeu a fost cuvântul”. La început — afirmară ei cu tărie — mai înainte de a fi fost orice cuvânt, a fost „alfabetul surdomut”, căci nu este probabil ca materia cosmică, astrele să fi învățat chiar de la început a grăi ceva; că e prea posibil ca ele să nu fi fost în stare, la început, nici măcar să se ceară afară, și nici chiar să zică „papă” sau „mamă”. Asemenea, este foarte probabil — ziseră mai departe comesenii — că corpii cerești s-au format nici din dărnicia lui D-zeu, nici din pofta lor proprie de a se învăța și a se face numai pentru atâta lucru din nimic ceva, apoi din gazoase lichide; ci e prea posibil ca ele să nu fi fost nici create, nici necreate: copii ai nimănui, ieșiți din calcule reușite sau greșite și, cu chiu, cu vai, în rate și hrăniți insuficient la institutul „Maternitatea cerească” cu lapte contrafăcut cu apă gazoasă de lăptăresele Căii lactee.

Că admitând că ele se învățesc numai din propriul lor gust, apoi e greu de presupus că fac aceasta în mod cu totul dezinteresat, fără nicio intenție cât de mică de procopseală. Parcă ar fi chiar puțin comic să te învățești în veci de veci gratuit și numai pentru a te vedea alții... „Cum, interese meschine, egoiste la corpii cerești?!” protestă plebea ideologă, naivă, care aștepta rezultatul afară, în curte.

Și totuși ei aveau și nu dreptate să se teamă astfel...

În adevăr, cine a putut mai întâi obliga materia și forța cosmică să fie ceva, când ele însele, la rândul lor desființându-se, dânduși demisia, ar putea oricând obliga pe acel „cine” din noi să nu fie „nimic”?!...

Și iarăși, cine din noi se mai poate plânge că forța primordială, cauza cauzelor, nu poate fi niciodată atinsă, descoperită, când toți se căznesc să apuce de la început, dinapoi, și nimeni nu s-a încercat să o învăluie, pentru clipa de față, să o prindă măcar o dată pe flanc?

Și care e rostul să îți morțiș să descoperi vreo cauză, și încă numai una singură și cea dintâi, când toate cauzele, din nenorocire, sunt și efecte și dau din ele efecte îndrăcit de multiple și de încâlcite?!

Deci la ce bun să vrei numai o singură cauză, o forță inițială care vrem (trebuie) să fie și generatoare, când ea însăși ține cu atâta încăpățănare să dea din ea numai multiplicitate; are setea mulțimilor, a încâlcelei și a contradicției; îi trebuie multe miliarde de oameni, de muște, de bureți, de jivine, de astre, și aceasta încă cu prețul suferințelor lor. Îi trebuie și „peștele-cufar”, și „peștele-fierăstrău” și are setea numărului, a distanțelor și a iuțelilor mari, fără rost și necesitate...

(Urmează o variantă a finalului schiței:)

Și oare merită osteneală să îți să descoperi numai o singură cauză și cea dintâi, când ea însăși ține cu atâta îndărătnicie să dea din ea numai multiplicitate, încâlceală și contradicție?! Are setea mulțimilor și a distanțelor mari, fără rost și necesitate.

Un po' di metafisica e astronomia

In principio – dissero tutti insieme i commensali – non è vero che: “Il Verbo era presso Dio e che Dio era il Verbo”. In principio – essi affermarono con forza – molto prima di un “verbo” qualsiasi, fu “l’alfabeto sordo-muto”, poiché non è probabile che la materia cosmica, gli astri, sin da principio, fossero capaci di proferir alcunché; anzi, è molto più probabile che essi, dall’inizio, non fossero in grado di esprimersi né tanto meno di dire “papà” o “mamma”. Pertanto – avevano aggiunto i commensali – è molto probabile che i corpi celesti non siano stati creati né dalla generosità di Dio, né dalla loro propria volontà di ruotare attorno a se stessi; né che, solo per questa ragione, si fossero formati dal nulla in qualcosa, per divenire poi da gassosi a liquidi; ma è più possibile che essi non fossero stati né creati né increati: figlioletti di nessuno, usciti a rate, dopo molte difficoltà, da calcoli giusti o sbagliati, e poi nutriti insufficientemente all’istituto di “Maternità celeste” di latte adulterato con acqua gassata dalle lattaie della Via lattea.

Ma ammettiamo pure che essi ruotino su se stessi solo per il proprio piacimento, sarebbe difficile poi presupporre che lo facciano in maniera del tutto disinteressata, senza alcuna intenzione quanto meno di guadagno. Perché sarebbe un po' comico girare in eterno, gratuitamente, e solo per il fatto che ti vedano gli altri... – Ma come!? Interessi meschini, egoisti presso i corpi celesti? – protestò la plebe ingenua, ideologica, che aspettava il risultato fuori, nella corte.

Tuttavia essi avevano, chi a torto chi a ragione, motivo di temere così...

In verità, chi mai potrebbe in primo luogo obbligare la materia e la forza cosmica a essere qualcosa, quando proprio queste, a loro volta, abolendosi, rassegnando le proprie dimissioni, avrebbero potuto in qualsiasi momento costringere quel “chi” a non essere che “nulla”?!

E inoltre, chi di noi può lamentarsi che la forza primordiale, la causa delle cause, non possa mai essere toccata, scoperta, quando tutti si affannano di afferrarla dall’inizio, da dietro, e nessuno, per il momento, abbia tentato di avvolgerla, di prenderla, almeno una volta, di fianco?

E qual è il senso di scoprire ad ogni costo una causa, quella sola, e quella prima, quando tutte le cause, purtroppo, sono anche effetti e producono a loro volta effetti di una diabolica e aggrovigliata molteplicità?

Dunque è inutile pretendere soltanto un’unica causa, una forza iniziale, che desideriamo (deve) essere anche generatrice, quando essa stessa con tanta ostinazione intende produrre soltanto molteplicità; essa ha sete di moltitudini, di complicazione e di contraddizione; ha bisogno di milioni di uomini, di mosche, di funghi, di belve, di astri, e ciò anche a prezzo delle loro sofferenze. Ha bisogno anche dei “pesci-baule” e dei “pesci-sega”, essa ha sete del numero, delle distanze e delle grandi velocità, senza senso e necessità...

(Segue una variante del finale:)

E per noi vale forse la pena scoprire solo un’unica causa e quella prima, quando essa con tanto accanimento intende generare soltanto molteplicità, complicazione e contraddizione?! Essa ha sete di moltitudini e di grandi distanze, senza senso e necessità.

Cronicari

Fabulă

Cică niște cronicari
Duceau lipsă de șalvari.
Și-au rugat pe Rapaport
Să le dea un pașaport.
Rapaport cel drăgălaș
Juca un carambolaș,
Neștiind că-Aristotel
Nu văzuse ostropel.
„Galileu! O, Galileu!
Strigă el atunci mereu –
Nu mai trage de urechi
Ale tale ghete vechi.”
Galileu scoate-o sinteză
Din redingota franceză,
Și exclamă: „Sarafoff,
Servește-te de cartofi!”

Morală

Pelicanul sau babița.

Cronisti

Favola

Si dice che alcuni cronisti
Fossero privi di calzonni turceschi.
E pregarono Rapaporto
Che desse loro un passaporto.
Rapaporto grazioso come una bambola
Si mise a giocare a carambola,
Non avendo saputo da indovino
Che Aristotele vedesse lo spezzatino.
“Galileo! Oh, Galileo!
Da allora sempre gridò –
Non tirare più dagli orecchi
Dei tuoi calzari vecchi.”
Galileo estrae una sintesi dotta
Dalla franciosa redingotta,
Ed esclama: “Sarafoff, del supremo comitato,
Serviti di patate se ancora non hai mangiato!”

Morale

La spatola o il pellicano.

Însemnări – Ciorne răzlețe

În lume răul e activ, binele e pasiv. Natura însă a dat omului puțința să aleagă binele de rău și să cunoască puterea binelui – Nu știm ce [va fi] după moarte, dar e sigur că lumea noastră nu poate fi ultimul cuvânt al creațiunii, e deci o stare de tranziție. E o stare prin care se încearcă credința noastră în puterea acestui bine. Când are această putere e cel mai câștigat, căci – în lumea viitoare binele poate fi activ, iar răul pasiv.

Pe aceeași focie, într-un colț liber:

Te rog să mă ierți că n-am putut veni joi. Sunt împrejurări familiare grave, de așa natură că pentru moment sunt silit să întrerup lecțiile.

Te voi anunța din timp. (*Lecțiile de contrapunct, probabil.*)

Pe verso:

Atribuind și răul aceluiasi D-zeu căruia îi atribuim și binele, nu facem decât să compromitem și să slăbim încrederea noastră în puterea binelui.

Nimeni nu e sigur că ființa care ne-a dat binele ne-a dat și răul, însă toți atribuim și răul aceleiași ființe.

În josul aceleiași pagini:

Dezvolt:

- 1) sentiment
- 2) calitățile poporului român
- 3) principiul unui D-zeu al binelui și unul al răului
- 4) suferințele femeilor și situația prostituatelor.

Ciorna – mult chinuită – a unei sentințe judecătorești. Pe verso:

Sunt cazuri când Dumnezeu nu te poate ajuta decât dându-ți mereu suferință. Acel care le recunoaște și știe să mulțumească pentru asta, acela rămâne creditor privilegiat al lui Dumnezeu.

Sunt unele rele care nu sunt decât forme ale binelui și încă și mai multe bunuri cari nu sunt decât forme ale răului.

Personalitatea nu e rezultatul vreunor anume virtuți ascunse sufletești. S-ar părea că e mai mult gradul de concentrare diferit și de densitate pe care fluidul vital universal împrăștiat la întâmplare, l-a căpătat oprindu-se în flecare din indivizi – și această densitate nu implică o concentrare de virtuți. Personalitatea coexistă alături de virtuți fără să le creeze ea – și coexistă tot așa de bine alături de lipsa de virtuți. Ba încă sunt mai mulți oameni săraci cu duhul, cari au fermă conștiința personalității lor, decât oamenii de ispravă.

Filă răzleață dintr-un caiet de Cugetări:

578) Până când acești oameni, cari-și zic buni și nobili, vor continua cu pasivitatea lor față de prostia și răutatea pe care – de silă să nu se murdărească, – se feresc să o asvârle cu piciorul?!... (Oare) dacă ai știut să ocolești și să-ți astupi nasul, înseamnă că murdăria nu poate continua să crească și să miroasă mai rău?!... Și atunci numai energia de a avea silă și inteligența de a ști să ocolești vor fi de ajuns să facă ca răutatea și prostia să devină mai puțin active decât sunt, iar bunătatea și înțelegerea mai puțin pasive?!...

579) În zadar se tot încearcă unii să tot măsoare cu unitatea de măsură a cunoștinței și gândirii drumul către prima cauză a lucrurilor, să afle ultimul adevăr, cum se spune. Chestiunea de-a ști dacă ipoteza așa-zisei existențe sau neexistențe a unui D-zeu este conformă cu adevărul este un nonsens. Divinitatea există pentru cine crede în ea și atâta e de ajuns pentru a nu ne mai încerca să verificăm prin logica și raționamentul nostru existența ei undeva. Credința formează în sufletul omenesc un substrat aparte și cel mai fundamental. Ea e de o esență superioară gândirii cu purul ei adevăr

și planează deasupra convingerilor, căci nici de examenul lor nu are nevoie pentru a exista. Voința însăși își (*finele paginii*).

Revolverului, aproape de sinucidere: (Iulie 1914)

Suveran al lumii, trebuie să mă închin ție, căci fără un creier care s-o ceară, Divinitatea nu mai poate avea rost; iar tu ești cel care poți dispune cum vrei de acel creier!... Tu ești deci Zeul cel mai puternic!...

Autografi – Abbozzi isolati di pensiero

Nel mondo il male è attivo, il bene è passivo. Ma la natura ha dato all'uomo la capacità di scegliere il bene dal male e di conoscere il potere del bene – Non sappiamo cosa [sarà] dopo la morte, ma è certo che il nostro mondo non può essere l'ultima parola della creazione, quindi è uno stato di transizione. È uno stato in cui viene messa alla prova la nostra fede nel potere di questo bene. Quando ha questo potere è il più meritato, perché – nell'altro mondo il bene può essere attivo e il male passivo.

Sullo stesso foglio, in un angolo libero:

Ti prego di perdonarmi se non potrò venire giovedì. Ci sono gravi circostanze familiari, tali che per il momento sono costretto a interrompere le lezioni.

Ti farò sapere per tempo. (*Lezioni di contrappunto, probabilmente.*)

Sul retro:

Attribuendo il male allo stesso Dio al quale attribuiamo anche il bene, stiamo solo compromettendo e indebolendo la nostra fiducia nella forza del bene.

Nessuno è sicuro che l'essere che ci ha dato il bene ci abbia dato anche il male, ma tutti attribuiamo il male allo stesso essere.

In fondo alla stessa pagina:

Svolgimento:

- 1) sentimento
- 2) le qualità del popolo rumeno
- 3) il principio di un Dio del bene e uno del male
- 4) la sofferenza delle donne e la situazione delle prostitute.

*La bozza – molto tormentata – di una sentenza del tribunale.
Sul retro:*

Ci sono casi in cui Dio ti può aiutare solo facendoti soffrire sempre. Chi li riconosce e sa ringraziarli rimane un creditore privilegiato di Dio. Ci sono alcuni mali che sono solo forme di bene e ancor più bene che sono solo forme di male.

Scheda sparsa da un quaderno di Pensieri:

578) Fino a quando questi uomini che si dicono buoni e nobili, continueranno a essere passivi di fronte alla stupidità e alla cattiveria dalla quale – per lo schifo e il timore di sporcarsi – si guardano bene di pestare con il piede?!... (Non è forse vero che) Se hai saputo evitare turandoti il naso, ciò non significa che la sporcizia non sia più in grado di continuare ad aumentare e di puzzare di più?!... E allora solo l'energia di provarne lo schifo e l'intelligenza di saper evitare saranno sufficienti a far sì che la cattiveria e la stupidità divengano meno attive di quanto già non lo siano, e la bontà e la saggezza meno passive?!...

579) Invano sempre di più alcuni tentano di misurare con l'unità di misura della cultura e del pensiero la via che conduce alla causa prima delle cose, di trovare la verità ultima, come si suol dire. La questione di sapere se l'ipotesi della supposta esistenza o non esistenza di un Dio sia conforme alla verità è un non senso. La divinità esiste per chi crede in essa ed è quanto mai sufficiente per non più tentare attraverso la logica e il nostro ragionamento di verificare la sua esistenza in qualche luogo attraverso la nostra logica e il nostro ragionamento. La fede forma nell'anima umana un sostrato a parte, quello più fondamentale. Essa è di un'essenza superiore al pensiero con la sua pura verità e aleggia sulle convinzioni, poiché non ha nemmeno bisogno del loro esame per esistere. La volontà stessa (*fine della pagina*).

Alla rivoltella, vicino al suicidio: (luglio 1914)

Sovrano del mondo, devo inchinarmi a te, poiché senza un cervello che lo richieda, la Divinità non può più avere senso; ma tu sei quello che può disporre a piacimento di quel cervello!... Tu sei dunque il Dio onnipotente!...

Cărți poștale către familie
Cartoline inviate alla famiglia

[București] 30 settembre 1913

Dragă Lizico și dragă Virgil,

Chiar astăzi am fost la Oficiul stării civile și am scos extractul de căsătorie pe care vi-l trimit. Eu plec diseară la Casimcea și am început să mă pregătesc de voiaj. Cum ați petrecut și cum ați ajuns la Severin?

Scrieți-mi și mie la Casimcea și dați-mi noutăți despre voi și despre ale voastre. Desigur, acuma trebuie să fiți mult ocupați cu instalarea căminului și cuibului vostru.

Am publicat în *Adevărul* recenzia despre nuntă. O găsiți în *Adevărul* de astăzi, marți, probabil. În curând veți primi de la mama lucrurile rămase (uit)ate din grabă aci, rochia de mireasă, buchetul, telegramele etc.

În așteptarea unei scrisori cât de curând la Casimcea, vă îmbrățișez cu drag și dor. Cele convenite d-nei și d-lui Vorvoreanu, precum și fraților, dacă mai sunt acolo.

Mitică

[Bucarest] 30 settembre 1913

Cara Lizica e caro Virgil,

Proprio oggi sono andato all'Anagrafe e ho estratto il vostro certificato di matrimonio che vi spedisco. Stasera parto per Casimcea e ho già iniziato a fare i preparativi per il viaggio. Come avete festeggiato e come siete arrivati a Severin?

Scrivetemi a Casimcea e datemi notizie di voi e di quello che fate. Sicuramente, ora sarete molto impegnati a sistemare il vostro focolare e il vostro nido.

Ho pubblicato un annuncio del vostro matrimonio su *Adevărul*. Lo troverete forse su *Adevărul* di oggi. Riceverete presto dalla mamma le cose lasciate (dimentic)ate in fretta qui, l'abito da sposa, il bouquet, i telegrammi, ecc.

In attesa di una vostra lettera a Casimcea il più presto possibile, vi abbraccio con amore e nostalgia. I miei più devoti ossequi alla signora e al signor Vorvoreanu, oltre che ai fratelli, se sono ancora lì.

Mitică

[Alexandria] 25/VII/915

Dragă Letiția,

Nu ți-am mai scris deloc după plecarea mea din București. Am fost și prea ocupat și prea necăjit. În orașul ăsta insipid devine cineva plictisit chiar de el însuși și chiar fără motive. Aștept să sosească mai repede august pentru a-mi lua concediu. Am intenția să mă duc și pe la Severin. Dacă voi sta mai bine economiceste, te voi lua și pe tine. Ce mai e pe acasă? Cum te mai distrezi? Cred că acum îți vine mai greu și ție și mamei. — Ce ai făcut cu comisionul ce te rugasem?! Dacă n-ai ridicat acele gulere încă acum, nu uita, te rog, de ele ca să nu se piardă. Mama a primit un mandat de 90 fr. de la mine?! I-am trimis și o scrisoare.

Scrie-mi ce mai faci și cum te distrezi.

Te sărut cu drag,

Mitică

[Alexandria] 25/VII/915

Cara Letizia,

Non ti ho scritto affatto dopo che ho lasciato Bucarest. Ero troppo occupato e troppo sconvolto. In questa città insulsa, qualcuno si annoia anche di sé senza motivo. Aspetto che arrivi presto agosto per prendermi una vacanza. Ho anche intenzione di andare a Severin. Se sto meglio economicamente, ti porterò con me. Come vanno le cose a casa? Come ti stai divertendo? Penso che ora sia più difficile per te e per la mamma. – Hai fatto la commissione che ti avevo chiesto?! Se sinora non sei andata a riprendere quei colletti, ti prego di non dimenticarli, non vorrei che si perdessero. La mamma ha ricevuto il mio vaglia postale di 90 fr.?! Le ho mandato anche una lettera.

Scrivimi come stai e come ti stai divertendo.

Ti bacio affettuosamente

Mitică

[București] 4/IX/916

Scumpă Lizico,

Am primit scrisoarea ta. Ne-ar părea bine să vii și tu, să fim cu toți aici. Mama îmi spune că ouă se găsesc puțin mai greu; lapte însă se găsește.

De Roza ce mai știi?! O singură scrisoare i-a trimis mamei din Târgoviște, mai acum o săptămână. Mie nu mi-a scris niciodată nimic, cu toate că i-am telegrafiat și la Severin și la Târgoviște. De la Virgil îmi închipui că trebuie să fi primit ceva vești. E în apropiere de Severin.

Înainte de a pleca, nu uita să transmiți respecte și sărutări de mâini mamei lui Virgil.

Dacă Roza e în Severin și Ilarie plecat, vino și cu ea la București.

Te sărut și te îmbrățișez cu drag,

Mitică

[Bucarest] 4/IX/916

Cara Lizica,

Ho ricevuto la tua lettera. Ci piacerebbe che venissi anche tu qui e fossimo tutti insieme. La mamma mi dice che le uova sono un po' più difficili da reperire; ma il latte si trova.

Che notizie hai di Roza?! Ha inviato una sola lettera alla mamma da Târgoviște, una settimana fa. Non mi ha mai scritto nulla, anche se le ho mandato dei telegrammi a Severin e Târgovistë. Immagino tu abbia ricevuto qualche notizia di Virgil. È vicino a Severin.

Prima di partire, non dimenticare di trasmettere i miei più ossequiosi rispetti alla madre di Virgil.

Se Roza è a Severin e Ilarie è già partito, vieni a Bucarest con lei.

Ti bacio e ti abbraccio affettuosamente,

Mitică

[Bârlad] 15/X/916

Scumpă Lizico,

Nu mai știu nimic despre tine. Ți-am scris la Severin, însă ieri aflai, din o scrisoare a mamei, că te afli tot la Butoiești. Ce mai faci? Ce mai știi de Virgil? Cred că ai și tu vești bune. Îți pot comunica ce am aflat despre el de la un ofițer ce a trecut prin Bârlad

cu o însărcinare și care l-a văzut pe Virgil de curând. Spune că e bine și mulțumit. Eu nu știu cât voi mai rămâne la Bârlad. Mă gândesc iarăși să cer plecarea pe front. Am cedat până acum numai în urma stăruințelor mamei. Din zi în zi mă simt mai jenat de viața tihnită și de bunul trai ce duc aci și, încă mai mult, de considerația ce mi se dă mai de către toată lumea – nouă cestor care... ne-am refugiat în administrație.

În ce mă privește, știi că nu am pus nicio stăruință și că m-au repartizat ei, ca pe toți magistrații care au ieșit ofițeri în seria mea.

Te rog scrie-mi pe adresa: Depozitul de munițiuni Bârlad (lângă gară). Ce mai știi despre Nicu și George?! Cele convenite d-nei Vorvoreanu. Transmite omagiul meu respectuos familiei Lupu.

Te sărut,

Mitică

[Bârlad] 15/X/916

Cara Lizica,

Non so più niente di te. Ti ho scritto a Severin, ma ieri ho saputo, da una lettera della mamma, che eri a Butoiești anche tu. Come stai? Che notizie hai di Virgil? Penso che pure tu abbia buone notizie. Posso comunicarti ciò che ho appreso su di lui da un ufficiale che era passato da Bârlad per un incarico, e che ha recentemente visto Virgil. Dice che sta bene e che è contento. Io non so quanto tempo rimarrò ancora a Bârlad. Sto pensando di chiedere di andare di nuovo al fronte. Finora ho ceduto solo per le ostinate pressioni della mamma. Ogni giorno mi sento sempre più imbarazzato della vita tranquilla e serena che conduco qui e, ancor di più, della buona considerazione che tutti hanno di me – di noi che... ci siamo imboscato nell'amministrazione.

Quanto a me, sappi che non mi sono fatto raccomandare e che sono stati proprio loro ad assegnarmi qui, lo stesso hanno fatto

con tutti i magistrati come me che si sono all'improvviso ritrovati ufficiali.

Ti prego di scrivermi all'indirizzo: Deposito di munizioni Bârlad (vicino alla stazione ferroviaria). Che notizie hai di Nicu e George?! I miei ossequi alla signora Vorvoreanu. Trasmetti il mio rispettoso omaggio alla famiglia Lupu.

Ti bacio,

Mitică

[Pădureni] 28/IX/918

Dragă Lizico și Virgil,

Nu ți-am scris deloc după plecarea ta, fiind foarte ocupat și mai ales necăjit din cauza multor mici mizerii prin care am trecut în ultimul timp. Cei de la Curte au hotărât să mă trimeată din nou la Iași. Voi rămâne acolo până se va înapoia Curtea la București, ceea ce se poate întâmpla să aibă loc... odată cu pacea generală.

Aș fi vrut mult să ne mai revedem la Pădureni. Vă mulțumesc din inimă pentru invitația voastră drăguță. Sunt chemat însă de urgență la Iași și trebuie să fiu vineri la minister.

E posibil să ne vedem mai târziu la Iași. Scrieți-mi și voi ce faceți, pe adresa: Curtea de Casație din Iași.

Vă doresc și vă sărut și îmbrățișez cu drag,

Mitică

[Pădureni] 28 / IX / 918

Cara Lizica e Virgil,

Non ti ho più scritto da quando sei partita, poiché sono stato molto impegnato e soprattutto contrariato per le tante e piccole grane

che ho dovuto affrontare ultimamente. Quelli della Corte hanno deciso di rimandarmi a Iași. Rimarrò lì fino al ritorno della Corte a Bucarest, cosa che potrebbe accadere... con la pace generale.

Mi sarebbe tanto piaciuto rivederti a Pădureni. Vi ringrazio dal profondo del mio cuore per il vostro gentile invito. Tuttavia, sono stato chiamato d'urgenza a Iași e venerdì dovrò essere al ministero.

Forse sarà possibile vederci più tardi a Iași. Scrivetemi e ditemi come state, all'indirizzo: Corte di Cassazione di Iași.

Mi mancate, vi bacio e vi abbraccio affettuosamente,

Mitică

24/VII/22 Budaki

Dragă mamă,

Îți scriu din Budaki, unde am fost ieri, după două zile și jumătate de călătorie.

Aici e frumos. Plajă la mare admirabilă și băi de nomol în ghiol din cele mai bune.

Mulți ovrei și mai ales ovreice grase. Cinematograf și pește din belșug. Restul căldură și vânt mult. Marea, admirabilă. Îmi voi termina cura la 12 august. Voi sosi în București cred la 13 august, căci am la Curte 4 zile de procese. Te doresc mult. Aș fi dorit să fim aici câteva zile împreună.

Te îmbrățișez cu drag,

Mitică

Scrie-mi poste-restante

Te rog scrie-mi pe adresa: D.D.B., comuna Budaki,
Județul Cetatea-Albă Poste-Restante

24/VII/22 Budaki

Cara mamma,

Ti scrivo da Budaki, dove sono arrivato ieri, dopo due giorni e mezzo di viaggio.

È bellissimo qui. La spiaggia sul mare è meravigliosa e i bagni di fango nella laguna sono i migliori.

Molti ebrei e soprattutto molte ebree grasse. Cinema e pesce in abbondanza. Per il resto, molto caldo e molto vento. Il mare, stupendo. Terminerò il mio trattamento il 12 agosto. Arriverò a Bucarest, credo, il 13 agosto, perché ho 4 giorni di processi alla Corte. Mi manchi molto. Mi sarebbe piaciuto poter restare qui alcuni giorni insieme a te.

Ti abbraccio affettuosamente

Mitică

Scrivimi fermo posta

Ti prego, scrivimi all'indirizzo: D.D.B., Comune di Budaki,
Contea di Cetatea-Albă Fermoposta

[București] 10/XI/923

Dragă Lizico,

Îți mulțumesc mult și ție și lui Virgil pentru bunele urări ce-mi faceți de ziua onomastică.

Rândurile drăguțe ale lui Gicu mi-au făcut de asemenea multă plăcere... Vă fac și eu din toată inima cele mai frumoase urări de sănătate și de voie bună... la toți.

Cred că nu ai luat în nume de rău că, înapoiindu-mă din Timișoara, nu m-am putut opri la Mehadia... Era în ajunul zilei când trebuia să fiu prezent la serviciu și nu mai aveam timpul necesar. Cu altă ocazie mă voi achita pentru invitația primită -cu multă plăcere.

Fiind acum în ajun de a cere lichidarea succesiunii iubitei noastre surori Letiția, îți voi trimite în curând o scrisoare lămuritoare.

Cu drag,

Mitică

[Bucarest] 10/XI/923

Cara Lizica,

Ringrazio infinitamente te e Virgil per gli auguri che mi avete fatto per il giorno del mio onomastico.

Le righe affettuose di Gicu mi hanno anch'esse fatto molto piacere... Anch'io vi auguro di tutto cuore salute e felicità... a tutti.

Spero che non ti sia offesa per il fatto che, di ritorno da Timișoara, non mi sono potuto fermare a Mehadia... Era la vigilia del giorno che dovevo riprendere il lavoro e non avevo il tempo necessario. In un'altra occasione mi saprò sdebitare per l'invito ricevuto – con grande piacere. Poiché manca solo un giorno per la richiesta di liquidazione della successione della nostra amata sorella Letizia, vi manderò al più presto una lettera chiarificatrice.

Con affetto,

Mitică

Trei scrisori către Maria Tre lettere a Maria

(I)

12/IV/922

Domnișoară,

Este cineva care a început acum să umble prin biserici și care mai încearcă odată să... creadă...

Veți merge D-voastră până acolo încât să renunțați la credința D-voastră strămoșească și să părăsiți biserica* și deniiile numai de teama de a vă întâlni cu el?!...

În prim rând, dacă ar ști că ar avea vreodată deosebita plăcere de a vă revedea, ar ține să se revanșeze cu un gest mai original de lipsa de o asemenea calitate din momentul cunoștinței...

Il a déjà préparé une chose curieuse et... bizarre...

Vă roagă acuma să scuzați permisiunea ce și-a luat de a scrie aceste rânduri ca și de a se fi interesat de numele și adresa D-voastră.

Vă rămâne, totuși, credincios și va continua să meargă la biserică regulat...

Vă roagă deocamdată să primiți tot omagiul și considerațiunea ce se cuvine persoanelor cari pot să se facă interesante prin felul cum știu să se mențină de-asupra nivelului celorlalți. D.

*) orthodoxă.

(I)

12/IV/922

Signorina,

C'è qualcuno che ha iniziato a girare per le chiese e tenta ancora una volta di... credere...

Arriverete forse al punto di rinunciare alla Vostra fede ancestrale e di abbandonare la chiesa* e le messe serali solo per timore di incontrarlo?!...

In primo luogo, se lui sapesse di poter provare l'immenso piacere di rivedervi, vorrebbe ripagare con un gesto più originale la mancanza di una certa qualità al momento della Vostra conoscenza...

Il a déjà préparé une chose curieuse et... bizarre...

Adesso Vi prega di perdonarlo per la licenza che si è preso di scrivere queste righe e per essersi interessato al Vostro nome e indirizzo.

Vi rimarrà in ogni caso fedele e continuerà a frequentare regolarmente la chiesa...

Per il momento, Vi prega di ricevere tutto l'omaggio e la considerazione che si devono alle persone che possono rendersi interessanti per come sanno stare al di sopra del livello degli altri. D.

*) ortodossa.

(2)

18/IV/922

Domnișoară,

Sper că nu ați luat în nume de rău dorința mea de a vă cunoaște și nu ați interpretat în sens rău nici tonul meu, poate cam prea glumeț, din rândurile ce v-am trimis, și nici expansiunea mea, poate cam prea animată, din acea plăcută seară a cunoștinței mele cu D-ta...

Crede-mă, Domnișoară, nu am chiar obiceiul de a cere oricărei reprezentante a sexului frumos întâlniri, mai puțin de a inoportuna, insistând... Nu știu cum să fac, ce formulă să întrebuițez pentru a înlătura impresia de „întâlnire” dintre noi, și să vă fac să credeți că nu cer decât ocazia de a vă vedea pentru a ne cunoaște – dacă, bineînțeles, și D-tale îți face aceeași plăcere – știu și eu (?!)... o întrebare ca între colegi, camarazi sau prieteni...

Pentru a excita mai mult curiozitatea D-tale și a vedea că nu sunt nici un om ursuz, nici din cei cari se complac prea mult în banalitate, îmi vei da voie să profit de apariția recentă a n-rului 3 din Revista *Cugetul Românesc*, la care fac regulat rubrica umoristică și fantezistă și să îți ofer și D-tale un exemplar...

Semnez cu pseudonim „Urmuz”. Dacă ești o persoană căreia îi plac originalitățile, cum mi-ai făcut oarecum impresia, poate că te va amuza.

Totuși, te rog să nu mă judeci, ca om, după conținutul fanteziilor mele bizare și cari sunt făcute nu numai pentru a amuza pe cititor, dar mai mult a mă amuza eu pe socoteala lui...

Dacă D-tale îți va face plăcere să faci o mică plimbare mâine, miercuri, la orele 11 pe Calea Victoriei, prin dreptul lui Riegler, sau poimâine, la aceeași oră, vom mai vorbi și de aceste chestiuni...

Primește, Domnișoară, deosebita mea considerație.

Demetrescu

(2)

18/IV/922

Signorina,

Spero che Voi non abbiate interpretato male il mio desiderio di conoscervi, e non abbiate frainteso il mio tono, forse un po' troppo scherzoso, nelle righe che vi ho mandato, e neppure la mia espansività, forse un po' troppo vivace, in quella piacevole serata in cui ci siamo conosciuti...

Mi creda, Signorina, non ho affatto la consuetudine di chiedere a nessuna rappresentante del gentil sesso un appuntamento, e men che mai desidero essere inopportuno o insistente... Non so come fare, che formula utilizzare per togliere quest'impressione di "appuntamento" tra di noi, vorrei solo farvi credere che non chiedo altro che l'occasione di vedervi per conoscervi meglio – se,

beninteso, anche a Lei fa piacere lo stesso – che so io (!)... una richiesta come quella che si fa tra colleghi, compagni o amici...

Per pungolare maggiormente la Sua curiosità e per far vedere che non sono un tipo burbero, né che faccio parte di coloro che si compiacciono nella banalità, mi darà il permesso di approfittare della recente uscita del numero 3 della Rivista *Cugetul Românesc*, su cui scrivo regolarmente la rubrica umoristica e fantasiosa, per regalargliene una copia...

Firmo con lo pseudonimo di "Urmuz". Se lei è una persona a cui piacciono le cose originali, dato che in questo senso mi ha fortemente impressionato, forse questo la diventerà.

Tuttavia, ti prego di non giudicarmi, come uomo, dal contenuto delle mie bizzarre fantasie, che sono fatte non solo per divertire il lettore, ma soprattutto per divertire me a sue spese...

Se piacesse anche a Te fare una breve passeggiata domani, mercoledì, alle 11 su Calea Victoriei, di fronte a Riegler, o dopodomani, alla stessa ora, parleremo anche di tali questioni...

Ti prego di accettare, Signorina, la mia speciale considerazione.

Demetrescu

(3)

21/IV/922

Domnișoară,

Îmi cer, mai întâi, toate scuzele mele pentru nedelicatețea ce comit încercând să mai scriu, după atât de eloquentă D-tale tăcere...

Adresându-mă aceleia din D-ta, așa cum s-a manifestat, ce i-aș mai putea adăoga, Domnișoară?!... Să fii atât de amabilă și gentilă la început; să știi să interesezi și să atragi prin felul de a fi: să accepți apoi, foarte draguț două întâlniri (cari, de altfel, au fost cerute nu atât din dorința de pură aventură galantă – lucru ce se poate găsi ușor, oricând și ori și unde – cât din curiozitatea de a

cunoaște și eu odată o femeie ceva mai originală) și apoi să absentezi, să ignorezi intenționat totul și să îl lași încurcat la întâmplare, mi se pare ceva destul de neînțeles, copilăresc și inutil... ceva care, de altfel, nici nu mă surprinde, fiind de obicinuită esență a majorității reprezentanților sexului D-tale frumos...

Desigur, Domnișoară, că dacă D-ta ai fi venit, nu aș fi putut obține și din delicateță, – crede-mă, – nici nu aș fi încercat a cere, ceva pe care D-ta nu mi l-ai fi oferit cu bună plăcere, cu simpatie... Mă așteptam, în tot cazul, la un răspuns oarecare, fie el un „Domnule, încetează; ești plictisitor și arogant”... Eu îți declar și te rog să mă crezi, Domnișoară, că, în asemenea caz, nici nu te-aș mai fi întrebat de ce și de unde această bruscă schimbare, neînțeleasă a D-tale, – atât de bine cunosc și sunt obicinuit cu enigmele bizare și neimportante ale psihologiei sexului D-tale frumos...

Cât despre lipsa D-tale de interes de a cunoaște măcar din pură curiozitate un om care îți face curte și care se pretinde om serios, dar scrie, totuși, trăsneli riscante, pe la reviste foarte serioase, ce să-ți spun, Domnișoară?!... Originalitatea sau iubirea de o asemenea buruiănă nu este obligatorie pentru nimeni... În ce privește tonul și conținutul cam straniu al fanteziei mele publicate, nu trebuie să te sperie, Domnișoară... Este făcut tocmai pentru a mă amuza, eu și unii prieteni ai mei, pe socoteala cititorilor...

Am scris toate cele de până aci, Domnișoară, silit de nevoie și adresându-mă numai aceleia din D-ta care s-a manifestat față de mine, așa cum s-a manifestat... Dar dacă D-ta ești alta, în fond, – ceea ce instinctul meu mi-o spune că chiar așa trebuie să fie, – atunci te voi ruga să faci abstracție de tot ce scrisei mai sus și adresându-mă ființei D-tale reale, nu cum mi-a apărut – cu sau fără voie – mie, ci așa cum este, îți voi spune următoarele:

Dacă aș ști că nu o voi mai revedea, și că totul s-a terminat cu această scrisoare, nimic nu mă mai împiedică să fiu sincer, deschis și să-ți mărturisesc (trecutul nu prezintă pericole) că ai trezit, Domnișoară, în mine un interes deosebit, ceva neobicinuit și curios... O nelămurită afinitate sufletească ce pare că trece și peste voința

mea... E ceva dulce și trist care vine și mi se impune de la sine – curios lucru –, chiar fără să mă gândesc deloc la D-ta și care pare că nici nu vine direct de la D-ta, ci de mai departe; trece numai pe la D-ta și ar putea să te stăpânească foarte bine, dacă ar vrea, și pe D-ta ca și pe mine... Și crede-mă, te rog, că nu sunt din firea mea un sentimental ci, ca să-ți spun adevărul, mai mult un zeflemist a tot și a toate... Ceva îmi spune, însă, că între noi poate fi o afinitate reală, înăscută...

Este în ființa D-tale ceva atât de agreabil... și chiar vocea și râsul D-tale îți trădează bunătatea adâncului sufletesc...

Și acum vrei să rămâi o floare ce nu mai vrea să zâmbească... o rază de lumină ce nu vrea să se mai arate!... De ce?!...

Dar așa e viața... Trecem unii pe lângă alții, cari am putea deveni cei mai buni prieteni, dacă ne-am cunoaște mai bine, și ne cunoaștem, totuși, numai o clipă, în treacăt, pentru a ne grăbi înainte, neștiind nici noi unde, acolo unde capriciul sau inconstiența întâmplării ne duce pe fiecare în mod fatal...

Dacă însă, Domnișoară, ne vom mai vedea în urma acestei scrisori, te voi ruga să faci abstracție de tot ce îți scrisai mai sus, ca și cum nu ar fi existat, și asta pentru bunul motiv că ar fi și copilăresc și imprudent pentru mine să ți le spun așa... verde, în față, când eu nu știu mai întâi cam ce ecou ar putea trezi în D-ta... și ce primire le așteaptă...

Lăsând la o parte tot ce poate fi ca substrat real, primitiv, iubirea: o necesitate, – cum spuneai D-ta, – o boală a orgoliului sexului și a amorului propriu contrariat, – cum i-aș zice eu, – cred că amorul pur, ideal, căruia îi poate da naștere, rămâne un simplu deziderat, o aspirație fără obiect concret și admirabil pretext și mare nerv pentru realizarea operelor de artă. Când însă obiectul acestei iubiri este o atrăgătoare femeie în carne și oase și n-ai avut de lucru și te-ai apucat să i-o împărtășești, atunci iubirea, – ca orice lucru ce se tratează – și mai mult ca oricare din ele – este, prin ea însăși, o mare și subtilă artă: arta de a lăsa să înmugurească în suflet iluziile

tuturor chimerei... pentru a... prinde gust și a învăța să culegi și să savurezi deliciile... tuturor fructelor ce ea le poate oferi cândva...

Dar, Domnișoară, să nu mai vorbim de iubire...

Nu am nici obiceiul scrisorilor sentimentale și nu știu cum s-a făcut că îți scrisai atât de mult...

Ceea ce ți-aș cere, la rândul meu, ar fi un singur lucru: Cu un singur rând trimis pe adresa din alăturata carte de vizită (poate pe cea oferită de mine nu o mai aveți) D-ta poți limpezi o situațiune întreagă... Sunt gata să primesc orice răspuns, decât continuarea unei tăceri, a unei enigme insuportabile și chinuitoare...

Dacă îți face plăcere ca Duminică, după terminarea slujbei religioase la biserica Schitul Măgureanu, să-mi acorzi acolo o scurtă întrevedere de câteva minute, tot pentru lămurirea unei situațiuni, cu atât mai bine... Vei fi prea drăguță și prea atentă, deși poate că nu ai merita...

Rugându-te să scuzi lungimea acestei scrisori și regretând că D-ta singură nu îmi permiți să-ți scriu cu totul altfel – cu toată căldura și arta ce meriți, – te rog să primești sentimentele mele cele mai alese și întreaga mea considerație.

Al D-tale DEM

(3)

21/IV/922

Signorina,

Innanzitutto mi scuso per l'indelicatezza che le faccio cercando di scrivere ancora, dopo il Suo eloquente silenzio...

Rivolgendomi a colei che è in Te, così come si è comportata, cosa potrei mai aggiungere, Signorina?!... Essere così amabile e gentile all'inizio; sapere interessare e sedurre con il tuo modo di essere: accettare poi, molto carinamente due appuntamenti (che, in effetti, erano stati richiesti non tanto per il desiderio di una pura e semplice avventura galante – cosa che si può trovare facilmente,

sempre e ovunque – quanto per la mia curiosità di conoscere una donna un po' più originale) e poi non farsi trovare, ignorando volontariamente il tutto e lasciandolo confusamente al caso, mi sembra qualcosa di abbastanza incomprensibile, infantile e inutile... qualcosa che, del resto, neppure mi sorprende, dal momento che fa parte dell'essenza abituale della maggioranza delle rappresentanti del Tuo bel sesso...

Certo, Signorina, che se Tu fossi venuta, non avrei potuto ottenere anche per delicatezza, – credimi, – né avrei cercato di chiederti qualcosa che Tu non mi avessi offerto di buon grado, con simpatia... Mi aspettavo, comunque, una qualsiasi risposta, sia pure "Signore, smettila; sei noioso e arrogante"... Io ti dichiaro e ti prego di credermi, Signorina, che in un caso del genere non ti avrei mai domandato né il perché né da dove potesse venire questo Tuo brusco e incomprensibile cambiamento, – lo so così bene e sono abituato agli enigmi bizzarri e senza importanza della psicologia del gentil sesso di cui fai parte...

Quanto alla Tua mancanza d'interesse a conoscere almeno per pura curiosità un uomo che ti fa la corte e che ha la pretesa di essere serio, ma che comunque scrive arrischiate bizzarrie su riviste molto serie, cosa dire, Signorina?!... L'originalità o l'amore di una tale erbaccia non è un obbligo per nessuno... Quanto al tono e al contenuto piuttosto strano delle mie fantasie che ho pubblicato, non dovrebbe questo spaventarti, Signorina... È fatto solo per diletto, per divertire me e alcuni miei amici, a spese dei lettori...

Finora ho scritto tutte queste cose, Signorina, costretto dalla necessità e rivolgendomi a colei che è in Te e che si è comportata con me, così come si è comportata... Ma se Tu sei l'altra, in fondo, – e questa cosa deve essere così perché me lo dice l'istinto – allora ti dico di ignorare tutto ciò che ho scritto sopra, rivolgendomi al Tuo vero essere, a quello che è, e non a quello che mi è apparso – volente o nolente – e ti dirò quanto segue:

"Se sapessi che non rivedrei più quella donna, e che tutto finisse con questa lettera, niente mi impedirebbe di essere sincero,

aperto e di confessarti (il passato non presenta pericoli) che tu, Signorina, hai suscitato in me un interesse speciale, qualcosa di insolito e curioso." Un'affinità spirituale non chiara che sembra oltrepassare la mia volontà... È qualcosa di dolce e triste che viene e s'impone da sé – cosa strana – anche senza pensare affatto a Te e che non sembra nemmeno provenire direttamente da Te, ma da più lontano; passa solo da Te e potrebbe benissimo dominare, se volesse, sia Te che me... E credimi, ti prego, non sono un sentimentale per natura, ma, a dire il vero, sono più che altro un dileggiatore di tutto e di tutti... Qualcosa però mi dice che può esserci tra di noi un'innata e reale affinità...

C'è qualcosa di così piacevole nel Tuo essere... e anche la Tua voce e il Tuo riso tradiscono la bontà della tua anima profonda...

E ora tu desideri essere un fiore che non vuol più sorridere... un raggio di luce che non vuol più mostrarsi!... Perché?!...

Ma questa è la vita... Ci passiamo vicino gli uni agli altri, potremmo diventare amici migliori, se ci conoscessimo meglio, e ci conosciamo, tuttavia, solo per un attimo, di passaggio, per correre avanti, in fretta, senza sapere neppure noi dove, là dove il capriccio o l'inconscio dell'evento trascina fatalmente ciascuno di noi...

Ma se dopo questa lettera ci rivedremo, Signorina, ti chiedo di ignorare tutto ciò che ho scritto sopra, come se tutto ciò non fosse mai esistito, e questo per la buona ragione che sarebbe per me infantile e sconsiderato dirtelo così... chiaro e tondo in faccia, quando non so in anticipo quale eco potrebbe risvegliare in Te... e quale accoglienza potrebbe attenderlo...

Lasciando da parte tutto ciò che potrebbe essere considerato un sostrato reale e primitivo, l'amore: una necessità, – come dicevi Tu, – una malattia dell'orgoglio sessuale e dell'amor proprio contrariato, – come lo definirei io, – credo che l'amore puro, ideale, a cui è possibile dar vita, resti un semplice desideratum, un'aspirazione senza oggetto concreto, un meraviglioso pretesto e un grande nerbo per la realizzazione delle opere d'arte. Ma quando l'oggetto di questo amore è una donna attraente in carne e ossa, e tu

non avevi altra cosa fare e ti sei messo a dichiararglielo, allora l'amore – come ogni cosa che si può curare – e più di ogni altra – è, di per sé, una grande e sottile arte: l'arte di far germogliare nell'anima le illusioni di tutte le chimere... per... prenderne gusto e imparare a raccogliere e godere delle delizie... di tutti i frutti che l'amore potrà talvolta offrire...

Ma, Signorina, non parliamo più d'amore...

Non sono neppure abituato alle lettere sentimentali e non so come mai ti abbia scritto così tanto...

Quello che ti chiederei, dal canto mio, sarebbe un'unica cosa: Con un rigo spedito all'indirizzo di questo biglietto da visita (forse non avete conservato quello che vi avevo regalato) puoi far luce su tutta la situazione... Sono pronto a ricevere qualsiasi risposta, tranne la continuazione di un silenzio, di un insostenibile e doloroso enigma...

Se ti fa piacere Domenica, al termine della funzione religiosa presso la chiesa Schitul Magureanu, concedimi lì un breve incontro di pochi minuti, anche per chiarire la situazione, è meglio... Sarai tanto gentile e molto attenta, benché forse io non lo meriti...

Chiedendoti di scusarmi per la lunghezza di questa lettera e rammaricandomi per il fatto che Tu non mi permetta di scriverti in maniera completamente diversa – con tutto il calore e l'arte che meriti – ti prego di accogliere i miei migliori sentimenti e la mia piena considerazione.

Il Tuo DEM

Scrisoare către Tudor Arghezi Lettera a Tudor Arghezi

Scumpe domnule Arghezi,

Îmi vei da voie să-ți prezint, aci alăturat, pe d-nii „Algazy & Grummer”, doi simpatici negustori de geamantane, din Strada Doamnei.

Dacă crezi că – pentru binele și folosul obștesc – a sosit momentul ca ei să fie scoși, în sfârșit, din misterul în care erau ținuți până acuma, le voi aduce și lor cazul la cunoștință, trimițându-le câte un număr din revistă.

Nota explicativă, dacă o socotești de prisos, poate fi suprimată. În caz dacă d-ta crezi că e locul la publicarea lui Algazy, poate că ar fi nimerit să se pună d-asupra titlului, ca antet, cu litere mai mari „Pagini bizare”.

Fie că apare chiar în numărul viitor, sau mai târziu, la toamnă, când se va relua activitatea revistei, îmi voi permite să repet și acum rugămintea mea de a nu refuza un articol introductiv, dacă crezi că este momentul acum.

Îl cred neapărat necesar și pentru o mai bună orientare a cititorului în materie, iar pentru mine personal va fi o mare mulțumire sufletească, având prin aceasta dovada că mă bucur în fața d-tale de aceleași sentimente ca altădată.

Al d-tale cu toată stima și cele mai alese sentimente.

30 mai 1922

D. Demetrescu-Buzău

Caro signor Arghezi,

Mi darai il permesso di presentarti, qui allegato, i signori “Algazy & Grummer”, due simpatici venditori di valigie, della via Doamnei.

Se credi che – per il bene e il vantaggio comune – sia giunto il momento che essi vengano tirati fuori, finalmente, dal mistero in

cui erano trattenuti fino ad ora, porterò il loro caso a conoscenza, inviando loro qualche numero della rivista.

La nota esplicativa, se la consideri superflua, può essere soppressa. Nel caso tu creda che vi sia un posto per la pubblicazione di Algazy, forse sarebbe opportuno inserire sul titolo, come testata, in lettere più grandi "Pagine bizzarre".

Oppure se apparirà nel numero seguente, o al più tardi, in autunno, quando riprenderà l'attività della rivista, mi permetterai di ripeterti, ed è una preghiera, di non rifiutarmi un articolo introduttivo se credi che ora ne sia il momento.

Lo credo indubbiamente necessario e per un migliore orientamento del lettore sull'argomento, e per me personalmente sarà una grande gratitudine spirituale, avendo, con ciò, la dimostrazione, da parte sua, di beneficiare dei medesimi sentimenti di un tempo.

Con tutta la stima e i più sinceri sentimenti

30 maggio 1922

D. Demetrescu-Buzău.

Giovanni Rotiroti – Biobibliografie

Giovanni ROTIROTI (n. 1966) este profesor de Limba și Literatură Română la Departamentul de Literatură, Lingvistică și Studii Comparative de la Universitatea L'Orientale din Napoli. În cărțile sale s-a ocupat de Ion Luca Caragiale, Ionesco, Dan Botta, Cioran, Eliade, Urmuz, Tzara, Fondane, Celan, Gherasim Luca, Nichita Stănescu.

A scris: *Il mito della Tracia, Dioniso, la poesia. Tra Nietzsche, Platone e Mallarmé. Saggi di estetica e di poetica sul neoclassicismo di Dan Botta*, 2000; *Dan Botta. Între poiesis și aisthesis*, 2001; *Il processo alla scrittura. Pratiche e teorie dell'ascolto intorno all'esperienza poetica della traduzione*, 2002; *Il demone della lucidità. Il "caso Cioran" tra psicanalisi e filosofia*, 2005; *La comunità senza destino. Ionesco, Eliade, Cioran all'ombra di Criterion*, 2008; *Odontotyrannos. Ionesco e il fantasma del Rinoceronte*, 2009; *Il piacere di leggere Urmuz. Indagini psicanalitiche sui fantasmi letterari delle "Pagine bizzarre"*, 2010; *Il segreto interdetto. Eliade, Cioran e Ionesco sulla scena comunitaria dell'esilio*, 2011; *Il mistero dell'incontro*, 2012; *Dezvrăjirea lui Cioran*, 2016; *La passione del Reale. Emil Cioran, Gherasim Luca, Paul Celan e l'evento rivoluzionario dell'amore*, 2016; *Chipul Meduzei*, 2017; *Elogio della traduzione impossibile. Studi romeni di cultura letteraria, lingvistica e comparata*, 2017; „Când soarele ajunge la solstițiu”: *Urmuz și scriitorii de avangardă din exil*, 2020.

A prefăcut, postfațat și îngrijit diferite volume de filozofie sau literatură (Marin Mincu, Urmuz, Gherasim Luca, Emil Cioran, Benjamin Fundoianu/Fondane, Tristan Tzara, Octavian Paler, Petre Solomon, Eugen Ionesco, Marta Petreu, Ion Vartic, Ciprian Vâlcă, Dumitru Țepeneag).

A tradus în italiană Urmuz (*Pagine bizzarre*, 1999), Gherasim Luca (*L'inventore dell'amore*, 2011 și 2018); Cioran (*Il nulla. Lettere a Marin Mincu*, 2014 și *Sulla Francia*, 2014); Ciprian Vâlcă

(*Le vecchie e il diavolo*, 2017); Eugen Ionescu (*L'Inglese senza Professore*, 2019); Marta Petreu (*Le malattie dei filosofi: Cioran*, 2019); Dumitru Țepeneag (*Il camion bulgaro*, 2021).

Cuprins Indice

Notă editorială (Gheorghe Păun) / 5
Nota editoriale (Gheorghe Păun) / 7

Plăcerea de-a traduce Urmuz (Giovanni Rotiroti) / 9
Il piacere di tradurre Urmuz (Giovanni Rotiroti) / 25

După furtună / 42
Dopo il fortunale / 44

Ismail și Turnavitu / 46
Ismail e Turnavitu / 49

Emil Gayk / 52
Emil Gayk / 54

Cotadi și Dragomir / 57
Cotadi e Dragomir / 60

Pâlnia și Stamate / 64
Pâlnia e Stamate / 69

Plecarea în străinătate / 74
Partenza per l'estero / 76

Algazy & Grummer / 78
Algazy & Grummer / 81

Fuchsiada / 85
La Fuchsiade / 93

Puțină metafizică și astronomie / 102
Un po' di metafisica e astronomia / 104

Cronicari / 106
Cronisti / 107

Însemnări – Ciorne răzlețe / 108
Autografi – Abbozzi isolati di pensiero / 111

Cărți poștale către familie / 114
Cartoline inviate alla famiglia / 114

Trei scrisori către Maria / 123
Tre lettere a Maria / 123

Scrisoare către Tudor Arghezi / 133
Lettera a Tudor Arghezi / 133

Giovanni Rotiroti – Biobibliografie / 135

Editura Zodia Fecioarei, Pitești
ezfmona@yahoo.com
Tel: +40744 488 434

Tiparul executat la:
I.I. Nastasoiu Ion,
Tel: +40772 248 022
Pitești, Argeș, Romania